

Брой 10 (1951)

Октомври 2018 г.

Година LIX, ISSN-0205-0943

Цена 1 лв.

Туристическият вестник

www.btsbg.org

Издание на БТС

Абонирайте се за вестник „Ехо“,

за да бъдете част от туризма!

Абонаментната кампания за вестник „Ехо“ е в ход. Поради неколкократното увеличаване на цената на вестникарската хартия се наложи покачване цената на вестника на 1 лв. Срещу 12 лева може да се абонирате за 2019 година в „Български пощи“ до 15 декември, във фирма „Доби прес“ или в редакцията целогодишно.

Тридневен празник на ориентирането

В течение на три дни, от 12 до 14 октомври, околностите на един от центровете на българското ориентиране – град Троян, станаха те-

рен за провеждането на три знакови прояви от наситения спортен календар на Българската федерация по ориентиране – двете най-екстремни състезания на лятното

ориентиране – държавните първенства по нощно ориентиране и марафон, и купа „Троян“.

Началото на този празник на ориентирането беше дадено вечерта на

12 октомври със старта на нощния шампионат, неразделна част от който е комплексното класиране за купата на вестник „Ехо“. В тази надпревара участваха 233 състезатели, представители на 31 клуба, разпределени в 25 възрастови групи. Троян е неразривно свързан с развитието на

тази увлекателна, интересна и безспорно поставяща на изпитание уменията на състезателите разновидност на ориентирането в България. Тук на 22 май 1961 г. със старт в центъра на града е проведено първото индивидуално състезание по нощно ориентиране у нас, в което вземат учас-

тие 183 мъже и 81 жени. Идеята за организиране на тази проява е на ръководството на ТД „Амбарица“ – Троян, приета радушно от редакцията на вестник „Ехо“, която поема шефството на замисленото състезание. То става ежегодно, като се

Продължава на стр. 22

550 деца изкачиха Черни връх по повод Световния ден на туризма

За пета поредна година Българският туристически съюз и Столична община, в лицето на Дирекция „Превенция, интеграция, спорт и

туризъм“, организираха туристически поход от хижа „Алеко“ до Черни връх. В него се включиха 550 деца от 15 столични училища. Емоциите за

учениците от 5-и до 12-и клас бяха в спектъра от „супер“ до „страхотно“. С такова преживяване немалка част от децата се сблъскаха за първи път, а другите, които и преди са се качвали на върха, споделиха, че всеки път тръпката е голяма. И наистина, предизвикателството да стигнат на височина 2290 м в компанията на приятелите си направи този ден много специален.

Както каза дванадесетокласничката Габриела Тодорова от 15. СУ, „най-хубавото е, когато се качим на върха“. „Щом в училище кажат, че ще има поход, веднага се записваме“ – усмихната

Продължава на стр. 22

**АБОНИРАЙТЕ СЕ
ЗА ВЕСТНИК
„ЕХО“**
ЗА ДА БЪДЕТЕ
ЧАСТ ОТ ТУРИЗМА

№ **255**
В каталога на Български пощи
или в Централата на БТС

БТС проведе семинар с актива на туристическите дружества от Североизточна България

На 5 и 6 октомври във Варна се проведе семинар с председатели и секретари на туристически дружества от Североизточна България. В него взеха участие варненските туристически дружества „Академик“, „Галата“, „Родни балкани“, „Владислав Варненчик“, „Големата хурка“, „Черноморски простори“ и СТПД „Академик“, ТД „Караджата“ - гр. Дулово, ТД „Мадарски конник“ - гр. Шумен, ТД „Патлейна“ - гр. Велики Преслав, ТД „Димитровец“ - гр. Исперих, ТД „Приста“ - гр. Русе, ТД „Буйна кръв“ - гр. Разград, и ТД „Добротица“ - гр. Добрич, председателят на БТС проф. д-р Алексей Стоев, Карел Маринович - член на УС и координатор за Северна България, и експерти от Централата.

Както каза председателят на БТС проф. д-р Алексей Стоев, тези семинари са сполучлив начин да се систематизират актуалните проблеми на БТС и да се информират дружествата по важни въпроси. Той говори за произтичащите от новия Закон за физическото възпитание и спорта и от Закона за туризма промени. Що се отнася до един от основните ѝ ангажменти - поддържането на високопланинската маркировка и подходите към нея, би следвало вече БТС да получи гържавно финансиране за извършването на тази дейност. Предвижда се създаването на Национален съвет по маркировката и съответните

комисии към него.

Присъстващите бяха запознати и с одобрените от Министерството на културата идеи на БТС Националното движение „Опознай България“ - 100 национални туристически обекта“ да излезе извън границите на страната и да се роди ново движение - „100 балкански обекта“, както и да се даде старт на движението „Покорител на 10-те балкански първенци“.

Сред обсъжданите въпроси бе и подготовката на нов устав на БТС, пререгистрацията на туристическите дружества в Агенцията по вписванията, подаването на своевременна информация за регистъра към Министерството на туризма и изискванията, произтичащи от Закона за защита на личните данни, по който се предвижда БТС да проведе още едно обучение за своите членове.

Участниците в дискусиата споделиха, че проектоуставът трябва да се изпрати до края на годината на туристическите дружества за обсъждане и че много от тях чакат да се приеме новият Устав, за да могат да съобразят своя основен документ с него. Направено бе предложение да се публикуват решенията от заседанията на Управителния съвет на сайта. Обсъждана бе също така необходимостта туристическите дружества да прецизират своите прояви, които да бъдат предложени

за включване в Националния календарен план за следващата година. Посочена бе и необходимостта да се актуализира Агресният справочник на членовете на Сдружението, както и необходимостта да се спазват сроковете за категоризацията на хижите, собственост на БТС.

Бяха обсъдени критериите в различните категории за връчване на ежегодните годишни награди на БТС, както и основните моменти в проекта на Споразумение за развитие на детския и ученически туризъм, което да се предложи за обсъждане и подписване между БТС и МОН.

Както каза председателят на БТС проф. д-р Алексей Сто-

ев, Сдружението трябва да има политика, а не да догонва събитията. Той също така наблегна на необходимостта от активно партньорство на туристическите дружества с

общините. Акцент в дискусиата бе и взаимодействието с наемателите на бази на БТС и проблемите, свързани със стопанисването на хижите на Съюза.

График и дневен ред на семинарите с участието на председатели и секретари на туристически дружества:

- За Североизточна България - хижа „Академик“, град Варна - 5-6 октомври.

- За Югоизточна България - хижа „Странджа“, град Бургас - 12-13 октомври.

- За областите Пловдив, Пазарджик и Смолян - хотел „Кооп“, град Пловдив - 26-27 октомври.

- За Северозападна България - Туристически дом „Кайлъка“, град Плевен - 9-10 ноември.

- За Югозападна България и област София - УЦ „Маловица“ - 16-17 ноември.

Семинарите ще се проведат при следния **дневен ред**:

1. Организационни въпроси и регистрации на туристическите дружества в Националните регистри и отчитане на учебно-спортната дейност. Пререгистрация на туристическите дружества от ЦР на МП в Агенцията по вписванията, защита на лич-

ните данни.

2. Актуални проблеми на БТС и туристическите дружества.

3. Годишно финансово приключване за 2018 г.

4. Категоризация на туристическата база.

5. Вестник „Ехо“. Абонамент и редакционна политика.

6. Критерии за определяне годишните награди на БТС.

7. Разни.

БТС проведе летен курс за планински водачи

От 14 до 24 септември в УЦ „Маловица“ БТС проведе летен курс за планински водачи. В него взеха участие 13 представители на туристически дружества от градовете София, Варна, Шумен, Монтана и Златица. Най-многобройна беше групата от ТД „Боевица“ - гр. София.

Учебната програма включваше теоретични и практически занятия. Курсистите бяха запознати с долекарска помощ и транспортиране в планината; планинарство; ориентиране; професионална етика и

туристическо поведение; климатични особености и опасности в планината.

Обучители бяха доц. Тодор Тодоров и Валентина Георгиева.

Още при първия нощен преход от УЦ „Маловица“ до хижа „Маловица“ курсистите откриха и спасиха четирима бедстващи туристи от Белгия.

Част от практическото обучение включваше маркиране на туристически пътеки в Маловишкия дял на Рила планина.

Лъчезар Лазаров

ПОКАНА

От 19 до 21 октомври в УЦ „Маловица“ ще се проведе четвъртата национална среща на планинските водачи, организирана от Българския туристически съюз.

Каним всички, които са завършили курсовете в системата на БТС, да вземат участие в туристическия сбор. Молим председателите на туристическите дружества да уведомят планинските водачи за предстоящата национална среща.

В националната среща лектори ще бъдат Кънчо Долапчиев и Методи Сабо - участници в първата българска експедиция „Еверест 84“, и Дойчин Боянов - участник във втората българска експедиция „Еверест 2004“.

За справки и записвания:
0882 966 377 и 02/93 00 677 -
Лъчезар Лазаров.

Балканско състезание по планинско ориентиране в Охрид '2018

От 28 до 30 септември в град Охрид, Македония, се проведе Балканско състезание по планинско ориентиране с организатори Федерацията по планински спортове на Македония и Балканският планинарски съюз (БПС). На откриването присъства проф. Йовица Угриновски - председател на БПС. Сред присъстващите бе и делегация от БТС, в която участваха Зорница Радонова - изпълнителен секретар на БТС, и Георги Петров - член на УС на БТС. Домакините много радушно и с топло чувство посрещнаха гостите от България, показаха им природните, куртурните и историческите забележителности на града. Беше потвърдено взаимното задоволство от досегашните полезни контакти и бе изразена надежда

за още по-активни съвместни дейности в бъдеще.

Самото състезание премина по 12 км дневно трасе и 7 км нощно трасе, при много ясен регламент за възрастово участие на състезателите, които бяха разделени на 4 категории: пионери, младша възраст, старша възраст и ветерани. Съответно и маршрутите бяха съобразени по дължина с тях.

Следващото Балканско състезание по планинско ориентиране през 2019 г. ще бъде в Босна и Херцеговина, а през 2020 г. домакин ще е България. Това е и годината, когато ще честваме 125-годишния юбилей на организираното туристическо движение в България, така че събитието ще намери място в празничния календар на БТС.

На 26 септември 2018 г. ни напусна

**КИРИЛ СТОЯНОВ
КОСТАДИНОВ**

Беше човек с различни интереси, приятел, водач, добър организатор. Любовта към красотата на природата и интересните туристически маршрути бяха в сърцето му. Ръководеше Туристическо дружество „Ибър“ в едни от най-трудните години на оцеляването му.

Неуморно отстояваше интересите на сдружението. Когато беше водач или организатор на поредната туристическа инициатива, човек се чувстваше спокоен, в сигур-

In memoriam

ни ръце. Думата му се чуваше. Беше силна. А разговорите с него можеха да бъдат безкрайни и винаги увлекателни - от историята на Долна баня и туризма до прекрасните места, които беше посетил.

Дойде денят на последния му път - към по-добрия свят. А ние ще знаем, че там, горе, има още една звездичка, милееща за нас.

Долнобанските туристи се сбогуват с теб, приятелю!

**Планинските върхове - също!
ПОКЛОН!**

Поглед към Дойранската епопея

На 15 септември в гр. Сандански се събрахме туристи ветерани от цялата страна с цел провеждане на едномесечна екскурзия до Дойранското езеро за отбелязване на 100-годишнината от последната битка на нашата войска там. България влиза в Първата световна война през октомври 1915 г. на страната на Централните сили (Германия, Австро-Унгария и Турция), защото те обещаваха в случай на победа по-големи придобивки (цяла Македония, Поморавието и Южна Добруджа) за България в сравнение с Антантата. Още до края на същата година българската войска завзема почти цяла сръбска Македония. От 1916 г. до края на участието си във войната брани завземото. Последната голяма битка при езерото Дойран започва на 16 септември 1918 г. Позицията се отбранява от 9-а Плевенска дивизия (около 30 хил. души) под командването на ген. Владимир Вазов. Антантата напада с 4 английски и 2 гръцки дивизии (около 75 хил. души) под командването на ген. Джордж Милн. След 3 дни е отблъсната с огромна загуба – близо 5 пъти по-голяма от нашата (1736 убити и 1000 ранени български войници). Това е нашата най-голяма победа в по-ново време, постигната благодарение на високия дух на нашите войници и на любовта им към България, както и на изключителния стратез и тактик ген. Владимир Вазов.

На 16 септември 2018 г., точно 100 години след началото на последната битка от Дойранската епопея, ние потегляхме с два автобуса към мястото на събитията. Организатор на тази екскурзия бе БФТВ с председател

Румен Узунов и съорганизатори: КТВ „Бохема“ – гр. Плевен, с председател Любомир Гечев и КТВ „Коста Поптодоров“ – гр. Сандански, с председател Тасюда Митова. В екскурзията участваха около 80 туристи ветерани от клубовете в градовете Плевен, Сандански, Добрич, Горна Оряховица, Червен бряг, София, Сливен, Бургас, Шумен, Видин, Костинброд и гр. Първо влязохме в Гърция. Отговорник на единия от автобусите бе Мария Божкова от Сандански. С вещината на професионален екскурзовод тя разказваше за всяка планина, река или селище, край които минавахме в България, Гърция и Македония. Едно от интересните неща, които видяхме в Гърция, бе изкуственото езеро, което се пълни от водите на река Струма. Минахме покрай две села – Горен и Долен Порой, българите от които са били изгонени след Междусъюзническата война. Минахме и покрай гробище на загиналите във войната френски и английски войници. Гробището на българските войници е напълно разрушено. Посетихме манастира „Св. Йоан Прегтеча“. Богат манастир с доста монахини. Църквата с мраморен под и с двуетровъ сребърна икона на Богородица бе пълна с енориаши, облечени в най-хубавите си дрехи, дошли да присъстват на неделната служба. Гърците са много по-вярващи от нас, българите. Запалихме по свецичка и продължихме пътя си. Стигнахме до Дойранското езеро. Минахме край с. Дойран. Край езерото в момента има 3 селища с име Дойран. Две от тях, едното в Гърция (с. Дойран), другото в Македония (с. Стар Дойран), са възникнали върху руините на унищожения

вия във войната гр. Дойран. В Македония в близост до Стар Дойран е с. Нов Дойран, основан от избягалите от разрушения град.

И ето ни в Македония. Скоро стигнахме до с. Стар Дойран. Най-после, 100 години след тази битка, за пръв път тук стъпват наследници на участвалите в нея войници от Плевен! Слязохме от автобусите и смълчани гледахме китното село, плажа и къщите се в езерото хора, но виждахме и чувахме страшната канонада, изсипала 150 хил. снаряда за една сутрин върху града и върху българските позиции, виждахме и атакуващите англичани и отговора на защитниците, както битката ни беше описана от Любомир Гоцев, внук на участник в нея. Напиралите сълзи в очите ни бяха и за геройски загиналите наши воители, но и от гордост. Да, ние имаме право да се гордеем с тази битка, въпреки ужасния за България краен резултат от войната!

Продължихме с автобусите доста надалеко до една табела - указател с надпис „Фурка“. Направихме си обща снимка пред нея заедно със знамето на КТВ „Бохема“ – гр. Плевен. Защото тази табела показваше посоката, в която след 5-6 км се намира един висок хълм, достъпен само пеша, където в дълбокия тил е бил разположен щабът на ген. Владимир Вазов. Не се качихме дотам. Само изслушахме разказа на Любомир Гечев за качества на генерала като военен специалист и като човек, който качества, заедно с героизма на войниците му, са направили възможна тази победа.

Продължихме към Струмица, град с 35-хилядно население. Разгледахме центъра му. Той впечатлява с монументалния паметник на Гоце Делчев, наш, но и техен национален герой. След кратка почивка тук се отправихме към Ново село и намиращия се наблизо ресторант „Лебедово езеро“. Това беше и отправната точка за Смоларския водопад. Желеещите да се изкачат до него поеха пътя натам с малкия автобус и с водач неуморният санданчанин Георги Иванов. Повечето останахме да ги чакаме в ресторанта. Май беше по-добре въобще да не влизахме, след като бяхме видели колко много автобуси и коли са паркирани наоколо. Но влязохме. Сигурно поне 1000 души имаше. Никакви свободни места. Два вида клиенти: едните – доволни и щастливи, блажено хапват и пият; другите – нещастни и умърлушени, стоят прави до масите, броят хапките на късметлиите с надеждата да заемат местата им. Освен късметлии и каръци има и бебета в колички, малки деца – пицци, смеещи се, скачащи и т.н. От време на време от кухнята излиза генералисимусът (гл. готвач) в изцяло черна (?) униформа, оглежда обстановката и насочва армията си от сервитьори към невралгичните точки. Те с прединфарктни физиономии мъкнат плескавици, бира и т.н. (А как се приготвя такова количество плескавици, не ни се мисли.) Към кухнята има и входящ поток от служители, които като мравки към мравуняк мъкнат кашони с бира, безалкохолни напитки, зеленчуци за салати и др. Иначе с огромните оранжеви тикви в каручки, и зоологическият кът, и местата за игра на децата си ги има както при предишните ни

идвания тук. Но... красотата им никак не се усежда от тази пренаселеност. А лебедите? Само една двойка стои неподвижно в центъра на езерцето. И макар да не е ясно как тези птици изразяват емоциите си, те изглеждат озадачени. Сякаш се питаха: „Какво става тук, бе?“ Какво наистина става тук? Какво чакаме още? И за да запазим достоинството си, излязохме от ресторанта. (В интерес на истината някои успяха да се нахранят.) Върнаха се и посетилите водопада и потеглихме към България. Когато минахме границата, беше много късно за разглеждане на Самуиловата крепост, както беше предвидено. Но май така се получи по-добре. Не беше добра идея в един и същи ден да посетим място, където българските воители са постигнали велика победа, и такова, където ги е постигнало велико нещастие (ослепени войници на Самуил).

Трябва да отбележим от лично гомакинство на санданчани, които посрещаха и изпращаха гостите, настаняваха ги в хотели, развеждаха ги да разглеждат забележителностите на града – музея, парка, бившата правителствена резиденция, басейни, паметници и др. Разбира се, бяха организирали и другарска вечеря в ресторант с жива музика, пък и транспорта до Гърция и Македония.

За грандиозната победа при Дойран доскоро почти не се говореше поради крайния резултат от участието ни във войната. Макар че през септември вече се заговори, даже в Троян беше направена възстановка на битката, предавана и по телевизията, идеята на плевенчани да отидем до Дойранското езеро и да усетим излъчването на това място, запалило спомен за тези страшни и велики могове от нашата история, се оказа блестяща! Това беше една едномесечна екскурзия, която надмина всички очаквания! Сега с нетърпение очакваме да бъде реализирана идеята на БФТВ за среща с наследниците на ген. Владимир Вазов!

Благодарим на плевенчани и санданчани!

До нови срещи на други екскурзии!

Текст и снимка:
Донка Янева,
КТВ „Витоша“, гр. София

Празник на хижа „Камен дел“

През лятото на далечната 1935 година боянската младеж с помощта на читалище „Виделина“ – Бояна, и неговото настоятелство организираха построяването на хижа, която да служи за почивка от тежкия труд през лятото и за подслон на скиорите през зимата. Освен майсторите Иле и Миле – кореняци боянци, в каузата се включили млади и стари, като всеки помагал с каквото може. За кратък срок на местността Пожаро, под величествения връх Камендел, се появила китната хижа, гордост за цяла Бояна.

На 23 септември, осемдесет и три години по-късно, боянчани за пореден път се събраха дружно да отбележат празника на хижа „Камен дел“. Специални гости бяха членовете на приятелски туристически клубове „Орел“ от Хисаря и „Туристическо наздраве“ от Карлово. Мероприятието премина с дружни песни, танци и закачки. Първият поздрав отправиха боянският танцов състав „Оро на дворо“. В изпълнението се включиха и всички присъстващи любители на народните танци. Народни песни и възгласи, изпълнени с добро на-

строение, огласиха поляната. Наградени бяха ветерани, които са се изявили с приноса си за туристическото дело. Следваха най-свежите поздравки, отправени от възпитаници на Народно читалище „Виделина“ в Бояна – малките певци, които изпълниха народни песни, както и съвременни български парчета. Неизменна част от празника беше лотарията, която включваше закачливи подаръци за всички.

На празника присъства и проф. Иван Лалов, турист ветеран, учен и вдъхнови-

тел, който е заемал редица отговорни постове – председател на БТС, ректор на СУ „Св. Климент Охридски“ и министър на образованието. Годици наред той остава верен на любовта си към природата, като прекарва години между 100-110 дни в планината и споделя, че тя го разведрява и поддържа духа му млад. Накрая той изрази задоволство и радост, че вижда младите хора наред с по-възрастните в планината.

Траяна Лазарова

Странджа – дългият път към дома

Месец септември настъпи някак неусетно, с натрапчивото предчувствие за есен. Пред ТД „Осогово“ – град Кюстендил, се заада пътешествието, наречено „Странджа – Сакар“. След разтърсващото емоционално екскурзионно летуване в Пирин знаехме, че няма как да повторим преживяното щастие, но дължни бяхме да опитаме. И така, в 6.00 часа бяхме в автобуса, нетърпеливи да стартираме амбициозната си програма.

Дестинацията е далечна за пределите на България, затова пътувахме дълго и търпеливо. Първият ни обект за геня бяха долмените в село Хлябово. Долмените са прешественици на тракийските гробници, където са полагани мъртвците, а този в село Хлябово е най-големият, известен в страната. За първи път са описани от братя Шкорпил – Херман и Карел. Дватама чехи идват в България в края на 19 век като гимназиални преподаватели по математика и точни науки, но оставят светла диря в развитието на българската археология. На Карел дължим дори откриването на първата ни столица – Плиска.

След това пътят ни отведе до Устремския манастир „Света Троица“. Това е най-големият манастир в Сакар планина, на около 13 км след Тополовград. Манастир и природа са се слели в тиха хармония и предлага

гат усамотение и единение на душите и енергиите наоколо. Запалихме по свещичка и продължихме към хижа „Старият мост“, близо до град Елхово, където беше първата ни нощувка. Хиждарят Кънчо ни настави по стаите и ни поведе в околностите, за да ни покаже забележителностите. Така се озовахме на тракийското светилище „Мочукови камъни“, а след още малко ходене – и на „Дрънчи дупка“ – пещерна дупка, дълбока 27 метра. В подножието на пещерата има чуден параклис, с 9 чучура отвън, на които за съжаление вода нямаше.

Така премина първият ни ден от екскурзията. Сакар планина вече беше зад гърба ни, около нас бяха Девинските възвишения, а Странджа ни очакваше утре. Хиждарят Кънчо направи всичко възможно да се чувстваме уютно при него. Предупреди ни да внимаваме за стършелите наоколо, че геца с нас не бяха малко. Вечерта – обичайното. Китара, песни и добро настроение.

На сутринта, на националния празник Съединението (6 септември), тръгнахме към Елхово. Там закусихме и разгледахме историческия музей, в който имаше и етнографска част. В съседство се намира и храмът „Свети Димитър“, където запалихме по свещичка.

Тръгнахме към Ямбол, за да разгледаме града на Тунджа. За съжаление историческият

музей не работеше, но затова пък Безистенът посрещаше гости с пълното си великолепие. Присъствахме и на процесия от духовна музика и нещо като парад от военните. Усещахме се, че това е позабравена гледка, която кой знае защо ни липсва. Ямбол е град, който впечатлява с чудесен център, история и паркове.

На 8 км от Ямбол се намира древният тракийски град Кабиле, възникнал в края на 2-ро то хил. пр.Хр. На върха, на най-високото, има светилище, а наоколо има останки от укрепени стени, терми и базилика. Градът е възникнал на единствено възвишение наоколо – Зайчи връх, и е бил на изключително стратегическо място. През 341 г. пр.Хр. е превзет от Филип Македонски, а и Александър Велики е минавал от тук.

До настаняването ни в мотел „Козият рог“ в Малко Търново имаше достатъчно време, за да се отбием до село Бръшлян. Изключително място, събрало магия, история и топлина. На такова място обикваш Странджа и се чувстваш като у дома си.

Следващата ни отбивка беше до водопад „Докузак“ на едноименната река, малко преди село Стоилово. Красота и енергия струи от него и прави мястото още по-специално.

Мотел „Козият рог“ се оказа истински оазис сред Странджа не само заради басейна си.

Навсякъде имаше фотоси и препратки към легендарния филм и се чувствахме като на снимачна площадка. Около басейна беше сцената ни за изява с китарата под звездите. Хубаво беше.

На сутринта разгледахме близките тракийски светилища: „Мишкова ница“ и „Пропага“ и отидохме в Малко Търново да разгледаме забележителностите – музея, Големия врис, Малкия врис. Пред музея видяхме фронтона от двете тракийски светилища, които вече бяхме разгледали.

Следващият обект за деня беше „Петрова ница“, с мемориалния комплекс и храма „Света Петка“. Тук на 26 юни 1903 година е взето решение за обявяване на Преображенското въстание за освобождаване на местното население от турска власт. Въстанието е потушено, като територията наоколо е присъединена към България чак през 1913 година.

Оттам се придвижихме до Царево, където щяхме да нощуваме.

Имаше достатъчно време и за късен плаж, от което се възползвахме. Вечерта се разкршихме с танци и хора в къмпинга.

На сутринта след закуска потеглихме към Приморско, за да посетим тракийското светилище Беглик таш. Изумително място, пропито с мистика и енергийни мистерии. Не знам защо, но ни напомняше много за Перперикон. Правехме някакъв паралел между двете светилища. И някак неусетно се връщахме години назад към нашите корени.

На пътя ни беше и река Ропотамо. Разходката с корабче по устието допълнително вдигна градус на настроението и очарованието. Малко след това спряхме в Созопол, където „Аполония 2018“ приключваше. Всяка среща със Созопол носи възхищение и наслада. Разгледахме града, хапнахме – и напред към Бургас. Срещата с пясъчните фигури в парка до морето събуди детето във всеки от нас и се забавлявахме от сърце.

Отпътувахме към

квартал Сарафово, за да се настаним в туристическата спалня. Оказа се, че това не е добър избор, тъй като базата не е в този вид, в който трябва да бъде, но какво да се прави – битовизми. Последната вечер от екскурзията не се случи най-вдъхновяващата, но го преживяхме.

На сутринта спряхме в центъра на Бургас за последна среща с красивия морски град. След това спряхме за два часа в Стара Загора, за да се докоснем и до неговото величие и очарование, и поехме обратно по дългия път към дома.

Пътувайки вече към Кюстендил, се сетих за песента със същото име („Дългият път към дома“) на една прекрасна бургаска група – „Мери бойс бенд“, и си мислех, че пътуването не е само придвижване в пространството от точка до точка, но и пътуване във времето към нашите корени и мистичните загадки на Странджа.

Любомир Младенов,
планински водач към
ТД „Осогово“,
гр. Кюстендил

Разходка до Дивотинския манастир „Св. Троица“

Около София има прекрасни места, които може да се посетят само за няколко часа. Често се случва да разполагаме с малко време и подобни природни забележителности, манастири или екопътеки са подходящ избор за кратки излети сред природата.

Желанието да се докоснем до едно свято място, като съчетаем това изживяване с кратка разходка, ни подтикна да изберем за наша цел Дивотинския манастир. Когато слязохме от автобуса, първото усещане беше за свежест и прохлада. Китният квартал „Михайлово“ бавно се събуждаше, отнякъде се чуваше кукуригане на петел, лек вятър разнасяше ухап на цветя. С нетърпение поехме по улица „Китката“, която извежда на малка поляна. От там започва черен път, в началото на който има указателна табела за манастира. Слънчевите лъчи пробиваха леките облаци и огряваха още сънените гори. Пътят се изви в края на пътя и извежда към обширна ливада, от горната част на която се разкрива гледка към част от Стара планина – от връх Ком чак до Мургаши и дори по-дале-

че. Зад тях синият в далечината димител на Голяма планина. В края на това обширно място също има табела. От тук пътят навлиза в стара букова гора и не след дълго извежда над манастира, към който водят няколко стръмни пътеки, а основният път се спуска и след като завива наляво, достига до манастирската порта.

Дивотинският манастир „Св. Троица“ е скрит в гънките на Люлин планина край малка река, сред красиви букови и борови гори. Намира се близо до град Баня, на три-четири километра от квартал Михайлово. Манастирът е един от най-старите в околностите на София. Построен е по време на Първото българско царство, през 1046 г., след завладяването на Софийско от османските турци през 1382 година. Както много други обаче, е разрушен и разграбен. Светата обител е възстановена преди Освобождението, поддържала е килийно училище, Левски е отсядал тук във връзка с изграждането на революционни комитети в областта.

Манастирът е мъжки, действащ и в последните

няколко години впечатлява поклонниците с мащабното строителство – построена и осветена е нова църква, стенописите на която се довършват, обновена и зографисана е старата църква, изградена е нова чешма при аязмото. Дворът радва посетителите със зеленина, прекрасен алпинеум и много цветя.

Когато се потопи в тишината на църквата, пред светите икони, човек се откъсва от материалния свят и съетата, отправя благодарност и молитва за благоденствие към Бога, остава насаме с най-съкровените си чувства.

В преддверието на църквата може да се закупят картички, икони и сувенири, а също така книги, изясняващи някои аспекти на нашата традиционна вяра, жития на светци и друга православна литература. Освен храна за душата, тук се предлагат и продукти, приготвени от монасите – натурален ябълков оцет, лютеница, а понякога и мед, произведен също в манастира.

Близо до манастирските сгради са обособени места за почивка – пейки с маси и чеш-

Общ изглед на манастира

ма с изворна вода. Край рекичката има сенчести поляни, изпъстрени с цветя и билки.

Времето, което отделихме, за да посетим Дивотинския манастир „Св. Троица“, беше наситено с различни преживявания – разходка сред природата, поклонение в една света обител, размисли за историята, вярата и силата на човешкия дух. Пътят

обратно към Михайлово изминахме неусетно, заредени с настроение и бодрост.

До манастира има нов асфалтов път, който е обозначен с табела. Отклонението е вдясно, малко преди кв. Михайлово. Пътят извежда до паркинг на около стотина метра от входа.

Жана Манолчева

В недрата на Родопите

Родопи горделиви!... Защо ли Вазов е наре-
къл така тази нежна
като прегръдка, топла
и богата на всякакви блага
планина?

В края на август група ту-
ристи ветерани от ТД „Родни
Балкани“ - Варна, под ръковод-
ството на Боянка Койчева,
се отправихме към Родопите.
Ще бъдем четири дни сред
най-красивата част на рига
Чернатица - околностите на
Чудните мостове.

В Пловдив ни чакаше ми-
кробус и ни отведе до Бач-
ковския манастир. Кратко
разглеждане, почивка и започ-
на емоционалното пътуване
покрай река Чая по пътя за
Смолян. Подминаваме знакови
места: Юговско ханче - свърз-
ката между Лъки и Кръстова
гора; Нареченски бани: Хвойна
- разделила в едната посока
Орехово с хижите в Чернати-
ца. В другата посока е Павел-
ско в Радюва планина и хижа
„Пашалийца“. Още малко и при
„Сините ханчета“ напуснахме
хубавия път и започнахме „ги-
гантски слаом“ по изобвения
от води и скали път към село
Забърдо и двете хижи при Ер-
куприя. Въпреки сериозния
туристически трафик нико-
й не се грижи за поддръжката
му. А зиме?

Пристигнахме в хижа „Скал-
ни мостове“ без произшеств-
вия, посрещнати сърдечно от
хижарите Тошко и Борислава.
Настанихме се бързо и вед-
нага излязохме на терасата,
омаяни от чистия боров въз-
дух. След вечеря искаме да
поседим в нощната тишина,
но се спусна хлад.

Вторият ден започна с по-
сещение на Голямата и Мал-
ка куприя. Големият мост
е широк, с няколко свода, а
другият - с тесен отвор и
непроходим в дълбочина. Пе-
рилата и пътеките към тях
имат нужда от освежава-
не, но така пък емоцията бе
по-голяма. Имаше много хора,
та „змейт с плеещата прахан
в корема“ се беше скрил вдън

земя от страх. Пък и де мома
в тези времена да хапне? За
съжаление не можахме да ви-
дим и нито едно стръкче от
емблематичното растение
„Haberlea rhodopensis“. Мест-
ните го наричат силивряк и се
слави като безсмъртно.

След обяда си починахме и
една част от групата се раз-
ходиха по маркираната пъте-
ка към хижа „Изгрев“. След ве-
черя си направихме певческа
програма.

На другия ден станахме
рано, за да извървим по хлад-
но по-голямата част от пътя
към хижа „Кабата“, наречена
по-късно „Слънчеви поляни“. Пътят в началото е асфал-
тиран, има чудесна беседка,
маркировката е нова, но ро-
мантиката от минали години
си е отишла. Чешмите вече
са циментови, олуците много
сполучливо наподобяват из-
дълбаните от дърво корита.
Няма ги забравките с огро-
мни цветчета като детски
очи. Няма ги и поляните с три-
цветната родопска теменуж-
ка. Боровете се издигат въз-
бог и може би ми подсказват,
че и аз доста съм „пораснала“.

Пътят е много хубав и ус-
пяхме да стигнем до целта
за по-малко от два часа. Не
можех да си представя, че ще
заваря такова запустение и
разруха. Дори хубавата пъте-
ка към връх Цирикова черква
се е превърнала в стръмна
урва, по която не всички ус-
пяха да се качат. Има няколко
истории - легенди за името
на обзорното връхче (1740 м
н.в.), но всички са свързани
с „цирикането“ (плачовете,
воплите) на пострадащото
население при османското
нашествие. Панорамата от
връха разкрива долината на
Чепеларска река, дуплите на
Радюва планина, Персенците
и Белочерковски рид. Възтор-
гът на смелчаците, които се
изкачиха, беше неописуем.

И все пак има светлина на
„слънчевите поляни“. След по-
коряването на върха всички се
събрахме на почивка в прият-

но кътче, създадено от младо
момче, което наскоро купило
земя и част от старите бара-
ки на хижа „Кабата“. Има на-
мерение да обнови мястото,
за да могат да се посрещнат
при прилични условия около 50
туристи. Няколко дни преди
нашето гостуване беше ус-
пял да прекара пътейна вода,
но се оплака, че не намира
работна ръка за помощ. Из-
разихме благодарност за ми-
сията му и скоро тръгнахме
обратно покрай изправените
като стражи върхове Гургу-
тевица и Комините. По пътя
се разделихме на няколко гру-
пички и някои видяха сърни и
стаго диви прасета. Вечерта
все още витаеше емоцията
от прекрасния ден.

Настъпва последният ден -
много наптоварен и уморите-
лен. Микробусът пристигна
рано според уговорката и след
сбогуване, обсипано с благо-
дарности към хижарите, на-
пуснахме очарователния кът.
По пътя отправяме последен
взор към планинските гънки,
към боровете, забили върхове
към небето, поляните с па-
прат и малинови храсти...

Пристигнахме в Бачков-
ския манастир и тръгнахме
по пътя за Клувията - място-
то, където е намерена скри-
та чудотворната икона на
Света Богородица. Ние обаче
ще отидем до красивите во-
допади под Червената стена.
Стигнахме до Костницата,
където с няколко думи запоз-
нах групата с историята ѝ.
Това е единствената следа,
останала от построяването
на манастира от двамата
византийски велможи - гру-
зинците Григорий и Абасий
Бакуриани. Вътре се намират
стенорисунки от 12-и, 14-и и 19-и
век. Те са една поетична пе-
сен, изпята от талантлив
художници през различните
векове. Сегашното си съ-
стояние Костницата дължи
на дарени средства от фон-
дацията на Константинос
Левентис от Кипър и фонда-
ция „Ценности“ на Антонина

Стоянова. Близко три години
трябвали на реставратори-
те, за да заблестят отново
образите и сцените върху
стените. Наред с религиозни-
те се открояват и светски
образи на дарители и между
тях е може би единственият
автентичен портрет на цар
Иван Александър. Проф. Елка
Бакалова, която дълго време
е работила върху фреските, е
на мнение, че „тези стенопи-
си са едно от най-изящните
произведения на Комниновия
стил“!

Продължихме нагоре по сен-
честия път и скоро се озова-
хме над полянката, в дъното
на която са водопадите. Сла-
ва Богу тук са чешмата, ма-
сичките и пейките, които си
спомням отпреди 10 години.
Около водопадите направихме
много снимки и с тъга напус-
нахме романтичното място.

Много навреме тръгнахме
към светилицето „Белин-
таш“. След Асеновград поехме
по шосето за Кърджали. Ско-
ро се отклонихме и започна
провиране по тесен път през
китните села Горнослав,
Орешец и Врата. На два пъти
ни задминаха бетоновози за
някакви неведоми „туристи-
чески“ комплекси. При гроби-
щето над село Врата около
чешмата се е оформил пар-
кинг и наоколо звездообразно
тръгват неособено проходими
пътчета към околните махали
- Чотрова махала, Кабата, Ря-
ката. В ниското се вие кори-
тото на река Мостова суши-
ца. Най-широкото и засенчено
пътче води право нагоре към
Белинташ. Стигнахме до ши-
роката поляна в подножието
на скалната грамада, където
преди няколко години започна
строеж на християнски па-
раклис. Продължихме изкачва-
нето до добре уредено място
за почивка с хубав изглед към
околността. Оттук започ-
ва сериозното изкачване към
каменното плато. Минава се
през новопостроен кичозен
портал. Прилича на порта на
възрожденска къща, но какво

търси на това място? През
рядка борова гора се достига
до първите скални образува-
ния. С безценната помощ на
Ангел всички стигнали до-
тук преодоляха началните
препятствия. По-нагоре же-
лязната стълба им се видя
като стълба към небето. Гор-
е гледката е възшебна. Обрасли
връхчета, самотно стърчащи
скали и ниско долу махалич-
ки, сгушени сред красотата.
В далечината се вижда село
Мостово със скалния мост, по
който върви шосето. Тунелът
под моста не е проходим пора-
ди срутване, но това не е по-
речило в свободната част да
бъде сниман филм преди много
години.

Белинташ е скала с форма
на малко плато и следи от
човешка дейност. На най-гор-
ната площадка са издълбани
кръгли отвори, улеи, ниши и
стъпала. Дължината на пла-
тото е около 300 метра с над-
морска височина 1224 метра,
разположено на площ от около
5 дка. Издължено е в посока се-
вер-юг, с лек наклон на изток
до 18°. Няма да се впускам в
обяснения за името, произхо-
да и миналото на чудния фе-
номен. Литературата за него
е толкова противоречива, че
остава с впечатление за
страх и учение и краеведи-
те да не кажат нещо излишно
или невероятно. Дори оброч-
ната плочка с образа на бога
Сабазий, обиколен от змии, е
подложена на съмнение. Тя е
намерена около 1955 г. в ос-
новата на скалите от Кирил
Караджов и след много перипе-
тии е предадена най-после
в Археологическия институт
на БАН. Напускаме изпънания
с мистика родопски кът. Как-
вото и да представлява Бе-
линташ, не можем да останем
равнодушни пред величието
на Природата. Очите и сър-
цата ни са пълни с благодар-
ност, че сме се насладили за
пореден път на прекрасната
ни Родина.

Боянка Койчева

Туристи ветерани бяха гости на Кюстендил за Празника на Черешата

Четири дни на кюстен-
дилските туристи ветера-
ни гостуваха 86 души от 15
туристически клуби в стра-
ната. Най-внушителна – 25
човека, бе групата от Чер-
вен бряг. Само 2 часа след
посрещането на кюстендил-
ската жп гара от инициа-
тивната председателка Ма-
рия Велинова, гостите вече
разглеждаха културните
забележителности на града.
И този път първата среща
бе с картините на Владимир
Димитров – Майстора. След
това едни се отправиха към
Историческия музей, а други
към римските терми, къща-
та-музей „Димитър Пешев“,
Пирговата кула и църквата
„Свети Георги“ в квартал
Колуша. Докато обсъждаха
видяното, неусетно дойде
вечерта и над 100 души, гост-
и домакини, заеха места
в ресторант „Дорис“. Тук до
късно през нощта се игра-
ха кръшни хора и ръченици,
танца и валсове. Веселбата
обедини още повече всички,
създаде дух на приятелство

и доброта – качества, които
все повече липсват в ежедне-
вието ни.

В ранни зори на другия ден
групата се отправи на път с
два автобуса за съседна Ма-
кедония. В град Крива Палан-
ка, разположен по поречието
на река Крива река, първата
среща бе с близо 200-годиш-
на църква „Свети Димитрий“. Най-интересната забележи-
телност е манастирският
комплекс „Йоаким Осоговски“,
сгушен в подножието на пла-
нината. За туристите не бе
проблем да атакуват стръм-
ните стълби към рестора-
нта в комплекса. Вкусните
македонски специалитети
впечатлиха всички. В село
Юешиво посетихме храм-па-
метника „Св. Троица“. Той е
построен в началото на ми-
налия век с доброволни сред-
ства от местното население
в памет на загиналите бли-
зо 1500 български войници в
Междусъюзническата и Пър-
вата световна война.

В съботния ден най-из-
дръжливите се изкачиха в ле-

сопарк Хисарлъка. Разгледаха
крепостната стена на сред-
новековния град. При спус-
кането в града те посетиха
параклисите „40 мъченици“ и
„Св. Георги“, който е изгра-
ден от местните фенове на
футболния клуб „Левски“ за
техния игол Георги Аспарухов
– Гунди. След това групата
се отправи на площад „Вел-
бъжд“, където се провеждаше
емблематичният Празник на
черешата. Атрактивните
цандове с черешови вешела,
деликатеси и сладка от чере-
шов плод, обслужвани от мла-
ди момичета и техните баби,
облечени със стогодишни но-
сии, привлякоха вниманието
на туристите.

В неделяния ден за Еньовден
групата се отправи в мест-
ността Студен кладенец в
Осоговската планина. Беше
изплетен еньовският билков
венеч, през който преминаха
за здраве всички и бяха по-
срещнати с питка и мед. Мно-
го настроение внесоха карна-
валните костюми, каквито
имаше за всеки, пожелал на

Еньовден да промени своя
всекидневен облик. Всички по-
лучиха символичен подарък.
Имаше и традиционен кю-
стендилски зелник и погачи, с
което предизвикаха изключи-
телния интерес на гостите
от Калофер, Ямбол, Добрич,

Червен бряг и София. Всички
се заредиха в зеленото лоно
на Осоговската планина със
светла енергия и много идеи
за следващите срещи.

Иван Сергеев,
гр. Кюстендил

Ученически летен отгук в Рила

Летният лагер в курортния комплекс Боровец за учениците от ОУ „Цар Симеон I“ - гр. Варна, бе истинско предизвикателство. С много очаквания туптяха сърцата на всички. Отивах в Рила - „водната планина“. Тя е една от най-красивите планини в България. Нейната природа и естествена хубост не спира да привлича и приютава хиляди любители на природата.

След няколко часа пътуване прохладата на планината я почувствахме с приятна и освежаваща разходка до Костенския водопад. На него са посветени две от стихотворенията: „Над водопада“ и „Водопадът плаче“, написани през 1917 година от Иван Вазов, вдъхновен от околната природа.

Ободрени, продължихме към фермата за щрауси. Едно от първите неща, за които ни предупреждават още със самото влизане, е, че щраусите много си падат по лъскавите неща. Ето защо ни съветват да свалям бижутата и часовниците, за да не предизвикаме у тях желание да ни ги вземат. След като разбрахме, че щраусите имат смъртоносен удар, равняващ се на 1 тон, се оказваме на метри от тях и дори имаме възможност да ги нахраним. Всички се възползвахме, макар и с нескрит страх. Е, желанието ни да запечатаме момента на снимка определено разчули ледовете и се пребори с инстинкта ни за самосъхранение... Още един любопитен факт е, че мъжките щрауси са по-красиви от женските. В природата именно мъжките екземпляри са тези, които се борят за женското внимание.

Въпреки слънчевия и усмихнат ден, с който ни посрещна, следващите дни Рила планина достойно защити

името си. Изкачвайки се до хижа „Ястребец“ с лифта, малко след като тръгнахме, дъждобраните влязоха в употреба и ни превърнаха в „извънземни“. Емоциите бяха големи - подхлъзванията и цопването в локвите бе повод за нови шеги и закачки. Дъждът не успя да ни изплаши, но най-често чуваните въпроси бяха: „Стигнахме ли вече?“ и „Има ли още много?“ За съжаление от дъждовната пелена не можахме дори да видим първенеца на Балканите - връх Мусала с неговите 2925 м, най-високия връх не само в България, но и на Балканския полуостров.

Горещият планински чай на хижа „Мусала“ възвърна топлината и силите на мла-

дите и за първи път идващи тук туристи. Тя е една от най-старите хижи в България. Разположена е на 2389 метра над морското равнище. Надея се, че планинската „баня“ ще ни се размине, нямаше. Мърморенето и недоволството от неприятното време отстъпиха пред ентузиазма по обратния път към хотела. Всички издържаха „водния“ преход - изпитание, което за първи път преодоляваха далеч от мама и тати. Истински се надявам и вярвам, че практическият урок, научен от учениците този ден, ще си го припомнят винаги, когато тръгват за планината - колко важни са здравите обувки и дъждобранът, т.е. добрата екипировка. Най-хубавото бе,

че на следващата сутрин никой нямаше нужда от медицинска помощ. Повечето от децата за първи път излизаха във високата планина, и то при лошо време. Но изпитанията за групата петокласници продължиха.

На разсъмване Слънчо ни поздрави и усмихнати тръгнахме за природния феномен Седемте рилски езера. Качихме се до хижа „Рилски езера“ - 2115 м н.в., и поехме към езерата. Този път дъжд нямаше, но към нас протегна пипала гъста мъгла. И отново на практика всички научиха още един урок - когато обстановката застрашава придвижването и безопасността, въпреки огромното желание да достигнеш целта, е необ-

ходимо да отстъпиш и да се върнеш назад. Не можахме да погледнем в бистрите очи на Рила планина, не можахме да се насладим на живописната гледка към езерата. Тръгнахме си с пожелание да се върнем там, горе, но през някой по-слънчев и не дъждовен период.

Спираме до символа на Сапарева баня: единствения гейзер-фонтан, намиращ се в центъра на града и най-горещия в Европа. Неговата температура достига 101,4 градуса по Целзий. Горещите му пръски бяха пълна противоположност на ледения, пороиен дъжд, който застигна групата пред Цари Мали град - уникална по своята същност римска крепост в България, която е единствената с ров и вал. Упорити сме и на следващия ден отново сме там.

Запознаваме се и с културно-историческото наследство на гр. Самоков, представено в Историческия музей. Името на града е забележителен културен факт и отразява възникването и развитието му около огромните механични чукове за добиване на желязо, наречени „самокови“.

Дните минаха неусетно. А вечерите ще останат незабравими със забавленията, игрите, басейна, състезанието „Стани богат“ и дискотека-та, завършваща всяка вечер със завладяващо българско хоро.

Тръгваме. Забравили сме прекеждията. Слънцето отново пече и ни приканва да се върнем. Планината, окъпана от дъждовете, ни се усмихва и също ни кани отново да се върнем. До нови срещи.

Светлана Димитрова,
ст. учител по математика,
ОУ „Цар Симеон I“, гр. Варна

Първото планинско бягане „Долна баня 2018“ от веригата „Рън България“

Първото планинско бягане „Долна баня 2018“ от веригата „Рън България“ вече е факт. То се проведе в околностите на рилския град, като на старта в двете му дължини - 2 и 11 км, застанаха общо 57 състеза-

тели - момичета и момчета, мъже и жени.

В късата дистанция от 2 км се включиха общо 49 състезатели, от които 25 момчета и 24 момчета. При дамите най-бърза по трасето бе

Мария Стоилова с време 06:35, втора финишира Христина Койнова и трета Вержия Костадинова. При момчетата първи е Борис Борисов с време 05:50, втори се нареди Димитър Панделиев и трети остана Александър Павлов.

В планинското бягане на 11 км участие взеха 7 мъже и само една жена - Ивета Боннова. Тя финишира с време 1:01:28 секунди.

При мъжете най-бърз бе Боян Бойчев с време 59:39 сек., втори на две секунди разлика пристигна Дарин Коев, а на още девет секунди финишира и третият - Цветан Симеонов.

Всички участници в планинското бягане на 2 км получиха

специални фланелки, медали и подаръци от спонсорите на състезанието, а победителите в дългата дистанция на 11 км, класирали се на първо, второ и трето място - и специални ваучери от по 50 лв. от официалния партньор на

състезанията от веригата „Рън България“ SPORT DEPOT. Наградите на победителите връчи координаторът в БФЛА Антон Бонов и главен редактор на списание „Атлетика“.

Любомир Кузев

In memoriam

На 13 септември почина Мария Господинова Петкова. Родена на 15.12.1946 г. в с. Чарково, община Габрово. Работила дълги години в хижите „Малка“ и „Голяма Бузлуджа“. С дейността си и трудолюбието си допринасяше за уютта в хижите. Със своето гостоприемство и отзивчивост Мария беше като майка за туристите и гостите. Тя беше планинар, човек, обичащ и опазващ природата.

Поклон пред вечната ѝ памет!

С признателност за дейността ѝ!

**От Управителния съвет
на ТД „Орлово гнездо“ - Казанлък,
и приятели**

Красотата близо до нас

В нашата страна има много красиви и живописни места, които си заслужава да бъдат посетени. Стремехът ни като че ли е те да бъдат по-далечни. Този път туристите от дружество „Ибър“ - Долна баня, решиха да се направят пътуване в околностите на Самоков, до селищата, които само сме подминавали на път към алпийската част на Рила. Тръгваме рано сутринта по пътя през село Гуцал. Днес е празникът Рождество на Пресвета Богородица и затова се отправяме към Шишмановския манастир. Пътят ни през селото не се отличава от пътищата през много от селата, през които сме минавали. Старите запустели къщи, изоставеното училище и административни сгради се редуват с китните дворчета на къщите, обитавани обикновено от външни хора. Големите поляни и високите дървета по пътя се редуват с прекрасната гледка към планинските върхове. Скоро пред нас блесват водите на язовир „Искър“. Като шарен гердан покрай бреговете са наредени палатки, масички и търпеливи рибари. Всичко е в унисон със спокойствието, обхванало красивата природа тук. Не след дълго виждаме табелката за Шишмановския манастир „Успение Богородично“. Само той е останал от някогашното село Чамурлия (Шишманово), потопено през 1954 г. Манастирът е построен по време на Втората българска държава и името е свързано с цар Иван Шишман и борбите срещу настъпващите турски войски през втората половина на 14-и век. Разрушен е от турците при похода им към София. В сегашния си вид е възстановен през 1927 г. Пътят минава през величест-

вена вековна букова гора, а от чистия въздух гърхът ти спира. Оказваме се на голяма широка поляна. В гръното се белва сградата на манастира. Той се намира в Септемврийски рид на Ихтиманска Средна гора, близо до прохода „Ушите“. Поляната е добре поддържана, с аязмо и паметни плочи на загиналите във войните. Родове от селото са направили през годините дарения. Всичката тази хубост и гордост се стопяват за миг, когато установиш, че манастирът е затворен. В събота, на Богородичния празник, някак беше необичайно. Може би просто едно залепено листче за работното време би помогнало на всички, озовали се на това прекрасно място. Поехме обратно по пътя към Самоков. Може би в колата, с която се разминахме, идваха хората, които щяха да отворят манастира. Може би. Пътят бързо ни изведе към следващата ни спирка – село Говедарци. Скътано в полите на Рила, то е изходен пункт за връх Маловица и хижа „Маловица“, хижа „Вага“, хижа „Мечит“ и др. Селото впечатлява с подгредеността и чистотата си. Тук намерихме единственото отворено място, където да запалим свещица – манастира „Св. Троица“. Нещо повече – там се готвеше Богородичен курбан – беше празник на Божията майка. Не го дочакахме и потеглихме към село Мала църква. Преди това установихме, че църквата в селото, разбира се, е затворена. В Мала църква божият храм „Свети Петър и Павел“ се реставрираше и ремонтираше. Празничният ден като че ли действаше стимулиращо на работещите стенописци. За да го съхраним, християните заровили храма. Ето го и известното село Бели Ис-

кър. То се намира на най-стратегическото място в Рила. Оттук тръгват атрактивни маршрути до връх Мусала, Маловица, хижа „Вага“, Седемте рилски езера, хижа „Чакър войвода“, Ястребец, хижа „Грънчар“ и др. В селото са запазени исторически чешми и кладенци, като Войнишкото чешме, Кагън кладенец и Бельов кладенец. Голяма историческа местност е Демир капия, където стават най-големите сражения по време на Освобождението. Над селото се намира язовир „Бели Искър“. Тук се намира една от най-високопланинските централи в страната. Храмот „Успение Богородично“ (затворен, разбира се) е построен през 1847 г. Тази църква също има история. В селото се разказва, че през 1912 г. тук се е венчал Яворов за Лора. „Възстановка на събитието има на 23 септември.“ Това прочетохме на обява. Потърсихме популярното заведение на социоложката Мира Радева, за да отгърнем, но не ни допадна. Пихме по една прекрасна студена вода на площада до

наскоро построенния параклис „Св. Атанасий“. Отвсякъде ни заобикаляше величието на алпийската част на Рила, но трябваше да се връщаме към Самоков. Като зърна от броеница се изнизаха последните къщи на тази прекрасна част, която започваше със село Маджаре и завършваше с Бели Искър. Само планината бе спряла безразборното строителство и бе запазила своята неповторима красота. Тук, минавайки през тези малки, неповторими селца, на всеки човек би му се искало поне божият храм да бъде отворен, за да поднесе своята благодарност към Бога, създал това чудо, наречено България. Уморени, но доволни и сити (ресторантът „При Соме“ ни изненада приятно), пътувахме, давайки си обещание да се върнем пак тук и да посетим Шишмановския манастир, когато е отворен със сигурност.

**Боряна Брожина и
инж. Светла Стоименова,
ТД „Ибър“, гр. Долна баня**

Ние, старите туристи

Не скриям възхищението си от активността на старите туристи. На тези, които по дух никога не остаряват. И макар вече да са на преклонна възраст, да се движат с тояжката за придружител, да избират по-гладките пътеки и по-късите разстояния в ниската част на планината, да се назовават ветерани, пак живеят с туристическата закваска от първия си досег с планината-вълшебница.

За такива членове от клубовете на туристите ветерани ми е думата. Рагвам се на многобройните информации във всеки брой на любимия ни „Ехо“ за делата на ветеранските организации от цялата страна. Не ги съпоставям с успехите на младежките секции в дружествата – всяко поколение си има началните стъпки в планинарството. Но ме вънхуват всички начинания на хората, за които многодневните преходи във високата планина са вече недостижими, но пак пешеходните походи, изкачванията на върхове или дори едnodневните излети в околностите на града са все още незаменима част от живота им. За една такава организация научих от Фейсбук преди около година. Сливенските туристи ветерани! От техните информации научих за активния им живот не само като колектив, но и с участието на мнозина от по-подвижните им членове в походите до различни обекти в неделните дни. Замислих се, че в нашия габровски клуб сме далеч по-пасивни планинари от тях. Затова се заех, като едно предизвикателство за нас, да организирам една обикновена екскурзия до Сливен. Хем да се вдигнем

на Карандила, хем да научим повече за живота на нашите колеги, хем да посетим забележителностите на Града на 100-те войводи.

За съжаление, въодушевлението на приятелите ми от нашия клуб спадна още при обявата за планинарската екскурзия – не само личните им бюджети на хората не позволяваха допълнителни месечни разходи, но навярно и здравословните им проблеми не бяха за пренебрегване. По тези причини на екскурзията ни в началото на септември тръгнаха само десетина души. С председателя на сливения клуб предварително се бяхме уговорили по въпросите за транспорта до парка „Сините камъни“, за осигуряване на нощувката ни в хижата и за екскурзовод за туристическите обекти в града и планината. Така беше създадена безупречна организация и всички вечерта и сутринта на следващия ден обиколихме значителните обекти из парка „Сините камъни“ – извора „Куш бунар“, езерото с детския кът и фитнес уредите, телевизионната кула, старата хижа „Карандила“ и Драгиева чешма. А в града разгледахме с интерес експозициите в къщата-музей „Хаджи Димитър“ и Регионалния исторически музей. Видяхме хилядолетния бряст, който тази година вече умираше. Но така е и при хората, за съжаление.

Накрая се разделихме с благодарност към домакините, като с истински приятели. Защото истинското приятелство действително се ражда в планината.

Христо Мангев

Здравейте, уважаема редакция на в-к „Ехо“!

Поводът за моето писмо е да посоча една неточност в статия, публикувана в августовския брой на вестник „Ехо“ от 2018 г. Статията е озаглавена „Стъпки по следите“ и е написана от г-н Христо Мангев

Става въпрос за частта, в която се пише, че участниците във възпоменателния туристически поход „По пътя на четата на Цанко Дюсепанов“ са нощували в с. Гъбене при мизерни условия. Читателят придобива грешна представа за домакините от селото, които, предполагам, ще бъдат обидени и разочаровани.

Участвам за пети пореден път в похода и искам да отбележа, че домакините в селото, начело с кметската г-жа Марина Тодорова, винаги са ни посрещали изключително любезно и сърдечно. Осигурявали са ни богата вечеря и забава с музика на площада в селото. Типичен пример за българското гостоприемство, който в днешно време все по-рядко се среща. Също така са ни съдействали при различни възникнали трудности.

Ивайло Дончев

Рагуна Чикичьева е на 7 години от София и е носител на бронзова значка от Националното движение „Опознай България – 100 НТО“. Заедно с майка си **Милена Генова** отминалото лято обикалят обектите. На Рагуна най-много ѝ е харесала крепостта „Баба Вуда“, а на майка ѝ – Деветашката пещера и Белоградчишките скали.

50 години Пещерен клуб „Казанлък“ към ТД „Орлово гнездо“

Пещерен клуб „Казанлък“ към ТД „Орлово гнездо“ официално отбеляза своя 50-годишен юбилей в Информационния център в Казанлък на 11.09.2018 г.

Сред гостите бяха първият председател на клуба г-жа Дафина Гъдева, Минчо Миладинов, Румен Делийски, Любен Петров и Иван Сотиров.

Действащият дългогодишен председател на клуба - Пенчо Пенчев, разказа за дейността от създаването му до днес. Той каза, че пещерняците от клуба повишават своите умения и квалификация ежегодно. Участват и в организирани състезания.

Анатоли Джурмански – секретар на клуба, сподели, че до този момент открити и картотекирани пещери от членовете на клуба са над 126 на брой, но Клубът по спелеология

основно работи по разчистване на пещерата в района на Бузлуджа „Ледницата“.

По случай 50-годишния юбилей Клубът по спелеология получи много поздравителни адреси от приятели и съмишленици.

Г-н Жельо Желев, председател на ТД „Орлово гнездо“ и член на УС на БТС, наградил клуба с плакет от името на Българския туристически съюз и предаде специални поздравии от председателя на сдружението проф. д-р Алексей Стоев. От името на Управителния съвет на ТД „Орлово гнездо“ грамоти получиха: Дафина Гъдева - като учредител, първи председател и за цялостно развитие на клуба, Минчо Миладинов Минчев - за цялостно развитие на клуба, Петко Гайдаров - за подпо-

магане дейността на клуба, Румен Делийски – за най-всеотдайно участие в експедициите като основен картограф, Пенчо Дончев Пенчев - за най-дългогодишен председа-

тел на клуба. Кемал Рамаган, един от активните млади членове на клуба, бе поздравен за своя 30-годишен рожден ден.

Гостите, уважили тържествения момент, бяха

поканени да разгледат международната фотоизложба с прекрасни подземни снимки от целия свят.

Тошка Тенева

Хроника за пещера „Бузлуджа“

Легендата

Като се изсипе слама във входа на пещерата, тя излизала в един кладенец под Шейново, според едни хора, а според други излизала в Абата под Казанлък.

Какво казва историята

1884 г. Херман Шкорпил пише в „Природни богатства в целокупна България“: „Над Шипка (на североизток) срещу върха Свети Никола се намира върхът Бузлуджа с пещера, наречена „Ледница“. Влизането в нея е опасно по причина, че стените на пропастта (входът) са на някои места стръмни.“ (стр. 126)

1885 г. Христо Милев пише в „Избиването на Хаджи-Димитровата чета“: „При северните поли на Бузлуджа тече доста голяма вада, която се влива в три големи каменливи дупки. За тях между околното население разнo се говори. Едни говорят, че през юли овчарите спускали един от другарите си с кош върте, откъдето изнасял лег. Ако се пусне камък в дупката, се чува трополането му няколко минути. Както и да е, околните жители ги наричат „Бузлуджанските дупки“, „Хашките“, пропастта и пр.“

Действителността

Всичко описано в старите книги е вярно. Всъщност входът на пещерата се намира в дъното на огромен понор. В него при дъжд се влива водата от няколко хиляди декара площ. Посетен при много дъждовно време, понорът представлява страховито

езеро, което понира в единия край, но поради затлачване отворът не може да поеме всичката вода. Затова се образува и езерото. В района наоколо се забелязват изключително качествени варовици. В миналото тук се е добивала вар от няколко и до сега забелязващи се варници. Качеството на варовиците е било забелязано от специалистите и затова в миналото целият район е бил набелязан за добив на мрамор. Затова е бил парцелиран и сондиран. Парцелирането се вижда и сега. Сондьори, работили на обекта, преди доста години ни осведомиха, че при сондирането са попадали на подземни кухни, дори е имало случаи на пропадане на сондажните тръби. По незначителни причини проектът за добив на мрамор е изоставен. На работа се захванаха пещерняците от клуба. Преди повече от 35 години. За наша радост работата съвпадна със строежа на комплекса „Бузлуджа“. При завършва-

нето на строежа, изправени пред необходимостта да докарат голямо количество пръст от равнината за погравняване на терена, ръководството на строежа се свърза с нас и успяхме да ги убедим да вкарат багерите в понора. Равнището му бе свалено с два метра, а в дъното - с още два метра. Тогава се откри и входът на пещерата. Работеше се изключително на ръка. Откри се гладък полиран улей, който води в дълбочина и който се е образувал от течаща през него вода може би от столетия. Препятствията бяха едно след друго. Огромни гънери. Опасни срутвания поради мразовото изветряне. Изнесена пръст и камъни са толкова количество, че обикновените хора – туристи, недоумяват и често задават въпроса: „Колко ви плащат?“ Редовни годишни експедиции. Републикански експедиции. При една от тях проф. д-р Алексей Стоев потвърди наличието на пещерна система

с помощта на съвременни изследователски методи. Околните пещери са обещаващи. Потвърдено е и писаното в книгите за спускащия се овчар в пропастта от живи съвременници. Входът обаче е затрупан от прекарания наблизо път за варовиковата карьера.

Интересен факт е, че постоянно вливащият се поток вода в пещерата е с температура 12 градуса, а чешмата пред хижа „Бузлуджа“ (старата) е с температура 8 градуса. В местността Качица - 7 градуса. Това говори, че водата минава през подземни кухни, където се обдухва от въздушни течения, в резултат на което температурата на водата се понижава.

Старите пещерняци постепенно се забудиха. Игват обаче нови, ентузиастични и работата по отварянето на пещерата ще продължи със сигурност. И дано е по-скоро! Напред и надолу! Успех!

Инж. Румен Делийски

Сашка Георгиева и Лъчезар Георгиев са майка и син. Живеят в Костинброд. От 2010 г. са се включили в Националното движение „Опознай България – 100 НТО“. Лъчезар е носител на златна значка. Дватамата вече имат нови

книжки за обектите. „Ще включим и съпруга ни в обиколката на България“ – казва Сашка Георгиева. Сред любимите им обекти са нос Калиакра, Рилският манастир и гробницата в с. Свещари.

Туристите от дружество „Ибър“ в Долна баня отново на път

Отново е ранна утрин и групата туристи от ТД „Ибър“ - гр. Долна баня, е готова за поредната среща с непознати кътчета. Този път маршрутът бе извън България – Пирот, Темски манастир и Цариброд (Димитровград). Бяхме малко притеснени, защото знаехме, че към Западна Европа се прибираха турски граждани, били си у дома. Подредихме се, където ни посочиха. Пред нас имаше само три автобуса. Безпроблемно минавахме лъскавите коли на съседите. Даже и тирове. А ние стояхме – няколко автобуса, пълни с туристи, които искаха да похарчат парите си в държавата, пред чийто граничен пункт чинно стояха. Това силно ограничи времето ни. Почти на обяд бяхме вече в Пирот. Още през втори век тук е имало римска станция, наричана „Турес“. През 9-и век тези земи са включени в пределите на Българската държава. През следващите 1100 години често са променяли името на държавата, но народът и до ден днешен говори

български. Името Пирот произлиза от българската дума „пирга“ - кула. Тук винаги е имало крепости и градът станал от Пиргот – Пирот. От 14-и век е останала до днес друга крепост – Момчиловата. Преди да стане известен владетел на Родопите и Беломорието, Момчил юнак живеел по тези земи. Много жалко, че съдбата на България е такава – да граничи с територии, населени с българи, които тя е загубила от недалновидна политика. Естествено, че в съботния ден попаднахме на прочутия Пиротски пазар. Голяма атракция е той за всички, които обичат шумните търлици и сергии. Но скоро трябваше да потеглим към Темския манастир – едно прекрасно място в Стара планина, разположен в живописната долина на река Темщица. По нищо не личеше, че не сме в България. Тук е Стара планина. Манастирът носи името на св. Георги, с прелестна градина и много цветя. Строен е заедно с Погановския манастир през 13-14 век. Тъжно гледаха обехтелите олющени

икони. Така сякаш се прекъсваше и нашата връзка с Бога. А иначе мястото бе възшебно. Помахаме мислено с ръка за сбогом и потеглихме обратно. Отдавна беше отминало времето за обяд. Невъзможно беше да пропуснем вкусните сръбски специалитети – плескавици и вешалици.

По пътя за Цариброд след с. Желюша вниманието ни привлече ново крайпътно заведение със слънчево име. Трудно можем да срещнем днес толкова добронамерени хора. Независимо че имаше детско тържество и заведението беше пълно, хората ни посрещнаха като приятели и много скоро се наслаждавахме на вкусния обяд.

Последната спирка от пътуването беше Димитровград (Пирот). Тук е мястото да кажа, че моята майка е родена в Цариброд. В края на Първата световна война, когато се разбрало, че отново тук ще дойдат сръбите, моята баба, с четирите си малки деца, наела вагон и пристигнала на гола поляна на гара „Захарна фабрика“ в София. Напусна-

ла дом и благополучие, но не останала в Сърбия. Стоях на малкия площад, от който се откриваше прекрасната гледка към махалата на майка ми „Строшена чешма“. Около мен цъфтяха цветя. Главната улица беше чиста, с подредени къщи, потънали в цветя. Някъде тук, преди сто години, е била пекарната на дядо ми

Кръсто Фурнаджията. Милувката на късното слънце ме докосваше като далечен поздрав от моите цариградски корени. Отново бяхме на път. Към границата и нейните неудобства и към митничарите от две държави, говорещи един език.

Инж. Светла Стоименова, ТД „Ибър“, гр. Долна баня

Силен август за ломските туристи ветерани

С поредица от планински изяви на Клуба на туристите ветерани – гр. Лом, бе отбелязан месец август. Пенко Кирилов, Виолета Антонова, Дора Христова, Румяна Замфирова, Емилия Първанова и Снежана Каменова участваха в сериозни планински преходи в Средна гора, Стара планина и Витоша, демонстрирайки добра форма и възможности за преодоляване на трудни планински терени и голяма денувелация.

От 6 до 9 август четирима представители на клуба се включиха в похода в Средна гора, организиран от Българската федерация на туристите ветерани (БФТВ) и ТД „Амбасица 21“ - гр. Троян. В него участваха 18 човека от цялата страна с изходен пункт Копревщица. За 5 часа групата изкачи първенеца на Средна гора - връх Богдан (1604 м), преминавайки през мощни дълбоки гори, високопланински пасища и малинови поляни, откъдето събирахме енергия с изобилие от малини. Самият връх е леко безличен, разположен на малка поляна встрани от пътеката, притиснат от всички страни от дървета и ако не следвах маркировката, дори има опасност да го подминеш. След още тричасов преход групата се добра до хижа „Средногорец“, където хижарят ни очакваше с топли напитки и вкусна храна.

На другия ден, като малка сутрешна тренировка, е изкачването и на близкия връх Малък Богдан (1486 м), който ни предлага 360-градусова панорамна гледка, окъпана от изгрева, а след закуската групата поема към хижа „Фе-

нера“. Преходът е дълъг и изтощителен. Средна гора, която е толкова красива отвън, показва своя характер и суров нрав. Следват трудни, продължителни и стръмни изкачвания и слизания по изровени и скалисти улеи, а почивките стават все по-чести. След целодневно ходене хижата ни посреща с кучешки лай и приятното „Добре дошли в огриското светилище!“, а запасите от студена бира намаляха за миг.

Малка почивка и тръгваме за връх Кози грамади – мястото, където преди повече от 2000 г. е обитавано от тракийското племе одрис. Хиждарят – млад човек с богати познания по темата, ни развежда в археологическия комплекс, който бавно все още се проучва и вече се руши. От

най-високата скала гледката към Тракийската низина е главозамайваща – в краката ни се простира цялата прелест на Южния склон на Средна гора, Старосел и останалите селища, а в далечен план се виждат тепетата на Пловдив. Зареждащо място, не може да се опише, трябва да се види. На връщане към хижата подсичаме и връх Фенера (1293 м), притегателен център на рокерите за тренировки.

Утромо ни поднася ново екстремно преживяване – слизане до с. Каравелово с малък високопроходим открит джип. Натъкнали в кабината и в каросерията, записани от големите раници, едва дишаме и се държим един за друг. Шофьорът проявява висш пилотаж, прекарвайки живия товар през скални препят-

ствия, големи наклони и виражи – рафтинг на сухо. Добираме се до селото, намиращо се на 24 км от хижата за два часа, които се проточват като вечност. Едва се изхлузват от спасителното превозно средство със схванати крака и натъртени мускули, а преживяното вече е повод за коментари и смях.

Седмица по-късно (17-19 август) ломските ветерани се включиха и в изкачването на връх Миджур (2168 м) откъм Сърбия. Проявата е от календарния план на БФТВ, а перфектната организация от председателя на федерацията Румен Узунов допринася максимално за удоволствието, настроението и събраните впечатления през трите дни. Групата отново е сборна, 37 човека поемат от хижа „Бабин зуб“ и достигат за 4 часа до най-високия връх на Западна Стара планина (Чипровския Балкан). А на връщане, за да бъде още по-пълно изтощението, правим дубъл

с изкачване и на едноименния връх Бабин зуб (1758 м). Прекрасни гледки и от двата върха, пропасти под краката и заоблени зелени планински масиви във всички посоки. Красота и природно величие!

На връщане минаваме през два сръбски манастира – Темския „Св. Георги“ – райско място, кацнал на левия бряг на река Темщица, и Погановския „Св. Йоан Богослов“, разположен край ждрелото на р. Ерма. Древни манастири, съхранили най-добрите образци на църковното изкуство.

Кулминацията на планинарските изяви беше участието на ломските ветерани от 25 до 27 август и в Националния туристически празник на Черни връх (2290 м) на Витоша. По традиция тържествено бяха отбелязани 123 години от първото, организирано от Алеко Константинов, изкачване на върха.

Снежана Каменова, КТВ – гр. Лом

Невена Каракочева и Богдан Каракочев са семейство. Живеят в гр. Казанлък. От 2014 г. са се включили в Националното движение „Опознай България – 100 НТО“. Носители са на златна значка.

Сред любимите им обекти са паметникът на Шипка, Чудомировата къща, пещерата „Ухловица“ и Чудните мостове.

55 години организирано туристическо движение в Борово

В началото на септември ТД „Белите брзи“ - гр. Борово, обл. Русе, отбеляза 55 години от създаването на организирано туристическо движение. Програмата бе изпълнена с редица мероприятия.

Над 20 млади участници от Клуба за приложно колоездене, предвождани от полицейска кола, потеглиха по традиционния маршрут за обиколка на града. За кратко направи отклонение до ул. „Алеко Константинов“, за да бъде тържествено открита табела, сочеща посоката, номерацията и кратки биографични данни

за Алеко. Гражданинът Манчо Георгиев, живеещ на улицата, с кратко слово се обърна към събралото се множество от граждани и им припомни, че се навършват 155 години от рождението на писателя, журналиста, адвоката и основателя на организираното туристическо движение в България – Алеко Константинов. След скромна почерпка колоната от велосипедисти отново потегли на път по маршрута си, а гражданите се отправиха към центъра на града за тържественото откриване на Клуба на ТД – Борово.

Само след няколко минути

секретарят на дружеството Здравко Иванов откри събитието, представи гостите, уважи мероприятиято, прочете получените поздравителни адреси и даде думата на председателя на дружеството Радослав Рачев за слово. В него се съобщи причината за отбелязване на годишнината и се проследи хронологията на събитията, които са се случвали. Бяха съобщени имената на основателите на туризма в Борово и заслугите на тези, които са допринесли и до ден днешен да го има.

Карел Маринович – член на УС на БТС, отговарящ за Северна

България, връчи почетни плакети, значки „Отличник на БТС“ и „За особени заслуги“ на активни туристи. Отец Димитър отслужи молебен за здраве.

Тържеството продължи със състезание по майсторско управление на велосипед и игри

с прилагане на туристически умения и сърчности. Победителите и всички участници получиха награди.

Радослав Рачев,
председател на
ТД „Белите брзи“

В началото бяхме планивали да си направим поход, но имаме колебания дали да бъде до Румъния или Македония. Но след като разбрахме, че в Македония се организира масово изкачване на техния най-висок връх по случай празника им на Независимостта, тези колебания изчезнаха. Определено това беше нашата дестинация и решихме да сме

„сите планинари на връх Голем кораб“. Времето беше изключително хубаво, а атмосферата стана още по-приятна, когато видяхме всички тези хора и цялото това удоволствие изписано на лицата им от факта, че бяха там. Пътят до върха се състоеше от ходене по полянка, но видът ѝ определено лъжеше. Вървейки нагоре, се оказа не толкова

На връх Голем кораб в Македония

лесна, липсваха ѝ серпентини и това я правеше предимно отвесна. Но точно това караше хората да отбиват все по-често в страни и да се насладят на целия простор, който се откриваше. Виждаше се една безкрайност на релефа на планината. Добрата черта на това да има толкова много хора е, че през цялото време виждахме как всеки се наслаждава по различен начин: малки групи берящи боровинки, други решили да се подсилят с нещо от раничките си, трети да сменят тениската си със суха такава. А не толкова добрата беше, когато погледнеш пред теб и видиш този низ от планинари как очертават пътя, който ти остава да изминеш. Стигайки до самия връх, се чудехме къде е по-точно. Докато се ориентирахме, се оказа точно зад всички онези желаещи да

си направят снимка. Ето, и нашият ред дойде. Решихме да се поздравим с по едно питие, докато изчакаме мъглата да се разсее, за да можем да погледнем какво се случва около нас. А когато това стана, най-добре да цитираме един македонец, който беше около нас: „Гледай го, от страната на Албания пълна мъгла, а тук, в Македония – слънце! Ако искаш хубаво време, стой при нас!“ И беше прав, така и не успяхме да видим нещо от Албания, мъглата от нейната страна не се вдигна. След като започнахме да слизахме надолу, разбрахме, че и това не е лека задача. Почивките бяха също толкова честни, колкото бяха и за нагоре, за да могат все пак да ни починат колената. Разликата беше, че всички на връщане станаха по-разговорливи, особено като разбраха, че сме от

България. Изваха да ни поздравят, да разказват къде са гостували, когато са идвали в нашата страна, а думата „братко“ им беше обръщение към нас. Няма как при такова отношение душата да не ти се изпълни с радост и гордост, особено когато кажат: „ние сме един народ, но на две държави“. Когато слязохме на изходния пункт, всеки дори получи „Пофалница“ за успешното изкачване на върха. Дойдоха дори македонци, желаещи да се снимат с нас, толкова им беше драго, съответно и на нас, от полученото внимание. Получихме специален поздрав и един приятен разговор с директора на Национален парк Маврово Samir Ajdini, с който се разделихме, обещавайки си отново да се видим в техните прекрасни местности.

Георги Богданов, гр. Сопот

Кръстосваме планини, покоряваме върхове

След веселата и приятна одисея из Магарското плато на 10 и 11 март ние, туристите от ТГ „Куруто“ – гр. Търговище, продължихме с още по-значими туристически мероприятия. На 14 и 15 април по покана и организация на ТД „Магарски конник“ - гр. Шумен, 12 души участвахме в похода от т. нар. 5-и километър край град Шумен до с. Лозево. А вечерта в хотел-ресорант „Шумен“ няма да описвам как мина. На 12 май 10 души осъществихме едnodневна експедиция до красивия Хотнишки водопад. След това преминахме през внушителния каньон на р. Негованка след с. Емен. И стигнахме до водопада Момин скок. След това, макар че времето напредваше, решихме да отидем до гр. Павликени, където разгледахме античния музей на открито, който на времето е бил уникална керамична фабрика. На 2 и 3 юни за 15-и

път търговишки туристи участвахме в Шестнадесетия регионален поход „Добруджа и морето“, организиран от ТД „Добротица“ - гр. Добрич. 20 души преминахме успешно прехода от с. Езерец до нос Шабла, въпреки неприятното ходене по пясъка. На 7 юли, по покана на ТД „Буйна гора“ - гр. Разград, 15 туристи участвахме в Шестия регионален поход „С буйна кръв опознах Лудогорието“. Преходът от местността Габра до с. Пороище преминахме успешно. На 12 юли 19 туристи от групата рано сутринта поехме с двадесетместното „мерцедесче“ в посока към гр. Трън. Автопоходът беше продължителен (около 400 км), но компанията беше весела и приятна и не усетихме кога пристигнахме в с. Турковци - крайната ни цел. Дотук беше добре, но нататък - вече с раница на гръб по стръмния коларски път, осеян с много локви по

коловозите и немилостивото слънце отгоре. Благодарение обаче на нашата упоритост, за около 3 часа успяхме да стигнем до хижа „Руй“. За вечерите не обичам да пиша, защото знам, че всеки турист, даже и след тежки и продължителни преходи, знае как изкарваме. Сутринта на 13 юли цялата група, въпреки голямата роса и високите треви, даже и коприви, успяхме да се изкачим по стръмния, но кратък път до върха. Малка почивка, снимки и обратно през хижата до с. Ломница, където ни чакаше превозът. Разгледахме за пореден път Ждрелото, обядвахме на хижа „Ерма“ и продължихме до хижа „Осогово“. На 14 юли рано сутринта, екипирани, поехме по дългия маршрут (18 км) до връх Руен. Почивка, обяд, снимки и обратно до хижата за втора нощувка. И на 15 юли на път за Търговище се отбихме в гр. Кюстендил за закуска и посещение на

незабравимата изложба на Майстора. Последното за тази дописка, но важно туристическо мероприятие, започна на 24 август. Рано сутринта 20 туристи поехме по посока хижа „Пионерска“ и след дълго пътуване (около 400 км) пристигнахме в прекрасната високопланинска хижа. След настаняването ни от любезните хижари някои предпочетоха да си отпочинат сред хубавата природа и чистия въздух, а някои, по-емоционални, стигнаха до хижа „Ловна“. На следващия ден, екипирани с малки раници (8 които, както винаги им казвам, трябва да има вода, сандвич, шапка за слънце, джъдобен), се наредихме вече на огромната опашка за лифта. След лифта, вече с раници на гръб, поехме, както винаги, към Сулия чал и Бъбрека. От тук много пъти, като се разбере докъде трябва да стигнем, някои се връщат обратно през

старата хижа до лифта. Но този път (може би за първи, откакто вода групи) никои не се отказа. Цялата група стигнахме до езеро Сълзата. Сълза в очите не видях, но усещането беше неопишимо, особено за 14-те души, които за първи път видяха езерата. За 4-и път продължихме до връх Вазов, откъдето 13 души от групата видяха Камбанките, хижа „Иван Вазов“ и шестте Урдини езера. Кратка почивка, снимки и обратно до лифта към хижа „Пионерска“ за втора нощувка. Рано сутринта на 26 август поехме през с. Железни-

ца, Бистрица, Симеоново, Драгалевци до хижа „Алеко“. Това съчетава не на Рилските езера с празника на туризма го правя вече за пети път. Ще се радвам, ако мога да го направя поне още един път (ако съм жив, догодина по това време ще бъда на 80 лета). Малко нескромно, но ще отбележа, че за 3-и път участвах в томболата за 10-те планински първенци. След това вече е ясно. От Черни връх обратно да превоза София-Търговище.

Григор Христов,
ТГ „Куруто“,
гр. Търговище

XVIII Лятна експедиция „Дъбраш '2018“ на ТД „Орлово гнездо“

11 август (събота)

В зряча на ранната утрин, от площада зад Пощата, в автобусите на Николай и на Стоян се качиха 103-ма туристи и потеглиха на запад. Джиът на Мартин, с Петя и Вихрен, пое след тях. Покрай Баня и Труд тръгнахме по магистралата и починахме на „Макдоналдс“, където ни чакаше пристигналият от Кърджали с автобус Бело. В Пазарджик прибрахме Кристиан Ваклинов - възторжен млад човек, създал и оглавил гражданска група за спасяване на Родопската теснолинейка. Той ни разказа за проектирането, строителството и експлоатацията на линията, докато стигнем гара Цепина, превърната с доброволен труд и средства в дом-музей на теснолинейката (открит на 3 септември 2017 г.). Има богата колекция от снимки за цялата 90-годишна история на построяването и експлоатацията на линията. Тежки строителни дейности, пищни тържества за откриване на гарите, кадри от златния период на линията с най-много и пълни влакове. Има табло-разписания от 1985 година, когато през гарата са минавали по 31 влака на ден. Канцеларията на гара Цепина е възстановена в оригиналния си вид. Влиза се в работната обстановка на ръководител-движение от едно време, може да се маркира розово картонено билетче на компютър, да се обърне истинска железопътна стрелка и да се видят още много интересни жп неща.

На 2 август 1926 година потегля първият влак от гара Саранбей до гара Лъджене-Каменица. Пътувало се 3 часа и 22 минути. На 9 декември 1947 г. е въведена последната 6-километрова отсечка от Банско до гара Добричице. В строителството на този грандиозен жп проект участват основно хора от трудовата повинност.

В 9:04 пристигна влак „Родопи“ с пет вагона (8 т.ч. и вагон-ресторант), теглени от дизелов локомотив (румънско производство по немски образец). Експедиционерите се натъпкаха в композицията и возилната система тръгна, за да спре на гара Долене, където чака 10 минути, за да се разминат с идващия от Добричице „събрат“. След това започна пълещо изкачване до гара Костандово, където отново се прехвърлихме на изпреварилите ни автобуси.

По Чепинската долина, на юг, достигнахме центъра на Ракитово. Разгледахме раннохристиянската трикорабна кръстокуполна базилика „Николица“. Строена е през 4-6 век, съществувала до средата на 17-и век, разрушена до основи след помохамеданчването на Чепинския край. Два века е забравена, но некрополът около нея се използва до 19-и век. Размерите ѝ са 32 x 17 метра. Има архитектурно сходство с църквата „Св. София“ в София, с базиликата над Белово и с

Еленската църква при Пиргон, които са построени през същия исторически период.

Часовниковата кула е построена през 1872 г. на височината Бърдо. Висока е 18,6 м, а стените ѝ са дебели 0,8 м. Има формата на октагон (осмоъгълник) и представлява каменно-дървена кула. Над нея е туристическата атракция „Бърдоландия“ с въжена градина и Виа Ферата (железен катерачен път).

Ракитовецът Николай Проданов ни поведе през горите и поляните Блаци, до разклон за пещерата Лепенница. С 3 джила и 1 уазка, на 4 курса хората бяха изкарани на Пашино бърдо (Пешин бърдо) - Първото бърдо. От поляната, на която има 15-местна хижа, се придвижихме до върха с Тракийско светилище - обсерватория и крепост със стена, широка над метър и висока до 1.5 м. Той се намира в резерват Мантарица (мант - свещена, на прорицател; терица - земя). Крепостната стена е широка над метър. Запазена е на височина около 1.5 м. Огражда е тракийско светилище. Надморската височина е 1609 м. От скалата има незабравима панорама към язовир „Батак“, ридовете Каркария, Алабак, селищата от Чепинската котловина. Наоколо расте най-държавият здравец в района.

Рейс № 1 тръгна в 15:50 и през Ракитово, в западния край на Велинград, спря за нощувка в хотел „Зора“. Рейс № 2 тръгна надолу в 15:30. В Ракитовския музей ни посрещна уредничката Елена Димитрова. Останки от неолитни селища от 7-6-о хилядолетие преди Христа, открити в местността Макаков мост. По-късно Западните Родопи са населявани от тракийско племе беси. Тясно дело са няколко крепости в района с важно стратегическо значение: в местностите Пашино бърдо и Качаков чарк край гр. Ракитово и Алков камък при гр. Костандово. Следи от тракийско селище и рудодобивна дейност са открити в местността Ремово. Там има и останки от римско селище. Много базилики от раннохристиянската епоха (4-6 век след Христа), дават основание за съществуването на духовно средище - център на епископия.

В музея се съхраняват и скулптурни произведения на ракитовеците проф. Крум Дамянов.

От Ракитово през Велинград и Юндола, покрай хижа „Христо Смирненски“, се качихме до западната стена на язовир „Белмекен“. Бутнахме студенията повърхност на най-високото водохранилище на Каскадата „Белмекен-Сестримо“. Върнахме се в хижата (1860 м н.в.).

Домакинът Георги Банев ни настави и вечерята започна в 20:30.

12 август (неделя)

След пристигането на закъснелите Петя и Веселин, хората от „Зора“ се отбиха на

Юндола и изкупили пазара.

От хижата тръгнахме в 8:25. През Белица и къща с външна кръчма, докдето ни закараха автобусите, по нагорно пътче се добрахме до портала на Парка за танцуващи мечки. Обиколихме мечкарника и гледахме филм за обитателите му. Мечото убежище е на площ 120 дка, на надморска височина 1200-1345 м. В гъстите гори, хълмовете и поляните, с езера за къпане и бърлоги за зимен сън, са намерили подслон последните 25 танцуващи български мечки, три от Сърбия и една от Албания. Средният им живот е 25 години, а Виолета е достигнала 37 години. Женските мечки тежат 100-150 кг, а мъжките -150-300 кг. Пет пъти на ден се раздава храна: хляб, риба, пилешко, мед, плодове. Високи оградни и електропастури пазят животни и хора едни от други.

Тръгнахме в 12:31. По прекия път, през Филипово, достигнахме отляво на пътя скалното варовиково образувание Каменната сватба. Зла свекърва прокъннала сватба-

рите и те се вкаменили.

Една от скалите наподобява разярена, изправена на задните си крака мечка - асоциация със свекървата. Трудно обърнахме на площада на с. Осеново, което има 65 жители и е на 1262 м н.в., с църква от 1830 г. Поехме по прекия път. След два остри серпентина в началото, наклонът и трудните завои намаляха. На 5 км вляво, на юг, видяхме скалистото тракийско светилище Митровица. Спускахме се до Рибново и спряхме пред кметството. Егнелентовият път съвпада с 40 км разстоянието от селото до областния център Благоевград. Председателката на читалището Руска ни отвори подновената сграда. Видяхме селските носии. Разказано ни бе за сватбите, които са по 3 дни. Първо се ходи у булката. Изнася се на показ на улицата чейзът, после се занася у момчето. Младоженката (гелина) се къносва и белосва и тогава се води у сватовите. Само 300 от 1200 жители са постоянно в селото. Другите работят в чужбина и строят нови къщи в Рибново.

Измъкнахме се от рибновските тесноти и през Осиково, Скребатно, Балдево, Огняново, Гърмен, Дъбница и Долно Дряново, в 17:45 се добрахме до Долен. Слязохме до Амфитеатъра - пригодено за

концерти терасирано място със сцена. Видяхме буренясали останки от бащината къща на Мария и Иванка. В църквата Силвия Маневска ни разказа за доленското минало и мешроганския език на зидарите. Запя ни на един от петте гласа характерна местна песен. През Сатовча, в 20:10 стигнахме долната част на Доспат, където ни чакаше пилотният оранжев бус на домакина ни Елин. Той ни разведе до хотел „Диамант“, до Къщата за гости и до хотел „Елдоспорт“. Танци и „Ехо“ вечер с акордеона на Вальо, флейтата на Дамяна и китарата на Иван до 2:00.

13 август (понеделник)

В 8:37 поехме за Сърница, Селище и Побит камък. По пътя за Медени поляни, в река Доспат има грамадна 4-метров жабоподобна скала от едрозърнест гранит, процепен от бели аплитови и пигматитови жили. Голямо фотозаснемане падна. Върнахме се в центъра на с. Побит камък. Хората за Църнча разгледаха скално изсечения 4-метров менхир, намиращ се на обширна мочурли-

ва поляна, на 300 м северно от площада, качиха се на рейс № 1 и Митко ги поведе през Доспат и Барутин, по тесен, криволичеш, егнелентов път до църчанския площад. Селото е разположено на седловина, на завет, под високо плато, в което са местностите Райвден, Ливаде, Горното гробе и Барчината.

На северозападната част е каменистото връхче Скалето с величествен изглед към долината на река Доспат (Рата) и планините в Северна Гърция и Югозападна България. Било е тракийско светилище. Няколко човеко- и мечкоподобни камъни разнообразяват мястото. В процеп между две десетметрови скали е заклекен егнелентов сферичен балван (подобие на Караджов камък). Разходката продължи 2 часа.

От Побит камък към върха тръгнахме с местни джигове и уазка в 11:02. 16 човека останаха за втория курс. След прашно и стръмно друсане, спряхме на 500 м от върха. През изголистата гора се добрахме до първенеца на западнородопския рид Дъбраш - Беслет (1938 м н.в.). На обраслата поляна имаше ръжда-сал винкелов 3-метров водомерен стълб, привлекателен за фотосесии. Върнахме се до возилата и потеглихме покрай

ретранслаторна кула, из поляни и по каменист офроуд път с висока трудност, с 50 см стърчащи камъни. Разкламе ни, раздрусани и прегладнели, стигнахме подножието на Каялийските скали. Разположени сред вековна гора от бял бор и смърч, на 80 дка. Огромни камъни и венци, високи до 70 м, резултат от сферичното изветряне на къснопалеозойския гранит от Западнородопския блок, на възраст 250-300 милиона години. Има следи от изсичания и керамични остатъци. Връх Беслет се приемал от Бесите за символ на Космическата планина.

Заобиколен е от скалните светилища Каялийски скали, Селанов бук, Кози камък, Кара Таш и Али алан. От южната и северната група камъни се открива незабравима гледка към долината на река Канина, връх Свети Петър, Гъстата гора, Царкови ливади. Величествена зелена шир! Най-големият излолистен масив на България бе пред нас!

През горския пункт Ранджа, по все по-гладък път, излязохме на асфалта до Стойчовото и през Селище се върнахме в с. Побит камък. Изкупени бяха наличните боровинки, сирене и масло. След прибирането на „горните“ хора рейсът потегли и в Доспат бяхме в 18:35.

С буса на Елин вечерната група: Младен и Мария Попови, Мария и Калинка, Владо и Христо, отиде на Църнча и Скалето. После, по стария каменист път за Ваклиново, слязохме до реката. По десния бряг нагоре, на 200 м са паметните плочи на граничарите Дончо Ганев, Вергил Ваклинов и патрулното му куче Вихър, загинали на 1 юли 1953 г. при престрелка с група, бягаща към Гърция. Близкото село Марулево е преименувано на Ваклиново. Паметниците са до остатъците от дясната половина на римски мост на древния път от Драма и Кавала за Горнотракийската низина. Върнахме се в 21:10.

Сбогувахме се с гостоприемния домакин Елин Шабански - ориентиращ и скиор, уредил преживяванията ни през последните два дни и угаждал ни на всякакви желания.

Возилата тръгнаха в 8:30 и в 8:45 и през доспатските гори пристигнаха на западния бряг на язовир „Широка поляна“. Разходихме се по главния полуостров с бившата почивна станция на Софийския университет, „разграбихме“ сиренето, кашкавала и маслото от магазинчето и топлия хляб от местната фурна. По стената на „Голям Беглик“, покрай Цигов чарк и през Батак, се навърнахме в центъра на Пещера. Влязохме в бившето кино, превърнато в Музей на автомобилите на социализма. Бляскави возила от 80-те години: „Москвич“, „Жигули“, „Трабант“, „Вартбург“, „Варшава“, „Волга“, „Чайка“. Предмети от младостта на повечето от нас: детски играчки, бонбони, бутилки, цигари, кибрити, радиоапарати, радиоточки, елки, телевизори,

обувки, грехи. Емайлрани табели с впечатляващи текстове: „Всички комунисти гружно под земята“, „Машината обща ласка, грижливо гледане и смазка“, „Селянино, изми ли си яйцата?“ Засмени спомени за миналото ни!

В с. Устина кметицата се бе разпоредила и нейният човек Стефан ни поведе към Водопад. 15-метровият скок бе пресъхнал. На изток от него се качихме до параклиса „Свети Георги“, разположен на плато, което е било долната част на тракийската и средновековна крепост „Устина“. На юг е стръмен куполообразен двуглав връх. Там е била главната кула, а сега има 2 метални кръста (4 и 6 метра). Хубава видимост към Родопите и Тракийското поле. На по-ниското северно връхче имаше 1,5-метров кръст. В селото минахме по малко римско мостче.

В 15:30 тръгнахме. На жп гарата в Стамболийски оставихме софийските Вили, Дамяна, Голямата и Малката Марию и Радослава. След Цаланица, на бензиностанцията „Еко“, слязоха Гинка и Бело, за да вземат рейса за Кърджали. През Труд и Баня, рейс № 2 спря в източния край на Карлово. Десертните походници Владо, Жоро, Ваня, Руска и Христо слязоха, а возилото стигна крайната спирка зад Пощата след 808 километра.

Десертният поход 14 август (вторник)

Тръгнахме в горещината в 17:03 към североизточния край на Карлово, край Горния стадион, и през уличка между крайните къщи „хванахме“ маркираната пътека. Из нисък лес и шубраци и стара борова гора излязохме на поляните и вляво се вмъкнахме в долчето на хижа „Равнец“ (1260 м н.в.). Хижарката Надка ни настави на горния етаж, запали банята и ни нагости с боб и манатарки, салата с „грусани“ краставици и домати. Легнахме в 23:20.

15 август (сряда)

Закусихме с пържени филийки, сладко, чай и кафе. Тръгнахме в 7:45. По обновената лятна маркировка стигнахме до остатъци от кошара и сух водоем и през стара гора, през Булката, се качихме, ядейки и берейки боровинки, до Сините камъни. Започна панорамно слизане през Пашов камък, Манастирчето, Последния камък. Влязохме в гората и по каменната пътека минахме през селската гора и от нея - на пасище. Обиколихме от запад оградено с висока мрежа лозе и намерихме главната улица на село Васил Левски. На най-горната спирка починахме. Покрай читалище „Никола Вапцаров“ и училище „Любен Каравелов“ слязохме на Гара Ботеф в 17:10 часа. Пътническият влак ни закара в Казанлък. Ритуално, в движение, излядохме по един клечков сладолед на раздяла.

Христо Ангелов

Туристически маршрут Е8 в Рила

Той започва от Северно море, преминава през Карпатите, а у нас преминава по билните части на Рила и Родопите, като началото му е националният ски център Боровец и достига до село Мезек на държавната граница с Гърция. В Национален парк „Рила“ преминава през Балканския първенец Мусала, а в Родопите през Велинград, първенеца Голям Перелик, националният ски център Пампорово, покрай благоустроени пещери, природни феномени, исторически, археологически и архитектурни забележителности. Има обща дължина около 600 километра, обозначени с червена лентова маркировка и метални стълбове. За маршрута е издаден комплект от 7 туристически карти с обозначена маркировка и описание.

Боровец – хижа „Мусала“ (кабинков лифт, седалков лифт, пеша 4 часа) – връх Мусала (2 часа) – хижа „Заврачница“ (3 часа) – хижа „Белмекен“ (6.30 часа) – хижа „Христо Смирненски“ (2.45 часа) – хижа „Юндола“ (2.15 часа)

Боровец се намира на 10 км от Самоков и на 70 км от София. Той е най-старият планински курорт и национален ски център. Маркировката на Е8 по целия маршрут е червена лентова, а в отделни участъци – стълбова. **Маршрутът е летен.**

От Боровец до хижа „Мусала“ се стига по няколко варианта:

- 1. С кабинков лифт до хижа „Ястребец“** за 25 минути и още 50 минути пеша по почти хоризонтален черен път до хижа „Мусала“.
- 2. Със седалков лифт до горна лифтова станция „Ситняково“** за 20 минути. До нея може да се стигне и пеша по маркираната пътека за около 1.30 часа. От горната лифтова станция до хижа „Мусала“ се стига по два варианта:

Първи вариант – през Соления поток и долина на река Мусаленска

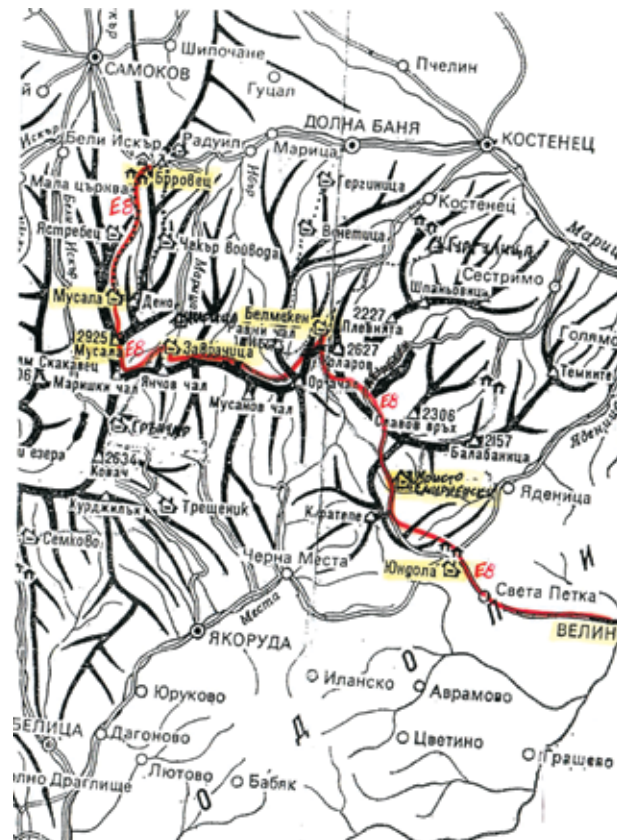
Бистрица – 3 часа (зелена и червена маркировка). За 10 минути се излиза на седловина, кръстовище на пътеки: вляво (на изток) – за хижа „Чакър войвода“, а вдясно (на запад) в посока хижа „Ястребец“ през Соления поток вода до достигане на пешеходния маршрут от Боровец за хижа „Мусала“ по долината на река Мусаленска Бистрица.

Втори вариант – през Сладката вода и връх Шатър – 3.30 часа (жълта маркировка). Въпреки че е свързан с малко по-голямо физическо натоварване, този маршрут е по-атрактивен и обзорен. Тръгва се на юг към билото на рид, спускащ се от връх Шатър, и след около 1 час се излиза на поляна при извора Сладката вода. Малко над него има отклонение за хижа „Чакър войвода“, през клека пътеката, която се следва, траверсира от запад връх Шатър и излиза на тясна седловина между него и връх Дено (2.10 часа) при голяма каменна пирамида. Подсича се връх Дено в южна посока и се излиза на рид Средният чукар. От седловината започва спускане по северозападния склон на връх Дено, пресича се оттокът на долното Мусаленско езеро и се излиза на хижа „Мусала“ (3.10 часа).

3. Пешеходен маршрут. Класическият маршрут на Е8 започва от центъра на Боровец и след двореца „Бистрица“ се насочва срещу течението на река Мусаленска Бистрица. Широка в началото пътека минава през иглолистна гора, достига местността Велчево мостче (2 часа), прехвърля се на десния бряг на реката, навлиза в клековия пояс и набيرا височина. По-нагоре пътеката излиза на открито и изкачвайки последната стръмнина, наречена „Голгота“, достига до хижа „Мусала“ – 4 часа.

Новата хижа „Мусала“ се въвежда поэтапно в експлоатация. Тя е на 2389 м н.в., 130 места в стаи 2 и 4 легла със самостоятелни тоалетни и бани, локално отопление, собствено ел. захранване, ресторант, летен бюфет, туристическа столова. Стопанин: БТС – София.

За връх Мусала пътеката започва край северния бряг на долното езеро, с няколко серпентини се изкачва на третия циркусен праг, след това в южна посока достига втория циркусен праг при Алеково езеро, заобикаля връх Палеца и по западния склон на връх Иречек достига заслон „Ледено езеро“ (1.15 часа). В непосредствена близост е заслон „Еверест“ (2700 м н.в., 27

очертаната седловина между Цигански връх и Среден връх. Започва слизане в северозточна посока по склона над циркуса Казана и в източна посока се достига затревеният циркус (2.20 часа). Трасето на маркировката следи силно разлатото вълнообразно било в източна посока чак до Мочурищенското езеро (4 часа). Тук направо (на изток) води маркираната пътека за Спортния комплекс „Белмекен“ и хижа „Христо Смирненски“, а вляво (на север) трасето на Е8 се изкачва за 30 минути до седловината Ушите между върховете Ибър и Каменити връх (4.30 часа). Оттук посоката на пътеката става северозточна и започва да подсича северните склонове на Остри връх. За още 1 час се достига тясна скалиста билна седловина, до която се спуска стоманено-въжният парапет на зимния маршрут от Равни връх (5.30 часа). От седловината добре очертаната лятна маркирана пътека в източна посока за 30 минути достига главния маркировъчен стълб на седловината Премката (6 часа). Тази седловина е разположена между върховете Равни връх на запад и Белмекен на изток. От нея вдясно (на юг) маркираната пътека се спуска към спортния комплекс, а вляво (на северозапад) тя се спуска край източното подножие на Равни връх и с няколко серпентини между клека и край северния бряг на Равнивършкото езеро слиза за 30 минути (6.30 часа) пред хижа „Белмекен“ (2208 м н.в., 39 места, собствено ел. захранване, вътрешни тоалетни, туристическа столова и кухня).

За хижа „Христо Смирненски“ се продължава по шосето в югоизточна посока, като в общи линии се следи шосето, минава се покрай постройки на картофохранилище и след няколко пресечки на асфалтовото шосе се достига местността Старица. Тук маркировката напуска шосето, върви се през гората вляво и след 1 час се стига до обширната седловина Юндола – границата между Рила и Родопите (2.15 часа). Тук се кръстосват шосетата за гр. Белово – на северозток, гр. Якоруда – на югозапад и Велинград на югоизток. Тръгва се по шосето за Велинград и след около 800 м вдясно близо до шосето се достига хижа „Юндола“.

Йордан Йорданов, експерт в БТС

Връх Мусала

Хижа „Заврачница“

Хижа „Белмекен“

Хижа „Христо Смирненски“

Под връх Пирин в пек и в дъжд

Въпреки постоянните дъждове и гръмотевични бури, лятото си е лято. С приятели решихме да се отправим към по-непознатите части на Северен Пирин - село Брежани. Разбрахме, че местните жители от симитлийското село организират изкачване в връх Пирин - 2593 метра, с преспиране в бившия заслон, сега хижа „Моравица“. Тя се намира на 12 км от населеното място и на 1100 метра надморска височина.

В ранната съботна утрин, натоварен като магаре с палатка, шалте и чувал, барабар с раницата, очаквах колата, с която да поемем на юг. След около час и нещо вече сме в приветливото село Брежани. То се намира на 6 километра от пътя София - Благоевград - Кулата. Къщите му са разположени амфитеатрално, улиците му стръмни, ту тесни, извиат и се събират долу в центъра. Площадът бе вече блокиран от коли. Присъединихме се към оформялата се група. След сборната снимка, с раници и настървени за нови приключения тръгнахме след главния водач Мирослав. Градините на брежанчани ухаеха на цветя, овощните дървета и асмите правеха приятни сенки пред къщите. Тук се обади куче, там кокошки, котка измряка - в селото имаше живот. А ние, запъхтени, пъпяхме към балкана.

Освежихме се на първата чешма. Водата бе студена и хубава. Откривах се гледки към гордия Пирин. Свикнали да го виждаме с мраморните върхове Вихрен, Кутело, Синаница, Кончето, Безбог, тук бе много различен. Покрит с много гора - широколистна и иглолистна. Вървим все по черния път, виещ се като горска змия. За наше щастие истинска не видяхме.

Обръщам се често, за да се наслаждавам на панорамните гледки към Симитлийската котловина, Влахина планина и надалеч, додето има планини. Наближаваше обяд, а купестите бяло-сивкави облаци ставаха все по-гъсти и покриваха постепенно всяко синьо петънце от небето. В сладки приказки, усмивки и снимки, вече сме пред първия заслон. Подкрепихме се кой с каквото има и отново потеглихме. Губеше се обхватът на телефоните, губехме се и ние. Завои след завои; баир след баир. Нашата компактна дружинка приближаваше все повече своята заветна цел. Някъде отдалеч се чуваше шум. Докато поемахме глътка въздух, водачът ни показа една бяла струя в далечината сред гъстото широколистно море. Загледах се нататък, беше водопад. Нямахме си име, но бяхме убедени, че до него няма да мръднеш часове наред. Стигаше се по пътека, разклоняваща се от главната за върха. Този освежаващ преход го оставихме за другия път. Ухаеше на мащерка, но реших да си остане за планината. „Бате Райко“ все повече ни гонеше за вода и някой плод. Усетих, че сме доста високо, по-голяма част от групата бе вероятно стигнала вече, ние малко останахме назад. На закъснелите туристи подслонът им бе до самия път. Ето че иглолистната гора настъпи, замириша на смола, задуха вятър, при-тъмня. Заваля дъжд. Водачът ни се връщаше за нас. След малко се появи кръстовище. Асфалт, табели и маркировка. Завихме рязко наляво. Надяно се продължаваше за върха, а пък наблизихме малко пътека за хижата, пряка, но непроходима. Затова продължихме по царския път. Наоколо склонът бе по-режав. Дъждът се усили, но толкова бяхме загрели, че той по-скоро бе като масаж върху гърбовете ни. Останалите се преобразиха с мушамы. Предположих, че има-няма 30 минути още и така дългоочакваната сграда ще изникне. Пътят се изви два пъти надясно и наляво. Помислих си - ей сега ще чуем глъчка, песни и ще си правим кефа заслужено. Но - голяма изненада!!! Пътят се спускаше рязко и стръмно надолу. Представих си, че

слизаме по дървеното стълбище на Трънската екоптека. Толкова сериозен бе склонът, че дори по камъните и в коловозите не успях да се задържа. Колената се обадиха веднага. Дори не помислих да вадя апарат да снимам. Крачка по крачка, ту на една, ту на друга страна. Как ли се слизах през зимата, не си го представях. Това бе „черешката на тортата“. Ура, сляхохме. Около 15 минути по-късно забелязах слънчеви отблясъци, паркирани коли, чух пеене. Малко по-напред бяха опънати няколко палатки. Започна настаняване и опъване на още няколко. Най-хубаво е да спиш под открито небе и нощем да се радваш на звездната красота. Реших да нощувам навън. Замириша на купон! Имаше всичко необходимо за престоя. Студена водица на две крачки, беседка сред гората, външната столова с

вици, танци, песни, майтапи. В разгара на веселбата затаихме дъх, за да може водачът Миро да ни приветства с „Добре дошли“ и да благодари на всички за каузата да популяризираме това прекрасно кътче в Пирин. Имаше разногласие в колко часа сутринта да се поеме към върха. В крайна сметка всички единодушно отговориха в 7 часа; нашият екипаж обаче имаше друго предвид. Да си ходим лека-полека надолу. Първенецът няма да избяга, ще го изкачим друг път. Някъде след полунощ си легнах, приятните звуци от акордеона постепенно ме унасяха.

Утрото бе настъпило, събудиха ме гласове. Дружината се стягаше за тръгване към пиринския исполин. За шумоля гората от стъпките на туристите, изпращаше ги. След малко всичко утихна. Станах, слънцето всеки момент щеше да ме посрещне и

Мислехме и за тях. Приятелствата, които завързахме през изминалата вечер, ни караха да правим това. В сладки приказки и смях малката дружинка се озова на черен път. След няколко минути под жаркото слънце спряхме за кратка почивка до местното ловно заслонче. Глътка вода, шепя ягоди, снимка. Озовахме се сред иглолистна гора, някакво чудновато дърво се открояваше от обикновените борове. Голямо, чепато, любопитно за всеки. Изредихме се с по едно кадър на него, обли камъни надничаха там. Току-виж изскочи някое животинско загугане. Днес приказните герои бяха в почивка, но за сметка на това в смесената гора без малко щях да стъпя върху една костенурка. Зарадвахме се на срещата с горския обитател. На широка билкова поляна стъпихме. Разликата в температурите се усети. Някой береше, друг се смееше, трети снимаше. Забавно, спокойно!

Пътеката заслиза надолу, облаци отдавна се бяха настанили върху пиринските върхове, а пък слънцето даваше добра светлина на гледките към Симитлийско. Зърнахме вчерашния път, днес вървахме по друг. Разделяше ги един дол. Слаломирахме малко до една гъбова горичка, появили се покриви, отнякъде изцвили кон, магаре му отговориха. Значи сме до Брежани. Излязохме на обширна поляна, зад нас остана параклис, скрит зад дърво. Баири от възлища и ниви с тук-там някоя барака. Черният път се извише покрай стагния и слизахме в селото. Къща на един хълм, къща на друг хълм, живееше ли някой в тях, кой знае. Докато им се наслаждавах, почна да ми звъни телефонът. Имаше обхват. Рожденикът трябва да отговори на честитките. Броени минути по-късно вървахме по селските улици към центъра. Взехме си по нещо разхладително или сандвич от заведенията на гостоприемните хижари и очаквахме да се появи нашият водач и шофьор, който отиде да проучи нещо. Жегата отдавна бе налегнала и подгонила всички под сенките. Бяхме доволни от преживените моменти с приятели в „Моравица“.

Наблизихме се намира село Мечкул, научих, че там имало скално светилище. Разделихме се с прекрасните домакини и потеглихме към него. Пътят бе като швейцарско сирене, та проявихме състезателни умения. Минахме през рудодобивното находище. Самостен багер безмълвно наблюдаваше странниците. Това изглеждаше като черно петно на фона на безкрайните гори, ливади и пасища. Пътят се губеше напред в безкрая. Появиха се първите мегалитни скали. Наоколо на отделни групи бяха застинали струпаните огромни скални мегалити на светилището „Свети Мина“. Имаше провиралки, скали с причудливи форми - Лъвска глава, Руба, Змиорка, Чучулига, Стъпка на Крали Марко. По-късно разбрах, че светилището било от Неоолита на 7000-3000 г. пр.Хр. Заслужаваше си разходката! На юг ветрогенератори все едно довлечаха бурята. Навсякъде небето и земята се сляха. Гърмеше, святакаше. Не можеш да определиш кое къде се намира и какво представлява. Тези снимки ставаха най-хубави. Пелени от дъжд се стелеха навсякъде. Какво ли става горе с нашите другари? Направихме си снимки от това място и бързо в колата. Нямахме време да посетим църквата отсреща. Оставихме разглеждането за следващия път. За миг от секундата погледнах през страничното огледало към живописното село. Минутки по-късно халата налегна всичко. Силен дъжд с мощни мълини, вятър и град затрополиха по покрива на автомобила. Колона от коли се изви напред за секунди по шосето към София. Нашите приключения завършиха подобаващо. Минахме между капките!

Юрий Стоянов

кухнята пак ти е близо. Нямахме покритие, но какво от това, нали все пак си отишъл в планината. Може да оставим малко тези играчки. Да се отдадем на други забавления. Скоро замириша на пържени картофи, кюфтета, пържоли, салата, течните удоволствия почнаха да се разливат. Хиждарите Любчо и Ани Лалеви се бяха погрижили всеки да се чувства добре. Кметът г-н Благой Стефанов бе докарал повечето раници, други жители на Брежани бяха помогнали на водача ни Мирослав да бъде перфектно направена цялата организация на това планинско събитие. Хижата се намираше на 1100 метра надморска височина. Дружината попълваше местата. Слънцето отдавна се бе прибрало от работа, пиринска нощ падаше над нас. Слушах мелодични пирински македонски песни. Песни за душата. Къде с акордеон, къде от уредбата. След минути се изви първото хоро, байракът се развя. Последва второ и т.н. Групата набъбна с още двама-трима, така че почти станахме 50 човека. Наздра-

да ме поздравя. Имах празник - рожденик бях. Почерпих скромно приятелите, снимка за спомен, по чашка кафе, препечени филийки със сладко и малко бира, понеже наближаваше обед. Все пак слизането надолу към селото ще бъде по-бързо. Взехме си довиждане с хиждарите, които ни показаха кратка пътека сред гората, и след минути се шмугнахме в нея. Първите метри гизихме в храсталаци и клонаци, после открихме скритата пътека и хайде по нея. Чувствахме се приключенски. Бяхме високо, наблюдавах пиринските върхове от време на време отгласяно на хоризонта, шумът на гората и може би на река се сливаха в едно. Облаци постепенно закриваха отново небето - знак, че следобед ще вали. Тук се движехме с GPS трак, следвайки водача. Обрасло с трева, нападали борове, наложи се да прескачаме храсталаци, но вървахме сравнително бързо, без да се мотаем много. В същото време се надявахме другата група, която бе избрала да покори връх Пирин, да изпревари дъжда, очакван следобед.

Пътешествие из Южна Албания

5 години след като прочетохме книгата на проф. Николай Овчаров и Ути Бъчваров „Пътешествие из страни на орли и замъци“, решихме да минем през част от описаните там места.

6 септември (четвъртък). Осем туристи от ТД „Орлово гнездо“ - 7 пенсионери и един работещ, тръгнахме от Казанлък в 5:15. С „Дайхатсу“ и „Мазда“, през Бяла река, Труд, Ихтиман, Самоков, Дупница и Сандански, стигнахме Кулата. След двучасово чакане преминахме в Гърция и покрай Верия и Козани се добрахме до Йоанина. Обиколихме езерото Памвотидата от запад и с няколко питания намерихме хотел „Олга Дова“. Направихме нощна разходка до малък пристан на езерото, църква и Мечата пещера. Йоанина (или Янина) има 70 200 жители и е на 80 км източно от пристанището Игуменица. В езерото е остров Ниси, с цитадела. Близо, в местността Догони, е театър от 3-и век пр.Хр., а преди 2000 г. пр.Хр. там е живял оракул и е правел обреди. Музеят на Пол Врелис е с впечатляващи фигури. По средата на града е крепостта, построена през 6-и в., многократно разширявана и укрепвана. Там е историческият музей, с много произведения на народното изкуство, оръжия, мечове и сребърни изделия. През 1788 г. Янина е завладяна от регионалния лидер Али паша Янински и през следващите 33 години е център на неговите автономни владения (Янински пашалък).

7 септември (петък). След отклонение до паметник с поглед към долина по пътя за Козани и куполообразен връх, намерихме пътя за границата при Какавия и влязохме в Албания. По стръмен, остро-серпентинест път, с качване и спускане, спряхме край с. Месопотам до гробището. Пеш отидохме до византийски укрепен манастир със 7 кули и църква, която се реставрираше и не пускаха вътре. През курорта Саранда, повече прекастроено и от Слънчев бряг, се добрахме до Бутринт. Гръцко-римският град е на полуостров между езерото Бутринт и река Павла. Съществува от дълбока древност. Възниква като гръцка колония, през 7-и век пр. Хр., и впоследствие става римски град. Възходът му настъпва по времето на византийското му управление. След това, за кратко, е бил окупиран и от венецианците. Бутринт е изоставен през Късното

Средновековие заради образуването на блатата около града. Има амфитеатър на градския площад - агора, храмове, църкви, крепост с музей, гимназия, отбранителна венецианска кула.

Върнахме се до Саранда и по пътя за Вльора слязохме до морето при Брош. Изкърпахме се на плаж с бункер. След продължително изкачване спряхме на погледно място към морето и облачните планини. Имаше наклонена писта за делтапланери и сватбена фотосесия. Доизкачихме се на горист превал (Стража), наляхме студена вода на първата срещната чешма. След много стръмно спускане слязохме в плодородна равнина на курортния град Вльора. „Хванахме“ магистралата за Тирана, която свърши след 20 км. По обикновен път, на мръкване, бяхме в центъра на големия град Фиер. Питахме седнали на кафе мъже и те ни начертаха подробна карта до Автокъмпинг „Фиер“. Оказа се, че запазените по „Booking“ 4 каравани с по 2 легла, бани и тоалетни са само места за подвижни къщици на гости. Обиколихме и разгледахме стотината коли на съседната автокъща в разнообразен разговор на немско-балкански с пазача Вели, работил 2 години в Германия. Пренощувахме с носените от нас бивачни съоръжения под навес, в палатка, и в колите. В 2:00 завля силно и преместихме палатката под покрива на кухненския навес.

8 септември (събота). Ясно време. Бърза закуска. За 20 мин. на запад от града стигнахме до паркинга на римския град Аполония Илирийска. След молбата ни пазачите ни пушнаха да разгледаме, защото музеят отваряше в 10:00. Видяхме театър, храм, пещи, мозайки, тържище, връх със светилище (107 м н.в.). Влязохме във византийски манастир със запазена църква и кладенец за дъждовна вода. В югозападната подземна част посетихме музея. Аполония Илирийска е античен гръцко-римски град-пристанище в Южна Албания, разположен на морския път от Коринт, покрай Корфу на север. Основан през 588 г. пр.н.е. на десния бряг на река Вьоса, на 10 км от устието и в Адриатическо море. От тук тръгва в североизточна посока южният ръкав на римския военен път Виа Егнация. Аристотел предава, че Аполония се управлява от олигархичен режим, който сече собствени монети и търгува с роби-илири. В края

на Античността Аполония опустява. Върнахме се във Фиер и с питане поехме на югоизток към Берат. Имаше разбит 10 км участък, на който бе разположен съботен пазар за всичко. Величка, Велица, Белица, Белград са българските имена на днешния град-музей Берат. Основан е през 4-и век пр.н.е. от македонците, казвал се Антипатрея. През 2-ри век пр.н.е. е завоюван от римляните. Наричан е от византийците Пулхериополис. Част е от Първото и Второто българско царство (от 9-и до 13-и век тук е била българската област Кутмичевица). Берат се намира до планината Томор, където Пресиян, син на цар Иван Владислав, се съпротивлява срещу византийците до 1019 г. В началото на града, до бензиностанция, свихме вдясно край гробищата и по тясно, стръмно пътче стигнахме сегловина-паркинг, препълнен с коли и автобуси. В югозападна посока, нагоре по ремонтиран в момента каменен път, след 200 м влязохме в крепостта Бялград (сега Кале). Добре запазена, с много кули, водохранилище, вътрешен град със стари обитавани къщи възрожденски тип, каквито има и във външния долен град. Музей с възградена църква и колекция

от икони и църковна утвар. Смъкнахме се в града и по улицата на десния бряг на река Осъм отидохме до Бератския университет, обърнахме и по обратния път спряхме до сводест каменен мост. От него се виждаха стъпаловидно разположените бели къщи на мюсюлманския квартал (на левия бряг) и на християнския (на десния). По пътя за Тирана, на разклона за Охрид, завихме вдясно. Край Пекин и Елбасан, на ресторант със сенчест паркинг, си починахме. Пътят завля кратък, силен дъжд. На последното албанско изкачване, на първия остър, серпентинен завой, дайхатсукто се завъртя на хлъзгавия асфалт на 360 градуса, задното ляво колело се удари в бордюра и колата се обърна и легна на лявата страна. Пътниците бързо бяха извадени. Всички невредими!!! Събралиме се хора върнаха колата в нормалното положение, смениха гумата с изкривена джантата и минибусчето, леко подрънвайки, тръгна сякаш нищо не

му се беше случило. Изпуснахме разклона за Радожда и слязохме на Охридското езеро. В Поградец намерихме сервиз. Четвърстият майстор сваля гумата, отиде с джантата в близка работилница, пооправи огънатата периферия и сложи отново гумата на резервното място. На края на града заредихме с последните леки. В 19:00 минахме границата и покрай манастира „Св. Наум“ пристигнахме на бензиностанция, североизточно от Билияните извори. Обадихме се на Гоце - хазяина на тази вечер, след 10 минути той пристигна с колата си и в мрака ни поведе за вилата си, по стръмна улица над изворите, в квартал Рача. Настанихме се в просторните стаи. Вечеряхме на панорамна тераса с изглед към езерото и Охрид.

9 септември (неделя). Разходихме се нагоре, между къщи, празни места, вързано магаре и драки до утешително връхче (Малка Галичица - 1070 м.н.в.). Върнахме се, закусихме и в 9:37 подхванахме пътя през

Охрид за Скопие. Спряхме в Кичево за подаръчни покупки в голям магазин. Почерпихме се за „избавлението“ и за здраве с банички, питки и айран. През гористи места, по път с чести строежи, минахме край Гостивар и Тетово. В Скопие заредихме в центъра и с леко отклонение и връщане излязохме от големия град. При Куманово напуснахме магистралата, а в Крива Паланка заредихме бензин. Чакахме 20 минути на границата. През Гюешево и Дупница, спряхме на Самоков за кратка почивка. На Боровец мръкна. Бавно слязохме в Рагуил и през Марица, Долна баня и Пазарджик се качихме на магистралата. На „Хепи“ излядохме носената от Тишеви диня. През Труд и Баня, се прибрахме в Казанлък в 23:58, след изминати по югозападните балкански пътища 1975 км. По градовете, музеите и крепостите беше минато „символично“ пешеходно разстояние - 24 км.

Христо Ангелов

Божидар

Божков е на 37 години, от Враца, и е носител на златна значка. Живее в Мюнхен. „От четири години, когато идвам в България през август, заедно със сестра ми, която живее в Англия, с огромна радост и

ентузиазъм посещаваме 100-те национални туристически обекта. Догодина ще купя книжки от движението на двамата ми племенници и ще продължим да обикаляме България. Успех на всички, тръгнали по моя път.“

Красотите на Чепинския край

Чепинският край е разположен в най-западните части на Родопския масив и граничи с източните ниски очертания на Рила планина. Обхваща на изток височините над язовир „Батак“, а на запад достига до връх Велийца и седловината Юндола. На север е обграден от ридовете Алабак и част от Каркария, а на юг границата на чепинския край минава през емблематичния и втори по височина връх в Родопите - Сюткя, до Велийца през връх Сребрен. В най-западните части на Чепинското корито е скъпан бисерът Велинград! Има разлика между областта Чепино и единия от съставните квартали на града - Чепино, бившето селце - Баня Чепино. Този родопски край е обграден от гигантски „планински пръстен“, съставен от планински ридове и върхове. Тук са: Алабак с върховете Милевски скали (1639 м) и Арабчал (1834 м); Велийско-Вигенишки рид с връх Велийца (1714 м) и Сребрен (1901 м); Сюткенски рид с връх Голяма Сюткя (2186 м) и Малка Сюткя (2072 м) и от Каркарийски рид с връх Калчиш (1475 м). Не са за пренебрегване и второстепенните вериги - такъв има на руда Алабак и е любим за велинградчани хребет - Острец с връх Острец (1378 м).

От геоморфоложка гледна точка преди Плиоцена се е образувала падина в резултат на дълбоки разломвания на земната кора. Образувало се е сладководно езеро е запълвало цялото Чепинско корито. В този край са открити най-старите метаморфни и магмени скали. Районът е бил обитаван от огромни мастодонти (недалеко от село Дорково са открити техни кътни зъби, изнесени днес в специализирания наскоро открит музей, единствен по рода си). По-късно през Кватернерната епоха водите на това Чепинско езеро са изтекли на север през образувалата се планина и така се е появил невероятният пролом на Чепинската река.

Чепинският край е обитаван от човека от най-стари времена. Има намерени сечища от каменната епоха, останки от могили-некрополи на тракийското племе беси - едно от най-смелите и устойчиви племена. Те последни паднали под властта на римляните през 46 г. от н.е., по време на император Клавдий. Славянското племе драговичи са настъпили през VII век, след което идват и българите. Целият район е бил обвързан с единна крепостна система с главен център Цепина. Била е седалище на болярина Слав и важна по значение крепост по северните склонове на Родопите. Тя последно рухнала под османското нашествие. След Освобождението чепинският край е бил в пределите на Румелия и останал граничен район с Турция.

Велинград е сърцето на Чепинското корито. Приключението е още по-вълнуващо, ако до града достигнем с туристическото влакче „Юндола“, на което може да се качим от гара Септември. Родопската теснолинейка оставя незабравими спомени от пътешествието с нея по колоритното трасе и многобройните тунели. Създаден на 1 февруари 1948 г. от сливането на селата Каменица, Лъджене,

Чепино. Напоследък към града се числят и Драгиново и Грашево. Носи името на народната героиня Вела Пеева, загинала за свободата на родината си при скалите под връх Арабчал. Градът с най-много паркове си извоювал ненапразно прозвището град-градина. Най-голямото богатство и до днес остават минералните лечебни води, известни със своите качества извън пределите на родината ни. От около 70-те извора всяка секунда бликат по 180 литра минерална вода. Само във Велинград може да се види градска чешма с два чучура, от които единият е със студена, а другият с топла минерална вода. Велинградските термални води се групират в три главни зони, съответстващи на имената на трите квартала на града. Температурата на водата се покачва от юг на север, съответно от 42°C до 89°C, а в село Драгичево достига 98 градуса Целзий. Колкото е по-топла, толкова е по-сулфатна (сярна). Освен за балнеосанаториуми и СПА комплекси минералната вода захранва следните бани: в Чепино - Радонова; в Лъджене - Вельова, кремъчна, кална, Римска; в Каменица - сярна. И

Клептуза

днес все още лечебните води не се използват напълно рационално. Квартал Каменица е най-северно разположен от трите около река Еленка и е със 790 м н.в. Родното място на Вела Пеева и историческият музей са сред известните туристически места за посещение. Квартал Лъджене е централен квартал на града и е родно място на световноизвестния оперен певец Николай Гяуров, както и на Петър Гугалов. Чепино е най-южният квартал на Велинград с надморска височина от 765 м.

Най-подходящата комбинация за отгих е балнеолечение, съчетано с туризъм. Разнообразни са възможностите на Велинград за тези, които обичат родопския пейзаж с гъсти изгледни гори и заоблени планински ридове. Тук всеки връх разказва история - Милевски скали, Бялата ска-

ла, Арабчал, Острец, Сюткя, Цепина. Всеки турист, дошъл в това възшебно място от родината ни, започва от Клептузата - ненапразно обявено за най-романтичния кът на Велинград. Според едната група етимолози „клептуза“ произлиза от „тайно място“, а други са за твърдението, че означава „пречистена вода“. Всяка секунда изворът изхвърля до 1200 литра студена вода (8 градуса). Буйните води се

за 40 минути. Гергьовица е едно от най-панорамните бърда, близо до града. В района е обновеният параклис „Св. Георги“. Гергьовица е високо било (850 м), вдоло се навътре в кв. Лъджене, и се издига над кв. Каменица. Продължава се на запад по горски път и след петнайсетина минути достигаме местността Марчева кория, отминава се и се достига до Никуловата църква (параклиса „Св. Никола“) - 10 минути. Тук пътят се раздвоява: наляво за Юндола, а надясно за лобното място на Вела Пеева. Тръгваме надясно и по наклонен терен достигаме река Еленка. Навремето тук е имал действащ чарк за бичене на трупи. Днес мястото е тихо и спокойно, потънало в борови насаждения и подгрящо за релакс и пикник.

Няма посетител в града, който да не е забелязал масивния и величествен връх Острец, извисяващ гордо снага над Велинград векове наред. Привлекателна цел за всеки планинар, като за два часа и половина, с умерено темпо, бива покорен. Тръгва се от квартал Лъджене към височина „Казармата“ и вляво от паметника на Вела Пеева се продължава към местността Бабино бърдце, където се намира комплекс „Кисловодски“. Тръгва се по посока югозапад, следва се зелена маркировка и след 15 минути се излиза на Войнишката поляна. Пътеката се вие на югозапад през дълбока гора и след 20 минути се достига Шопова поляна. От западния край поляната е удължена на север с едно малко било, наречено Мангов лъон. Вазов неведнъж се е наслаждал на красотата, която се открива към Чепинския край. От Мангов лъон се слиза в една ниска седловина, като започва изкачването по югоизточния склон на връх Малък Острец. Това е най-стръмната част от маршрута. До Голям Острец пътеката е равна и когато предстои покоряването на върха, започва стръмно, но късо изкачване. Разстоянието между Малък и Голям Острец е 40 минути. Общо за около 2 часа и 30 минути е целият преход до върха. Може да се следва зелената маркировка и да се слезе на спирка Острец или да се върнем за около два часа по същия маршрут. Върхът е слънчев, с прошарена гора, висок 1378 м н.в., и се открива панорамна гледка към Пирин, Рила и Родопите. Най-западените туристи са го нарекли „Велинградският Олимп“. Предстои възстановяването на манастир „Св. Георги“, разположен около върха. Местните често наричат Острец с името Гергьована.

От Велинград може да се стигне до Славееви скали (2 ч.); до лобното място на Вела Пеева (3 ч.); до Елин връх (2 ч.); до хижа „Клагова“ (3 ч.), която пък е изходен пункт за много други родопски маршрути. От квартал Чепино започва пътека и към връх Голяма Сюткя (6 ч.). Етимологичното значение на върха е следното: първи вариант - „сют кая“, означава „млечен камък“, а вторият вариант - „су кая“ - „воден камък“. Така че за следващото посещение на Велинград вече сме си набелязали новите цели и обекти за посещение.

спускат умно по скалистото водопадче и се успокояват в първото езеро, после към второто, а след това чрез Чепинската река поемат по Марица към Беломорието. За неуморните планинари наблизко (30 минути) е връх Клептуза (1050 м). От лесопарка за 15 минути се достига до седловината Орманова ниша, а оттам по ската към върха за още толкова, след като преминем „Змия бивак“. Връх Клептуза е обрасъл в борове, а разходката до него е приятна.

Интересен маршрут е: квартал Чепино - Просце - Брези, с продължителност два часа. По вече позната пътека от лесопарк Клептуза до седловината Орманови ниши (30 минути) се насочваме на североизток към склоновете на връх Просия (15 минути), като от югозапад се издига познатият връх Клептуза. Достигаме поляната в местността Долно Просце (15 минути) и продължаваме в североизточна посока до друга поляна - Горно Просце. В източния ъ край се вижда път, който отвежда в местността Брези, като се преминава през дълбок дол, известен като Пожарното дере. Така след 40 минути умерен ход достигаем най-западния край на местността Брези с наситено зелени гъхави поляни. В североизточния край, под връх Брези, се намира прочутият извор Сивата вода, откъдето могат да се допълнят запасите.

Любим маршрут на поколения велинградчани е разходката до Стария чарк. Тръгва се от квартал Лъджене - Гергьовица - Стария чарк и се стига

За миналото на град Омуртаг и неговия Исторически музей

Град Омуртаг е селище с богато историческо минало. То е разположено в полите на Източния Предбалкан, на границата между покрайнината Тозлук на запад и Герловската котловина на изток. Здравословният климат, наличието на водоизточници и подходящите условия за развитие на животновъдство и земеделие правят близките му околности удобни за живот и развитие на цивилизацията.

Най-ранните следи от човешки поселения в района датират от петото хилядолетие пр.н.е. Извършените проучвания показват, че тук нашите деди са сеели пшеница и ечемик, месели са хляб, отглеждали са домашни животни, търгували са с народите от близки и далечни земи, обработвали са камък и кост, за да облагородят и населят девствените земи в зората на човечеството.

С развитието на цивилизацията по българските земи околностите на днешния град Омуртаг продължават да привличат заселници и поселищният живот през античната епоха не прекъсва. Тази област, разположена на кръстопът, в близост до старопланинските проходи, придобива важно стратегическо значение, за което свидетелстват множество крепости, чиито останки са се запазили до наши дни.

През Средните векове Омуртагският край е важен военностратегически и търговски район, тъй като се на-

мира на подхода към Котленския проход и на пътя между старите столици Преслав и Велико Търново.

С идването на османските турци поселищният живот тук се променя из основи. В официалните документи градът вече носи името Алакилиса, а от 17 век нататък се нарича Осман пазар. Той е важен пътен възел, в който се преплитат трасетата за Велико Търново, Русе, Шумен, Варна, Котленския проход, за Ямбол, Сливен, Одрин, Бяло море и Цариград. Постепенно Осман пазар става административен център на обширна кааза и икономическо средище на района. Тукашните търговци сключват сделки „в немските и италианските земи“, а местните занаятчийски произведения намират добър прием по пазарите на Османската империя.

През Руско-турската освободителна война градът е частично опожарен, но бързо се възвръща от пораженията.

От тук нататък Осман пазар започва новия си живот в границите на свободна България. В района настъпват значителни демографски и народностни промени. Част от мюсюлманското население се изселва, а на негово място се преселват българи от Котленско, Кюстендилско, Босилеградско, Беломорието. Градът продължава да бъде административен, икономически и културен център на Тозлука и на част от Герлово.

През 1934 г. гр. Осман пазар е преименуван и до днес

носи името Омуртаг. Градът е родно място на българския свети мъченик Йоан Нови Трапезундски, на академик Даки Йорданов, на втория български космонавт Александър Александров.

На 26 януари 1973 г. в град Омуртаг отваря врати музейна сбирка, посветена на българо-руската и българо-съветската дружба. За неин дом е определена последната представителна жилищна сграда, оцеляла от стария Осман пазар. В града тя е известна като „къщата на баба Иванка Хаджийката“.

През 1994 г. музейната сбирка прераства в Исторически музей. Днес той разполага с три реставрирани сгради, в които представя своите експозиции. Така град Омуртаг се сдобива с тих пристан, на който времето спира за малко своя ход, а ние можем да надникнем в неговите тайни, за да се поучим от успехите на предците ни и да се опитаме да не допускаме отново техните грешки.

Общохисторическата експозиция е разгърната в Централната музейна сграда – „къщата на баба Иванка Хаджийката“. Първото си впечатление от музея посетителят добива в просторния салон-фойе. Там през 19 век стопаните са посрещали гостите си. Полилеят от Божий гроб, виенските столове, къшката, самоварът, щампите на Васил Левски, Христо Ботев, Царя Освободител, генерал Гурко ни помагат да се потопим в очарованието на отминалите времена.

В Първа зала са представени експонати и документи за миналото на Осман пазар под османска власт. По-нататък посетителят влиза в специално изградената вътрешна баня, свидетелстваща за вкуса и материалните възможности на стопаните. Експозицията, посветена на Възраждането и националноосвободителните борби, е разположена във Втора зала. Тяхното продължение е проследено в Трета зала – Руско-турската освободителна война и последващата уредба на административната власт в стария Осман пазар.

Приземният етаж на Централната музейна сграда представя експозициите, посветени на занаятчийството и общото икономическо развитие на Осман пазар, работническото и социалистическото движение, както и политическите събития до 1944 г.

Материалните свидетелства за най-старите човешки поселения край гр. Омуртаг са разположени в самостоятелна музейна сграда – отдел „Археология“. Те показват на посетителя, че землището на града е било предпочитано място за обитаване седем хиляди години преди днешния ден. Особено внимание предизвикват уголната пластика, костените и каменните накити. Във фондовете на музея се пазят предмети от Античността и

българското Средновековие.

Етнографският отдел на музея е разположен в самостоятелна сграда. Експозицията е разделена на две части. В първата е показан градският бит – облекло, мебели, тъкани. Особени размисли поражда посребреният поднос, който е бил подготвен за подарък на княз Фердинанд при планираното му посещение в стария Осман пазар. Височайшата особа обаче подминала града и днес 129-годишният поднос радва посетителите на музея.

Во Втората зала на етнографската експозиция е представен селският живот от края на 19 век. Тя учи, особено по-младите посетители, че хлябът се е месил вкъщи, а не се е вземал от магазина, че носите, които днес будят възхищение, са направени на хурките и станове на нашите баби, а не са купени от модните бутици, че електричеството и телевизията са твърде скорошни придобивки за човечеството, че домашното огнище не е само днешна ретро примуца, а средоточие на живота в семейството, и то само допреди 70-80 години...

Сред експонатите в музея важно място заема полетни-

ят космически скафандър на родения в Омуртаг Александър Александров – дубльор на Георги Иванов, а впоследствие втори български космонавт.

За да разберем настоящето и да прозрем в бъдещето, на нас ни е нужно да познаваме миналото. И ако погледнем на него само като парадна процесия от царе, папи, патриарси, позлатени колесници и лъскави еполети, може да се изкушим да полетим на ефимерните криле на славата и манията за величие, които истинското, животворящото слънце ще прогори и ние ще паднем от много високо. Затова заповядайте в нашия музей и си припомнете за дълбоките корени, с които нашите деди са ни свързали с нашата земя. Погледнете отново обикновения дървен хапан и газения фенер, везания пешкир и глинени делви, конопената торба и избродираното със сърма елече, за да почерпите от силата на предците ни и да намерите верния път в днешното бурно и противоречиво време.

Мирослав Тошев,
директор на Историческия музей в гр. Омуртаг

Отдавна мечтаех да отида в Непал, но винаги съм си мислела, че е скъпо пътуването, но един ден, както си пиехме бира с приятели, направихме план и решихме да осъществим една мечта. Намерихме изгодни билети и заминахме за Катманду - столицата на Непал, на 21.04.2018 г. Летището е малко, бедно, платихме за виза 30 долара и се отправихме да търсим такси, което да ни закара до хотела, където оставихме багажа и отидохме да платим разрешително за обиколката на Анапурна, проучихме в колко тръгват автобусите за гр. Besisahar и сутринта в 5,30 ч. бяхме на автогарата. Качихме се на автобуса и разстоянието от близо 200 км го изминахме за 10 часа. Автобусът спираше във всяко населено място и се тъпчеха хора, чували със стока, животни. В 16 ч. стигнахме

Непал – това е страна, изпълнена с адреналин и приключения

в града, откъдето бяхме решили да наемем носачи и джип да ни закара до някъде, и така, след пазарлък, ни закараха до Chamche. В планината лоджиките са много уютни, чисти и готвят вкусно, стаите са с по две-три легла и евентуално баня и тоалетна.

Ден първи: Chamche (1130 м), до Timgang (2350 м). Сутринта станахме в 7,00 ч. и тръгнахме. В ниското ходехме доста бързо, по широк път, малко неприятен, тъй като имаше много прах. По маршрута има на 1 час лоджи, където почивахме или обядвахме чеснова супа, която беше много вкусна. Както си ходех, падаха камъни пред мен, погледнах да видя кой ги бута – маймуни. За деня минахме 21 км и 1220 метра денивелация. От Timgang видяхме и първия осемхилятник – Манаслу.

Ден втори: Timgang (2350 м) - Uper Pisang (3310 м). Сутринта станахме в 6 часа и всяка следваща също, тъй като времето е по-ясно и има гледки докато 11 часа. През този ден от тръка пред нас започнаха да се откриват уникални гледки към върховете - Анапурна I (8091 м), Анапурна II (7937 м), Анапурна III (7575 м), Анапурна IV (7535 м). Стигнахме до Uper Pisang - 3310 м, хубаво село, има старо училище и тибетски манастир, който заслужава да бъде посетен.

Ден трети: Uper Pisang (3310 м) - Manang (3540 м). Има два маршрута, долна пътека, която е по прашния път, а горната е стръмно продължително изкачване на 420 м денивелация до село Ghyaru (3730 м). Горната пъте-

ка е най-панорамната от целия трек. Гледките са уникални, заслужаваше си изкачването. Носачите ни нещо не ги биваше, ходеха доста бавно, ние ги оставахме и си правехме срещи в следващо село. Обмисляхме на единия да му кажем да си тръгне, защото нямаше екипировка за превала, а не се знае какво ще е времето, има ли сняг и т.н., а и много ни бавеше. Но за наше улеснение той сам прецени нещата и ни каза, че няма да продължава, и започнахме да търсим нов носач. В Manang избрахме по-люксов лоджа за нощувка, тъй като ще останем две вечери, а и там е последната възможност да се изкъпем. На по-високо не е препоръчително. Нощувката ни беше 4 долара, вечеряхме бургер от як.

Ден четвърти: Manang (3540 м). Останахме втора нощувка за аклиматизация до езерото Ice Lake 4600 м. Имаше диви кози – blue sheep. Преходът е 3 часа и тук вече се усети височината.

Ден пети: Manang (3540 м) - Jk Kharka (4050 м) - 9 км. Стигнахме по обяд преди другите туристи и си намерихме места за нощувка. Починахме си и направихме 300 м изкачване над лоджата. Тук за пръв път видях як. Вечерта в столовата палат печката с малко дърва и изпращения от як, мирисе лошо, но все пак е топло. В стаите си е студеничко, но пак има пухени завивки.

Ден шести: Jk Kharka (4050 м) - Thorang Phedi (4450 м) - 6 км. Стигнахме към 11 часа, толкова хубава и чиста столова, имаше всякаква храна за ядене - италианска, непалска, индийска, китайска. Изкачихме се до 5000 м на един връх над High Camp (4850 м).

Ден седми: Thorang Phedi (4450 м) - Thorong Pass (5416 м). Носачите ни казаха, че трябва да станем в 3 часа сутринта и най-късно в 4 часа да сме тръгнали, защото следобед се разваля времето. И така, с челици в речичка, по тъмно се запътихме към High Camp (4850 м) - един час много стръмно изкачване, но ние го бяхме минали предишния ден, след това пътеката е полегата и много приятна за ходене, ако си на 2000 м височина, но над 5000 м на доста хора им беше трудно ходенето. На тези, на които им беше трудно и лошо, им предлагаша качване с коне до превала. В 8.00 ч. бяхме на Thorong Pass (5416 м). За мен беше невероятно преживяване, тъй като досега не се бях качвала на такава височина. Нямах признаци на височинна болест, дори главата не ме болеше, може би от вълнение. Постоях около час и започна едно мъчително слизане към Muktinath, кралство Mustang – първото населено място след толкова дни в планината, но в момента, в който влязохме в града, исках да се върна обратно. Туристи от цял свят идват да го видят, мръсотия е и веднага взехме решение да избягаме. Имаше късмет - оказа се, че има автобус до град Jomsom (2760 м). Пътуването беше, меко казано, страшно, затова повечето туристи ходят пеша в прахоляка. В Jomsom има малко летище до Pokhara и Katmandu. Ние имаше 5-6 дни до полета за България и взехме решение с автобус да си завършим обиколката. От града се вижда връх Dhaulagiri (8167 м). Останахме две нощувки и на десетия ден рано сутринта с автобус до Tototpani (1200 м) - 12 часа по мои изчисления

са около 48 км. От високата снежна планина се слиза в джунглата – влага и жегата. Нощувахме в лоджа, хапнахме като бели хора и пак се почна мъчително пътуване с автобус 10 часа до град Pokhara. По пътя имаше срутвае и чакахме машина да разчисти камъните, след това гума спухахме и т.н. Градът е много хубав, няма нищо общо с Katmandu, чисто, луксозни хотели, магазини, барове, ресторанти, дискотеки. Направихме разходка с лодка в едноименното езеро, от което има гледка към Анапурна, и тук останахме две нощувки - 11-и и 12-и ден. Питахме в една агенция за разходка в джунглата, казаха сами да си я организираме, много по-евтино излиза, и на 13-ия ден вече пътувахме за националния парк „Читван“, разпрострял се на 930 км2. Някога е бил една от най-хубавите гористи и пасищни области в Азия. Сафарита с лодки и джипове и пеши преходи, водени от природозащитници и опитни водачи, изследват речното царство и неговата разнообразна фауна, сред която само видовете птици, казват, са над 500.

Ден четиринайсети беше доста емоционален – станахме в 6 ч. сутринта за сафари със слон, след това в лодка за 10 човека (лодката е направена от издялано дърво, едва ли ще попречи на крокодил да я обърне или надникне в нея), плаване в река с крокодили и накрая сафари с джип.

Ден петнайсети. Рано сутринта хванахме автобус за Katmandu, пътуването беше неестествено – чист автобус, климатик, няма правостоящи пътници. Стигнахме следобед в 18 часа, взехме си излишния багаж от хотела, който го бяхме оставили на съхранение, и с такси потеглихме към летището. Така завърши нашето щуро пътуване.

Камелия Нишкова,
ТД „Алеко“, гр. Пазарджик

Презентация на националните движения на БТС пред ученици

БТС участва в мероприятие в Националния учебен център на БЧК в с. Долни Лозен край София с учаци се от Европа по програмата „Еразъм плюс“. Децата бяха от различни европейски страни: Великобритания, Португалия, Италия, Белгия. Веселина Цветкова и Искра Чернева – експерти в БТС, представиха пред тях презентацията на обектите от Националните движения „Опознай България - 100 НТО“, „Покорител на 10-те планински първенци“, както и хижите, стопанисвани от БТС, на английски език, като ги запознаха със самите обекти, книжките, в които се поставят печатите, и ежегодните томболи.

Деца с интерес слушаха за природните, културните и историческите забележителности на страната ни и изразиха желание отново да я

посетят. Директорът на центъра г-н Стефанов и зам.-директорът г-н Иванов благодариха на екипа на БТС за участието в програмата.

ОБЯВА

Смесен хор „Планинска песен – Филип Аврамов“ набира нови хористи от всички хорови партии: сопрано, алт, тенор и бас.

Каним всички планинари, обичащи и пеещи хоровете пеене и туристи-

ческите песни, да дойдат при нас, за да пеем заедно.

За контакти: телефони
0889029550 – Николай Костов и
0899891149 – Боряна Чолева.

ОБЯВА

Търси се хижар за хижа „Еделвайс“ в местността Узана. Може и семейство.

За контакти: Росен Раев – 0888147322.

Българският траверс на Еверест – 8-10 май 1984 година

След 1984 година на 20 април винаги отбелязваме първото българско изкачване на световния първенец Еверест, което е напълно основателно и ни дава основателна гордост. Няколко дни след това споменаваме и следващите две изкачвания, съответно на 8 и 9 май, на този връх, осъществени също по този много труден маршрут. Често обаче спираме дотук, или ако продължим, отдаваме по-малко значение на довършеното от четиримата ни алпинисти: Иван Вълчев - Методи Савов и Николай Петков - Кирил Досков, а то отбелязва много важен момент не само от българското присъствие на Еверест, но има и важно значение от световен мащаб. С изкачването на четиримата ни алпинисти по Западния гребен и слизането по Южния склон – пътят на първото изкачване от 1953 г., е осъществен един цялостен траверс на върха. Нарочно споменавам цялостен, защото през 1963 г. нещо подобно направи и американската експедиция чрез г-р Томас Хорнбайн и проф. Уилям Ънсолд.

Както е известно, в конфигурацията на Еверест има три основни и трудни за изкачване ръбове – Североизточният, Южният и Западният. Най-дълъг (9445 м) и, което е по-важно, най-труден е Западният гребен, който журналисти и специалисти отбелязват и като ръб, което няма почти никакво значение как точно се казва.

Първото внимание, което алпинистите отделят на този гребен, е през 1921 г. Тогава Гай Булок и Джордж Мелори излизат до 6006 м на седлото Лхо-ла, но

по най-лекия път. Петнадесет години по-късно до това място достигат и Тилман и Унграм, след което казват: „Пътят тук е почти непроходим, особено в долната си част.“ След още няколко неуспешни опита, на 22 май 1955 г. този труден начален участък преминават участниците в експедиция на проф. Гюнтер Диренфурт Зеп Зен от Австрия и шерпът Пемба Сундгаре. В 10.50 часа те успяват да стъпят на седлото, като минават по най-логичния път. На този участък българската експедиция бе установила специална лебедка, дело на пловдивския алпинист Георги Имов, с помощта на която бе изнесен целият багаж – храна, екипировка и съоръжения, необходими им по пътя нагоре.

Цялостното преминаване на Западния гребен обаче охлажда ентузиазма на 7-те експедиции. Едва през 1963 г. до върха достигат двамата американци – Томас Хорнбайн и Уилям Ънсолд. Те обаче навлизат в гребена значително по-високо, на около 7200 м, като в началото вървят по ледника Кхумбу, и когато подминават скалните участъци в траверс наляво, излизат на математическата линия на гребена. Нагоре пътят е много труден, най-вече прочутият и характерен кулоар. Широк 3-4 м при наклон 45-50 градуса и пресечен по средата от 20-метров скален участък, създават големи проблеми. Тук трудностите се увеличават двойно и тройно, защото височината е между 8500-8600 м, раниците им са по 20 кг, а температурата безмилостно ниска. Цели 4 часа двамата упорито търсят път, но изминават само 130-150 ме-

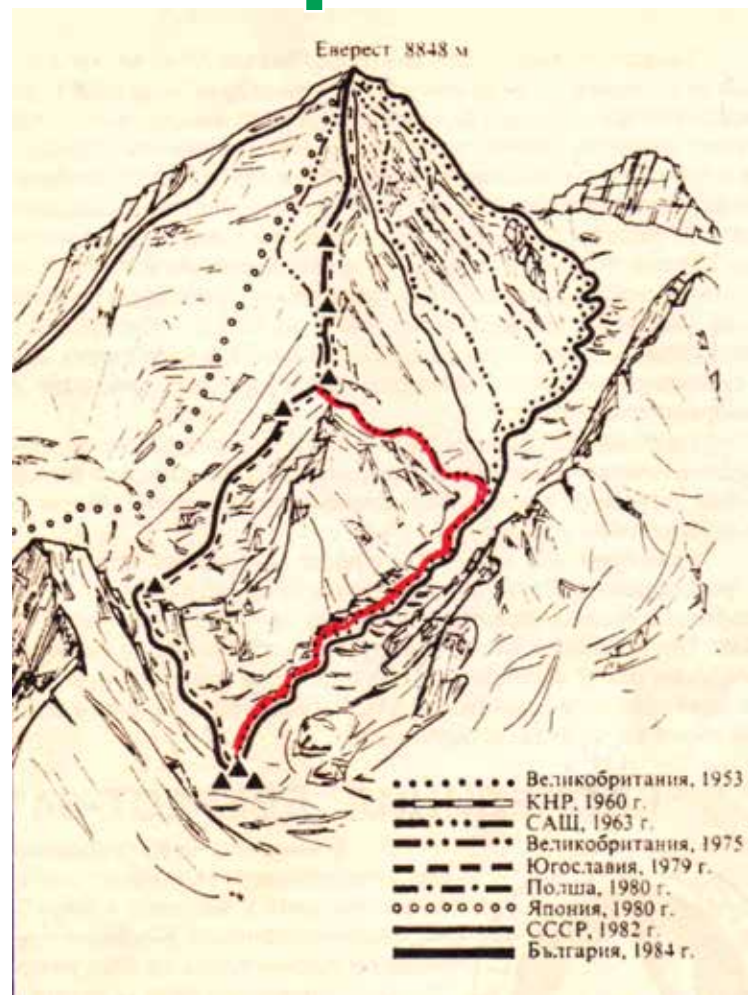
тра. Няколкото последователни опита за преодоляването на скалата правят и двамата, но без успех. Накрая Хорнбайн рискува. Свляя ръкавиците и с голи ръце успява. Тази му саможертва решава успеха на експедицията. Томас печели симпатиите на специалистите и те наричат кулоара на неговото име – „Хорнбайн“, но това ще струва на Томас пръстите на ръцете му.

Пътят нагоре не е по-лек, но успехът идва. За уговорената среща със сънародниците си Бари Бишоп и Лютер Джерстаг, изкачили се по Класическия маршрут, те закъсняват. Слизането надолу е трудно и мъчително. В тъмното и заради настъпилата умора трудно се ориентират. Към 22 часа обаче двете американски свързки се събират. Това, че на Бишоп и Джерстаг пътят е познат, спасява и четиримата. Въпреки това на 8540 м и четиримата прекарват една кошмарна нощ, без всякакви бивачни съоръжения. Късно вечерта на 23 май 1963 г. четиримата американци са в базовия. Така на 22 и 23 май Томас Хорнбайн и Уилям Ънсолд осъществяват **Първия траверс на Еверест.**

В следващите 16 години на Еверест се изкачват още 70 алпинисти, преминали по 10 различни маршрута. Седем експедиции пробват шансовете си с намерение да се премине изцяло по Западния гребен, но отстъпват. Едва на 13 май 1979 г. Нейц Заплатник и Анрей Шремпфел от югославската експедиция успяват да преминат по целия Западнен гребен, започвайки от обявения от много специалисти път за непроходим. Два дни по-късно (15 май) по техния път преминават Стане Белак, Стипе Божич и шерпът Анг Фу. Слизането на петимата става по пътя на изкачването, като избягват само трудния и много опасен кулоар „Хорнбайн“ и го заобикалят встрани. Въпреки това Анг Фу се подхлъзва в раниците на 8000 метра и загива. Големият югославски успех е помрачен от една жертва.

И все пак нещичко по този маршрут не е довършено докрай. Това е избягването на кулоара „Хорнбайн“ при слизането, което пък провокира Христо Проданов да довърши този малък проблем и да вземе твърдото решение. Изкачване и слизане по точното математическо било на ръба. Христо успя наполовина. Изкачи се, но на слизане дори не достигна до трудния и опасен кулоар. Остана завинаги в раниците над 8500 метра по склоновете на Еверест.

Българският траверс на Еверест е осъществен от 8 до 10 май 1984 г., за което е и следващият ни разказ. След като първият българин, Христо Проданов, изкачил Еверест, не се завръща, експедицията не е прекратена. Силният ни и сплотен колектив намира сили да продължи. Всички алпинисти, които се намират по маршрута в опита си да търсят Христо, слизат в базов

На скицата е отбелязано с червено отклонението, което правят американските алпинисти още в началото на идеалния гребен, или фактически - най-трудният участък

вия лагер за заслужена почивка. Някои от членовете дори слизат значително по-ниско, защото според правилата на хималайските експедиции по този начин се получава тъй необходимата реаклиматизация.

Втората атака на върха е определена за 1 май и на тази дата по маршрута тръгват две помощни групи от по двама българи и по трима шерпи, които имат за задача да възстановят разрушените от бурите и обилните снеговалежи междинни лагери. Три дни по-късно тръгва шурмовата свързка от Иван Вълчев и Методи Савов. Пътят нагоре е труден.

След като 20 дни по маршрута не е имало никакво движение, всички паракети са затрупани от дълбокия сняг, а там, където той е отвят, въжетата са обледенени. Палатките са разпокъсани и затрупани дълбоко под снега. Въпреки това двамата ни алпинисти вървят уверено напред и нагоре. На 7 май нощуват, по-скоро прекарват нощта на 8120 метра. В 0.50 ч. на току-що започващия 8 май Иван и Методи са събудени от базата. Остават им последните крачки към голямата цел. Изкачването им върви бавно. Трудностите са все по-големи, а от пресния сняг има опасност от лавини. Въпреки това в 17.15 ч. за втори път от 8848 метра прозвучава българска реч: „Ние сме на върха! На върха сме!“ „Браво, момчета!“ – се изтръква от устата на Аврам.

Поради напредналото време двамата остават на върха само 15 минути, след което слизат по Южния склон. Започнат е маршрут, който впоследствие ще влезе в историята на световния алпинизъм и в анализите на Еверест като **Българският траверс**, защото никой преди тях не е правил това в пълния маршрут. Но тук идват

проблемите. Кислородът в бутилките е свършил. Умората е завладяла телата, а минутите безмилостно текат. Денят завършва и започва вледеняващата нощ. Двамата ни алпинисти търсят място за нощувка, не, по-скоро за сносно прекарване на нощта, тъй като нямат никакви бивачни съоръжения.

На 8750 м намират дълбока ледена пукнатина. Скрити от вятъра, те не са пощадени от умората и 40-градусовия студ. Отгоре на всичко Методи се оплаква от силни болки в коляното. Призори на 9 май Иван събира сили и тръгва надолу да търси помощ, а Методи остава, тъй като вече е в невъзможност да се движи. Помощта, която Иван търси отдолу, идва отгоре, и то от нашите алпинисти Кирил Досков и Николай Петков, които се движат ден по-късно и вече са изкачили върха. Загубили верния път в мъглата, те започват слизането в погрешна посока – вместо към Непал тръгват към Тибет. Бързо обаче разбират грешката си и се връщат. Намерили вече верния път, само за броени минути откриват изпадналия в затруднение Методи. Подават му от техния кислород, като по този начин го събуждат от сладкия унес на бялата смърт. Благодарение на изключително бързото си движение към върха Кирил и Николай са съхранили значително количество кислород, който се оказва много важен – животоспасяващ за Методи. Минутни след това започва едно тъй дълго и мъчително слизане към базата и завършване на пълния траверс на Еверест. Цялостното изкачване по Западния гребен и слизане по Южния склон, наречен **Българският траверс на Еверест**, а с това завършване и на цялата българска епопея на първия връх на планетата.

Доц. Сандю Бешев

Иван Вълчев, Методи Савов, Николай Петков и Кирил Досков

Уникална среща на хижа „Дерменка“

На 29 септември тази година на хижа „Дерменка“ (1524 м н.в.) в Стара планина се проведе уникална туристическа среща на Академичната общност от Русенския университет.

Някогашните момичета и момчета от ВИММЕСС „Русе“, членове на СТА „Академик“ - Русе, се събраха за 40-и път на традиционната си есенна туристическа среща. Те, които ходеха с раници на гръб, зиме на ски, а лете по води, по горните планински върхове, в страшни пропасти и долове, обхождаха страната с колела и учеха между това - и станаха приятели добри, и инженери - труд им наспори, за които туризмът, любовта към планината и родната природа, към България, бяха станали част от тях, които като водещи специалисти на работните си места пропагандираха туризма, организираха различни туристически мероприятия, извеждаха стотици хора в планината, показвайки им красотите на България, се събраха на любимата си хижа „Дерменка“ за 40-и път. Най-младият участник тази година бе 3-годишната Анастасия Иванова от Велико Търново, а най-възрастният - 82-годишният доц. инж. Вилиян Манев от Русе. Заедно в подходящо украсената зала на хижа „Дерменка“ се събраха три поколения - бившите студенти от ВИММЕСС „Русе“ (сега РУ „Ангел Кънчев“ - Русе), техните деца и внуци.

От името на второто поколение - децата, Ивайло Деков от Плевен благодари на всички, които някога са ходили като студенти в планината, които след завършване на следването си продължиха заниманията си с туризъм и провеждат тези традиционни срещи, на които той, доведен като 10-годишен, се е влюбил в планината и туризма, заедно с другите деца от групата, и идва вече за 25-и път.

Тези, които бяха дошли за срещата, се събраха на Бекле-

мето на билото на Балкана, преклониха се пред Арката на свободата, издигната по случай 100 години от премираването на генерал Карцов, освободителя на Троян, през Троянския проход и при чудесно слънчево време и лек вятрец тръгнаха както някога към хижа „Дерменка“. Хижа „Дерменка“ бе част от следването им - на нея се посрещаха и Нови години, и Осмодекемврийски празници, провеждаха се ски лагери, семинари, ношуваха се по време на многобройните походи, минаващи край нея.

Пристигайки на хижа „Дерменка“, на поляната пред нея, на фона на Централното Старопланинско било, огряно от слънчеви лъчи, бившите студенти-туристи се пренесоха във времето, когато ходеха с раници на гръб през Средна гора и Ботев връх до морето, а след това на юг по морския бряг до турската граница. От Дъската - Емине на Републиканската щифета „Ком-Емине“ и десетдневния поход „Рила-Пирин“ и оттам за Първият студентски републикански туристически поход „Ком-Емине 75“, организиран от варненските академици, на многобройните ски походи чрез авторския поетичен рецитал на водача на групата и организатор на традиционните срещи на хижа „Дерменка“ инж. Енчо Димитров.

Емоцията, радостта от досега с планината, от срещите със стари приятели продължи в празничната вечер в хижа „Дерменка“. По традиция тя започна с кратко приветствено слово от домакина и организатор на срещата инж. Енчо Димитров от Троян. М.с. инж. Стефан Георгиев, зам.-председател на СТПД „Академик“ - Русе, поздравя участниците от името на административното ръководство и връчи поздравителен адрес на инж. Димитров от ректора на РУ „Ангел Кънчев“ - чл.-кор. проф. д-н ДНС Милт инж. Христо Белоев, с който се отправят най-сърдечни пожелания за здраве, бодрост и всеотдайност при реализиране на всички следва-

щи начинания, за още много нови срещи.

Поздравления към участниците в срещата имаше от Дирекция НП „Централен Балкан“, а инициаторът, човекът, дал идея през 1979 г. за тази среща - инж. Митко Желев от Ямбол, и организаторът на традиционните срещи на „Дерменка“ получи наградата.

М.с. инж. Стефан Георгиев - зам.-председател на СТПД „Академик“ - Русе, подари на всички участници символичен флаг на академичната общност. Общност, създадена през септември 1960 г. с основаването на СТА „Академик“ - Русе, с председател преподавателят Никола Дренчев (институтът е основан през 1954 г.). Утвърден от ЦС на БТС през април 1961 г. със съдебове м.с. по ориентиране Ани Чолакова, инж. Яким Якимов, доц. инж. Вилиян Манев, м.с. инж. Стефан Георгиев, инж. Енчо Димитров, м.с. инж. Иван Тодоров, допринесли за развитието на академичната туристическа общност.

Инж. Кинчо Камбуров подари на всички диск с най-новата книга на м.с. инж. Стефан Георгиев „Многовековната история на България в събитийния календар на СТПД „Академик“ - Русе“. Участниците в срещата бяха наградени от УС на БТС с грамоти за активна туристическа дейност.

Рамо до рамо, един до друг, стояха закичени със символа на срещата стари приятели и другари, хора, които се бяха обрили в планините, които с вънание и обич, с благодарност един към друг си спомняха и си разказваха как е било на ски походите, как са си помагали изпаднали в беда, как са яли боб, сварен с мастика и кулинарни шедеври собствено производство, които и купчето не ще да ги яде, как са спали в клек и на морския бряг. С умиление трима от десетте участници - първият м.с. по туризъм във ВИММЕСС „Русе“ инж. Иван Тодоров от Белоградчик, Стефан Авра-

мов от Хасково и м.с. Стефан Георгиев от Русе, си спомняха и разказваха случки от Първия студентски самостоятелен дружествен ски поход „Ком-Емине“ през 1970 г.

Традицията на интересни прояви, свързани с многовековната история на България, продължи. За 50-годишнината на СТА „Академик“ на 26.09.2010 г. са изкачени 50 върха едновременно от 307 човека. Направен е „Ком-Емине“ за 1 ден - осъществен от 15 етапа с жива връзка между групите.

За всеки тази среща имаше различен спомен: Румен Тодоров от Враца с гордост си спомня, че в 10 часа излетял от летище „Орли“ в Париж, пристигнал в София, бързо отишъл във Враца, взел кола-

та и вечерта в 10 часа пристигнал на хижа „Дерменка“ за 26-ата среща с подарък за групата две бутилки френско вино. За състезателя по ски рали проф. д-р инж. Христо Станчев срещата е място, където може да види приятели, които никъде другаде не може да срещне. С гордост си спомня, че заедно с доц. инж. Вилиян Манев и инж. Николай Витлиев са се състезавали за СТА „Академик“ до 1995 г. и пристигайки на летище „София“ от командировка в Полша, с куфара и такси се качва на Витоша за участие в ски рали, където екипировката му е донесена от колегите. Много бяха скиорите, много бяха оживелите походи от спомените, но когато Милчо и Мишо разтегнаха акоргеона, вечерта доби обичайния си облик - песни и танци до зори, а на другия ден мъглата обви всичко. Нямаше го вече билото, но традиционната снимка за спомен пред хижа „Дерменка“ стана. Екипирани за лоши метеорологични условия, двужейки се също както някога при някои походи в непрогледна мъгла, участниците в 40-ата среща на академичната общност стигнаха до Беклемето. Прегръдки, целувки за сбогом и всички тръгват към домовете си с мисълта за следващата 41-ва среща през 2019 г.

М.с. инж. Милка Караджова

63-ият ТИД завърши успешно

63-ият ТИД, тръгнал от Инголад - Германия, на 23.06.2018 г., завърши успешно на 6.09.2018 г. на Св. Георги на морето в Румъния.

Домакин тази година на най-голямата гребна регата бе Германия, а президент - Райнер Гьобел. Регатата премина при изключително хубаво време, при чувствително понижено нивото на река Дунав. И тази година на дело бе осъществено опознаване и единство на култури, истории, забележителности, нрави и обичаи.

От включването на България в ТИД през 1964 г. ежегодно в различните етапи има участие на българи - тази година в Германия те бяха 10, в Австрия и Словакия - по 3, в Сърбия - 10, в Румъния - 6.

В България ТИД навлезе при с. Връв - община Ново село, на 11.08.2018 г. Пристигнаха 85 човека и 73 лодки. Две седмици до 26.08.2018 г. в български

води плаваха 219 участници - 51 германци, 10 сърби, 3-ма австрийци, 2-ма унгарци, по един хърватин, швейцарец и румънец заедно със 150 българи. От Вудин до Силистра участниците бяха радушно посрещнати от местното население - пристигането на ТИД е празник за местните хора, на който с традиционното българско гостоприемство, с плодове на родната земя посрещат всички плаващи по реката.

Във Вудин и Русе бяха организирани разходки до архитектурните им забележителности. Най-младият участник,

преминал цялото разстояние, бе 18-годишната Корина Мюлер от Лайпциг - Германия, най-възрастен - 80-годишният Гюнтер Рьомер от Висмар - Германия, а най-малък - 6-годишната Лея Блажева от град Плевен - България.

От най-далече - от Канада, за участие в 6-ия ТИД бе дошъл сърбинът Драган. С най-много участия - 46 на брой, бе Красимир Петков от Варна.

Всички те, заедно с ветеранката Николина Русева от Варна, участник в Олимпийските игри през 1964 г. в Токио, Япония, получи на-

гради при отпразнуване успешното преминаване на ТИД през България в Силистра.

При чудесно време регатата продължи през Румъния към морето.

Има нещо символично в това - на 6 септември, деня на Съединението на България, всички заедно - и бълга-

ри, и румънци, и германци, и австрийци, и хървати, и унгарци, стигнаха морето. Нашето Черно море ги посрещна ласкаво и засмяно.

„А‘хой!“ До новия 64-и ТИД 2019 - поход на дружбата, любовта и приятелството!

Инж. Милка Караджова

Заседание на Организационния комитет на Националното движение „Опознай България - 100 НТО“

На 2 октомври 2018 г. в Министерството на културата се проведе заседание на Националния организационен комитет на Националното движение „Опознай България - 100 национални туристически обекта“. То бе ръководено от заместник-министрите на Министерството на културата г-жа Гешева и г-н Димитров. Гост на заседанието бе доц.г-р Р. Драганов.

По предложения на кметства и общини бяха включени нови обекти в движе-

нието: във Варна - Аладжа манастир, Римските терми и музеят „Владислав Варненчик“, в село Никюп - „Никополска ад истрин“ и в село Байлово - къщата на Елин Пелин.

Прие се изменението в началната сума за включване на нов обект в движението от 300 на 500 лева.

Проведе се дискусия за бъдещото развитие на Националното движение „Опознай България - 100 НТО“.

Мирослав Дачев

№ 25 Перперикон

Перперикон се намира в Източните Родопи, на 20 км североизточно от град Кърджали. Скалният град се извисява на скален връх с височина 470 м. В подножието му се намира село Горна крепост, а край него тече река Перперешка. Удобната речна долина е създала условия за живот от

дълбока древност. По тази причина тя е осеяна с десетки археологически обекти от различни епохи, чийто център е Перперикон.

Археологическият средновековен комплекс Перперикон е един от най-древните монументални мегалитни паметници, изцяло изсечен в скалите. Той е и една от най-популярни-

те туристически дестинации в България.

Култовата дейност на скалния връх започва още през 5-ото хил. пр.Хр. и е свързана с култа към Бога-Слънце на хората от каменно-медната епоха. Тук те създават първото светилище и полагат съдове с храна за боговете. Тези свещеноействия продължават и през цялата бронзова епоха (3-2 хил. пр.Хр.). С усъвършенстването на металните сечива става възможно да се дяла твърдата скала. Точно тогава се оформя овалната зала с огромния кръгъл олтар в центъра. Там жреците извършвали свещените ритуали с вино и огън. Именно тези култови практики са характерни за храма на Дионис, дълго търсен в Родопите. Последните археологически проучвания ясно сочат, че той се е намирал точно на Перперикон. Според легендите две събоносни пророчества са били направени от олтара на този храм. Първото е предопределило велики завоевания и слава на Александър Македонски, а вто-

рото, направено няколко века по-късно, е предвещало властта и силата на първия римски император Гай Юлий Цезар Октавиан Август.

През последното хилядолетие на старата и първите векове на новата ера скалните съоръжения се разрастват и се превръщат в град с крепостни стени, дворци и подградия. Там вероятно се е намирала царската резиденция на тракийското племе беси. Впоследствие римляните донасят на Перперикон своя лукс и финес, а готите разоряват и изпепеляват Перперикон през 378 г.

В началото на 5-и век скалният град става епископско

средище, след като в Родопите се приема християнството. От 7-ми до 14-и век Перперикон процъфтява като областен център. За него много пъти са се водели войни между българи и византийци. В края на 14-и век османските турци завладяват и разрушават крепостта, чийто руини постепенно потъват в забрава.

Свещеният град е уникален в археологически, исторически, природен и мултирелигиозен аспект, едно от чудесата на света. Много от находките, открити при археологически проучвания на Перперикон, днес могат да се видят в Историческия музей в град Кърджали.

№ 25a Регионален исторически музей – гр. Кърджали

Регионалният исторически музей – Кърджали, се помещава в красива сграда, строена в началото на 20-те години на 20-и век. Заобиколен е от красив парк, приютаващ над 30 растителни видове, които могат да бъдат видени само тук.

Сградата е била предназначена за мюсюлманско духовно училище, но никога не е изпълнявала тази роля. В периода 1934-1947 година е използвана за военни цели. След това е била училище и филиал на Пловдивския университет. Превърната е в музей през 1980-1983 г.

Експозиционните зали са разположени на три етажа с обща площ 1300 кв. м.

Музеят съдържа над 45 000 експоната, проследяващи живота в Източните Родопи от най-дълбока древност до началото на 20-и век, събрани в три колекции, тематично обособени в отдели „Археология“, „Природа“ и „Етнография“. Към Регионалния музей

функционира и художествената галерия „Станка Димитрова“, която се помещава в сградата на някогашен конак.

Отдел „Археология“ се намира на първия етаж на музея и разполага с 9 зали и общо 600 кв.м експозиционна площ. Съхранява археологически находки от Неолита до късното Българско Средновековие. Отделът представя възстановка на праисторически дом с колекции оръдия на труда, праисторическа идола пластика и предмети на бита. Показани са още тракийски оброчни плочки, бронзова пластика, средновековни монети, накити и църковни утвари.

Отдел „Природа“ се помещава в четири зали на втория етаж на експозиционна площ от 300 кв.м. В отдела са изложени природни образци от живата и неживата природа на Източните Родопи, хербарии на редки и защитени растения, вкаменелости от морски обитатели, сбирки

от рудни минерали, нерудни суровини, геоди и скъпоценни камъни. Показани са фотоси на някои от природните забележителности на региона: „Каменната сватба“, „Каменните гъби“, „Вкаменената гора“, „Счупената планина“, „Дяволският мост“ и други.

Отдел „Етнография“ се намира на последния, трети етаж. На площ от 600 кв.м в 9 зали е представен животът в Източните Родопи от края на 19-и век до 50-те години на 20-и век. Отделът съдържа възстановки на мандра, на възлищарска, папукчийска и абаджийска работилница; изложени са предмети, свързани с основните поминъци на населението в региона, както и традиционни народни носии и накити.

Паметни дни

Ръководството на клуб „Ветерани туристи“ към ТД „Чудни скали“ - гр. Айтос, е във вечно търсачество с цел разнообразяване на живота на хората в клуба.

Този път пряката ни цел не е планината, а обекти с феноменална стойност, научаване повече за историческото ни минало, и то в навечерието на паметната дата – 22 септември, запознаване с бита на хората, отдалечени от нас.

И така, с микробус от 20 човека на 18 септември се отправяме към първия ни обект – Устието на река Камчия, и разглеждане на Санаторно-оздравителен комплекс „Камчия“. В него има училище, обзаведено с най-съвременна електронна техника. А музеят на космическото постижение на Русия и българското участие в него ни направи горди, че сме българи и че сме част от държавите, които работят за опознаване на космическия свят. Пък и Планетариумът си беше една чудесна атракция.

Автобусът лети към Силистра. Ще почувстваме в хижа „Ален мак“, която не е най-доброто място за отмора, но е разположена в чудесна местност.

На сутринта преминаваме българо-румънската граница и за кратко време сме в румънския манастир „Дервент“. Той е построен върху мястото на стария манастир, което е със силно енергийно поле. Манастирът внушава мир и спокойствие. Тук всеки се усамотява и дава воля на духа да се извисява според потребностите на човека.

Третият ни ден е опрелен за Природния резерват „Сребърна“. Той е включен в световното природно наследство на ЮНЕСКО. Музеят разполага с уникална тв система, която позволява да се наблюдава колонията пеликани на живо. В момента пеликаните бяха отлетели, но богатото подредените витрини и филмчета ни позволиха да се потопим в живота на птичия свят на това богоизбрано кътче от България.

Автобусът се отправя към Тутракан и попадаме под водачеството на Петранка – председател на клуб „Ветерани туристи“, и на музейната уредничка. Първо ни показаха военното гробище, което се намира на 8 км от града. Гробището е съхранило събития, способствали за присъединяването на Източна Румелия към

Княжество България. Жителите на този малък град с патриотично население и днес тачат паметта на геройски загиналите за свободата. Имената им са навеки запечатани в паметните плочи, обграждащи гробището. Чест и слава на загиналите войни и на признателните жители на този град. Ние бяхме точно в навечерието на празника на града – 22 септември, и усетихме полъха на онова време от възбуждащата беседа на екскурзоводката. Тя съпреживяваше събитията и силно докосна и нас.

Връщаме се в Тутракан и се наслаждаваме на Музея на дунавския риболов. Всичко подредено с вещина, отразяващо бита на този край, на който основният поминък някога е бил риболовът. Срещата ни завършва с дунавска рибена чорба.

Отправяме се към гр. Русе и попадаме в топлите прегръдки на председателката на Клуба на ветераните туристи към ТД „Приста“ – Искра Венкова. Тя с гордост и любов ни показва забележителностите на гр. Русе, като специално място отделяме за разглеждане музея на баба Тонка и цялата фамилия Обретенови. Само преклонение и почит будят

тези хора със своята жертвоготовност за свободата и независимостта на България.

Настояваме се много по-удобно в хижа „Приста“, където Искра отново ще бъде сред нас заедно с нейни приятели.

На четвъртия ден рано потегляме за скалния манастир „Св. Димитър Басарбовски“. Той е от периода на Второто българско царство, но най-ранни данни са от османските данъчни регистри от 16-и век. Най-известният обитател на манастира е бил Димитър Басарбовски. Манастирът включва 300 скални помещения, като 10 от тях са били църкви. Обителта е красива, уникална и извисява духа.

Време е за археологическия резерват „Ивановски скални църкви“. Те се намират на 22 км от Русе, до село Иваново, високо в скалите, на 40-50 м над земята. Днес ни делят близо 700 години от епохата на усилен духовен живот на Второто българско царство. Запазените стенописи говорят за върховно постижение на българското средновековно изобразително изкуство.

Продължаваме нашата екскурзия с посещение на крепостта

„Червен“. Останките на крепостта разказват за един богат духовен живот чрез множеството църкви – повече от 10 на брой на такава малка площ. А разположението на крепостта напомня, че българинът е със свободолюбив дух и избира невероятни места за живеене, защото иска да бъде независим народ. Завършваме нашата екскурзия с природен парк „Русенски Лом“, разположен в каньонови долина. Тук се намира и пещерата „Орлова чука“, която посетихме. Наблюдават се птици, които почти не

се срещат у нас: скален орел, египетски лешояд, черен щъркел и други.

Завръщаме се към нашия град Айтос. Дали сме доволни? Поизморе ни сме от дългия път, но наситената програма и колективният начин на живот дълго време ще топят сърцата ни. Да си пожелаем нови приятни преживявания из българските земи под водачеството на нашата председателка Ирина Николова и цялото ръководство на клуба.

Янка Иванова,
КТВ „Чудни скали“,
гр. Айтос

Четири дни в Северозападен Пирин

От 21 до 24 септември по плана на Клуба по пешеходен туризъм - Казанлък, се проведе четиридневна екскурзионно летуване в Северозападен Пирин – Синанишки дял.

На 21 септември 7 коли и 26 туристи, тръгнаха от Казанлък и София по различно време, се събрахме вечерта на хотел „Шаралия“, намиращ се в Пирин, на 18 км от Кресна.

На сутринта на 22 септември започна пешеходният ни преход до хижа „Синаница“. Прогнозата за хубаво време през целия ден, както и съставът на групата натежаха при вземането на решение „по лесната или по трудната пътека“ да тръгнем. Тръгнахме по изоставената от 2000 година (по думите на Бойко, хижаря на хижа „Синаница“) пътека. Първите 2 часа вървахме по бивш

горски път до стигането на река Разколска и водопадчето за град Кресна. От тук започна горска пътека по поречието на Разколска река, която след 3 км с ляв завой навлезе в борова гора и след 90-минутно стръмно изкачване стигнахме билото и местността Ленище. За наградата, по пътя ни на билото, в големия и изоставен клек, имаше едри като череши боровинки. След близо 6 часа и половина поход из девствените гори и поляни, където рядко стъпва човешки крак, благодарение на рестриктивната политика на Парк „Пирин“, стигнахме хижа „Синаница“. Изкачването на връх Синаница вече бяхме решили да бъде на следващия ден сутринта, така че след настаняването в хижата всеки си почиваше, както му беше приятно. По-голямата част от групата се събра

на Синанишко езеро. Там се любуваше на красотата на Синанишкия циркус и се зареждаше с енергията му.

На 23 септември в 08:20 часа започна изкачването ни към връх Синаница. Отново слънчевото, ясно време, наблюденията от предния ден „кой как ходи“, разговорите с водачите на групите, качили върха предния ден, дали е опасна пряката пътека, или не е, натежаха за решението да се изкачим по стръмната пътека и да се върнем по пътеката през Синанишка порта. На връх Синаница за втора поредна година изслушахме химна на Пирин планина. След обяда, след завръщане от върха до хижа „Синаница“ и малка почивка, продължихме пътя си към хижа „Загаза“, където бяхме към 15:30 часа. Янор, собственикът на хижа „Загаза“, ни посрещна топло, настанихме се, обяд, вечеря, закуска, и в 09:30 часа на 24 септември си взехме довиждане и след традиционното планинарско „Ехоо“ поехме към колиите, които ни чакаха до хотел „Шаралия“. Вечерта всички се прибрахме по живо - по здраво, кой откъдето е тръгнал.

Десетките снимки и клипът, направен от Евгени на връх Синаница, публикувани в „Туристи“, дават по-разширена представа за преживяното през тези 4 дни.

Атанас Балкански

Самоковци се раздвижиха в Световния ден на ходенето

Световният ден на ходенето беше отбелязан подобаващо в петък - 28 септември, и в Самоков. В проявата, която бе организирана от Община Самоков и със съдействието на Туристическо дружество „Рилски турист“, взеха участие ученици от Основно училище „Св. св. Кирил и Методий“, Професионална гимназия „Константин Фотинов“, Основно училище „Христо Максимов“ и Професионално-техническа гимназия „Никола Вапцаров“. Кампанията за активно ходене се организира за 26-и път от Българската асоциация „Спорт за всички“.

В рилския град пешеходният преход започна от „Самоковото“ по маршрута през бившите казарми до река Луковица и обратно. Особено атрактивна за участниците се оказа туристическата маркировка на трасето, която походниците имаха възможност да извършат.

По този начин те съчетаха полезното с приятното. На място по трасето Снежана Дамянова – главен експерт „Образование, младежки дейности и спорт“ в Община Самоков, даде подробни инструкции за начина, по който ще се прави обозначението със знаци на маршрута.

„Не е задължително това да става на всеки 50 или 100 метра, но е задължително да има маркировка при разклонение по маршрута“ – поясни тя. Това е първият от поредицата туристически маршрути около Самоков, които предстои да бъдат обозначени като улеснение за гостите на рилския град.

Общо 6 километра изминаха в Световния ден на ходенето десетките момчета и момичета, популяризирайки най-лесно достъпната физическа активност – ходенето.

Любомир Кузев

Тридневен празник на ориентирането

Продължение от стр. 1

превърща в Републиканско първенство по нощно ориентиране и същевременно състезание за наградите на вестник „Ехо“.

Интересен за наблюдение е районът на нощните състезания по ориентиране, когато светлините от фенерчетата на състезателите като светулки бляскат във всички посоки, с различна скорост на придвижване, създавайки впечатление за някакво хаотично движение на многобройни светлинни обекти.

Убедителен победител в тазгодишната надпревара за купата на вестник „Ехо“ стана великотърновският клуб „Браун тим“, заел първото място в комплексното класиране със 164 точки. Оспорвана борба за останалите две призови места водиха три клуба. Само с разлика от 1 точка заелият второто място клуб „Компас-крос“

– Русе (резултат 153 точки) изпревари третия – „Вариант 5“ – Търговище (152 точки). На четвърто място остана многократният победител в състезанието клуб „Север“ – Плевен, със 150 точки.

В церемонията по награждаването на победителите участваха и официални представители на ръководството на БТС – изпълнителният секретар Зорница Радонова, членът на УС Георги Петров, както и главният редактор на вестник „Ехо“ Емилия Матеина. Купата на вестник „Ехо“ за клубовете, заели първите три места в комплексното класиране, бяха връчени на представители на тези клубове от г-жа Зорница Радонова. Г-жа Матеина поздрави всички участници от името на редакцията на в. „Ехо“ и им пожела бъдещи успехи в спорта.

Вторият ден на тридневната, когато се проведе съ-

стезанието за купа „Троян“, ни зарадва с приятно, топло есенно време, осигурило комфортни условия за преминаване на маршрутите. Този ден участваха 253 състезатели, в 23 възрастови групи и 2 отворени маршрута. В това състезание борбата за първото място в комплексното класиране се води между два клуба с изравнени възможности, като преднина само от 1 точка опередели победителя – отново „Браун тим“. И пак една точка не достигна на „Вариант 5“ да заеме по-предно място в класирането. Комплексното класиране е следното: 1. „Браун тим“ (Велико Търново) – 91 т.; 2. „Вариант 5“ (Търговище) – 90 т. и 3. „Валди“ (София) – 83 т.

Третия ден в 18-те възрастови групи на Държавното първенство по ориентиране – маратон и двата отворени маршрута, участваха общо 273 състезатели. За поставяне началото и развитието и на този вид състезания в нашата страна отново е решаваща изключителната роля на Клуба по ориентиране на Троян (който в дните на проявата чества 150 години от обявяването си за град), организиран на 19 октомври 1969 година първия маратон по ориентиране у нас, тогава само за мъже и жени. През следващите петдесет години троянският клуб продължава да провежда това състезание ежегодно, като увеличава обхвата на участващите състезатели с добавянето на маршрути за юноши и девойки и за различните ветерански възрасти. Известно време троянският

маратон беше единственото състезание от този род за годината, преди да започне организирането на Държавното първенство по ориентиране – маратон, и те да станат две годишно. През настоящата 2018 година, когато трябваше да се проведе 50-ият троянски маратон, тези две състезания по изключение са обединени.

По отношение на индивидуалното участие и класиране в някои от възрастовите групи на проведените три състезания заслужава да се отбележат няколко факта. Дичо Гогов, единствен участник във възрастовата група М 75 на нощното състезание, който пет дни преди това навърши 85 години, е участвал и в първото нощно състезание за купата на вестник „Ехо“ в Троян и се е класирал на второ място тогава. Победител и в трите старта при М 21 Елит е най-добрият български състезател по лятно ориентиране в момента Иван Сираков, като разликата в постигнатите времена от

него и заемащите вторите места различни състезатели е съответно 4:34; 4:01 и 4:38 минути (по реда на провеждане на състезанията). Добро е и представянето на Димитър Желязков (второ и две трети места) и на Николай Димитров (трето, второ и четвърто място). При Ж 21 Елит Лиана Гоцева е на първо, а Наталия Димитрова – на второ място и в двете държавни първенства, в които участва.

След награждаването на победителите в Държавното първенство по ориентиране – маратон председателят на БФО проф. Атанас Георгиев поздрави участниците и закри състезанието.

Пълните резултати от трите състезания са публикувани в сайта на БФО www.orientteering.bg, а имената на победителите в състезанието за купата на вестник „Ехо“ ще бъдат оповестени в следващия брой на вестника.

Ирка Нановска

550 деца изкачиха Черни връх по повод Световния ден на туризма

Продължение от стр. 1

сподели Анжела, а Виктория Миленкова допълни: „Много е красиво в планината. Тук страхотно се забавляваме.“ Николай Николов от 15. СУ за първи път се включва в туристически поход, с който столичните ученици отбелязват 27 септември – Световния ден

на туризма. Проявата се проведе на 28 септември при много хубаво време. „Реших малко да се разнообразя“ – уточни Николай. И това разнообразие в досега с природата Жасмин Гачева от Първа английска гимназия търси всеки път, когато има възможност да отиде в планината. „Много сме удовлетворени от по-

стижението си да изкачим върха. Много е красиво и свежо.“

Макар че походът немаше състезателен характер, две момчета поставиха рекорд по бързо изкачване на Черни връх. Това бяха Владислав Борисов и Александър Салчев от 15. СУ „Адам Мицкевич“. За 40 минути те покориха

Витошкия първенец, а надолу до хижа „Алеко“ спринтирайки слязоха за 15 минути. „Това стана възможно благодарение на силната ни воля и на тренировките по джудо и самбо“ – категорични са двете момчета, които и преди са се качвали на върха, но по-лежерно. Те са благодарни на своя треньор Ангел Върбанов от клубовете „Комбат Самбо“ и „Twins MMA“, защото отличната им физическа подготовка не би била възможна без него.

Пред хижа „Алеко“ организаторите от Столична община раздадоха грамоти за участие в похода на всички ученици. Специална награда – спортни артикули, за най-масово участие получи 40. СУ, което бе довело в планината 153 деца. На всеки, който бе изкачил Черни връх, бе връчена фланелка с надпис „Аз изкачих Черни връх“, като бе организирана забавна надпревара за най-бързо обличане на тениска от различните училища. Имаше и тематична викторина.

И планинските водачи, осигурени от БТС и Столична община, и учителите бяха категорични: тази проява е много полезна за децата. Тези от тях, които се чувстваха неуверени, успяха да стигнат до Платото и се върнаха обратно до хижа. Но

за всички този петъчен ден сред природата бе повод за много усмивки и неподправено добро настроение. Дъхавият чай, осигурен от БТС, и дружелюбните лъчи на есенното слънце направиха планината още по-привлекателна и гостоприемна за децата.

Холандските търсачи на „сребърните острови“

През 17-и век холандската Ост-Индийска компания си уредила правото на монополна търговия с Япония. Нейните агенти били направо като затворници на изкуствения остров Десима в залива на Нагасаки, понеже японците не позволявали контакти с местното население. Но все пак търговците събирали информация както за самата Япония, така и за далечните Източни морета. Холандските моряци, които плавали в района, също се занимавали с натрупване на сведения.

И едните, и другите били чули от португалците, които посещавали Китай и Япония, че на изток има „остров, богат на злато и сребро“. Холандците смесили тази средновековна легенда с разкази за истински земи, разположени на север и на запад от главния японски остров – Хонсю.

През 1639 г. губернаторът на Холандска Индия Антони ван Димен изпратил два кораба – „Енсел“ и „Графт“, от Батавия (дн. Джакарта) към бреговете на Япония в търсене на богатия остров. Командир на експедицията бил Матис Кваст, а капитан на втория кораб – Абел Тасман.

Пътят на корабите минавал покрай Филипините, чиято карта Каст и Тасман уточнили. Те достигнали източния бряг на остров Хонсю при 37° с.ш., завили на изток и дълго плавали в напразно търсене на богатия остров. Скоро били спрени от епидемия, вероятно скорбут. Поели назад и пресекли веригата на негодлемите вулканични острови Идзуситомо.

Повечето от моряците умрели от болестта. От екипажа на „Графт“ оцелели само 7 души, включително Тасман – с тях той успял да върне кораба в Ява.

Именно тогава Ван Димен обърнал внимание на Тасман, който скоро щял да обезсмърти името си с откриването на Нова Зеландия, островите Тасмания, Тонга и Фиджи.

През 1643 г. енергичният Ван Димен организирал нова експедиция за търсене на станалите по онова време легендарни „сребърни острови“ в японските води, начело на която застанал Мартин Геритсзон де Фриз – по това време Тасман изпълнявал други задачи. На разположение на Фриз били дадени два кораба: „Кастрикум“ (400 тона), под негово командване, и „Брескенс“ (300 тона), с капитан Хендрик Корнелисон Схеп.

Експедицията потеглила

от Батавия на 3 февруари 1643 г. На 21 май при бреговете на Япония буря разделила корабите. Фриз взел курс към източния бряг на Хонсю и на 6 юни при 42° с.ш. достигнал нос Еримо – южната изгата на остров Хокайдо. Там корабът бил посетен от брати хора – това била първата среща на европейците с айните, коренното население на Япония. Продължавайки на североизток, на 13 юни 1643 г. Фриз наближил Малките Курили. Първият помощник-капитан Корнелис Янсон Коен, който водел бордовия дневник – единствения запазен отчет за плаването, отбелязал ниските острови, обкръжени със скали и рифове. Айните, които се занимавали с риболов в района, се качили на борда, като наричали острова „Такотекан“ (дн. Шикотан).

На север по курса моряците открили проход – пролива Екатерина между островите Кунашир и Итуруп, но поради силния вятър не рискували да навлязат в него. Земята на югозапад Фриз нарекъл Щати – това бил остров от Курилската верига, но той сметнал, че е част от Хокайдо. Корабът престоял 8 дни до северозападния край на остров Кунашир. Коен изследвал част от крайбрежието му, опитал да огледа с лодка пролива Екатерина, но не успял поради силното течение.

Фриз решил да продължи плаването си към Татария (Източна Азия) и взел курс на североизток. Следобед на 14 юли холандците видели земи на

северозапад и североизток, но поради гъстата мъгла не забелязали пролива Лаперуз, който разделя Хокайдо от Сахалин.

На 16 юли „Кастрикум“ хвърлил котва до южния бряг на Сахалин. Коен два пъти слязъл на брега и бил посрещнат гостоприемно от айните.

Пет дни по-късно Фриз заобиколил югоизточната част на Сахалин, която нарекъл нос Анива (вероятно думата е с местен произход), завил на север и открил „голям залив“. Планините и околните брегове били покрити със сняг. Югоизточният край на земята, която открил, Фриз нарекъл нос Търпение, а по-късно така започнали да наричат и залива.

Холандците опитали да продължат на север, но на срещаният вятър ги накарал да изоставят по-нататъшното изследване на Сахалин. Дължината на откритите от тях брегове на острова е около 800 километра. Те поели на югоизток и на 5 август през пролива Фриз излезли в Тихия океан.

Намирайки се приблизително на 37° с.ш., Фриз решил да потърси „сребърните острови“. Единственото, което успял да докаже обаче, било, че в този район между 37 и 38° с.ш. няма никакви земи. Върнал се към бреговете на Япония и на 9 ноември при остров Кюшу се срещнал с кораба „Брескенс“.

По време на плаването си Фриз сравнително добре за времето си изучил топлото течение Курисио, наречено по-късно „Гълфстрийм на Тихия

океан“.

Самият капитан на „Брескенс“ Хендрик Схеп, след като се разделил с Фриз, поел на север покрай източните брегове на Хонсю и Хокайдо, без да забележи пролива Цугару между тези острови. Изгубил земята от погледа си и я видял отново между 47 и 48° с.ш. Това били Курилските острови, но той сметнал, че е част от Америка.

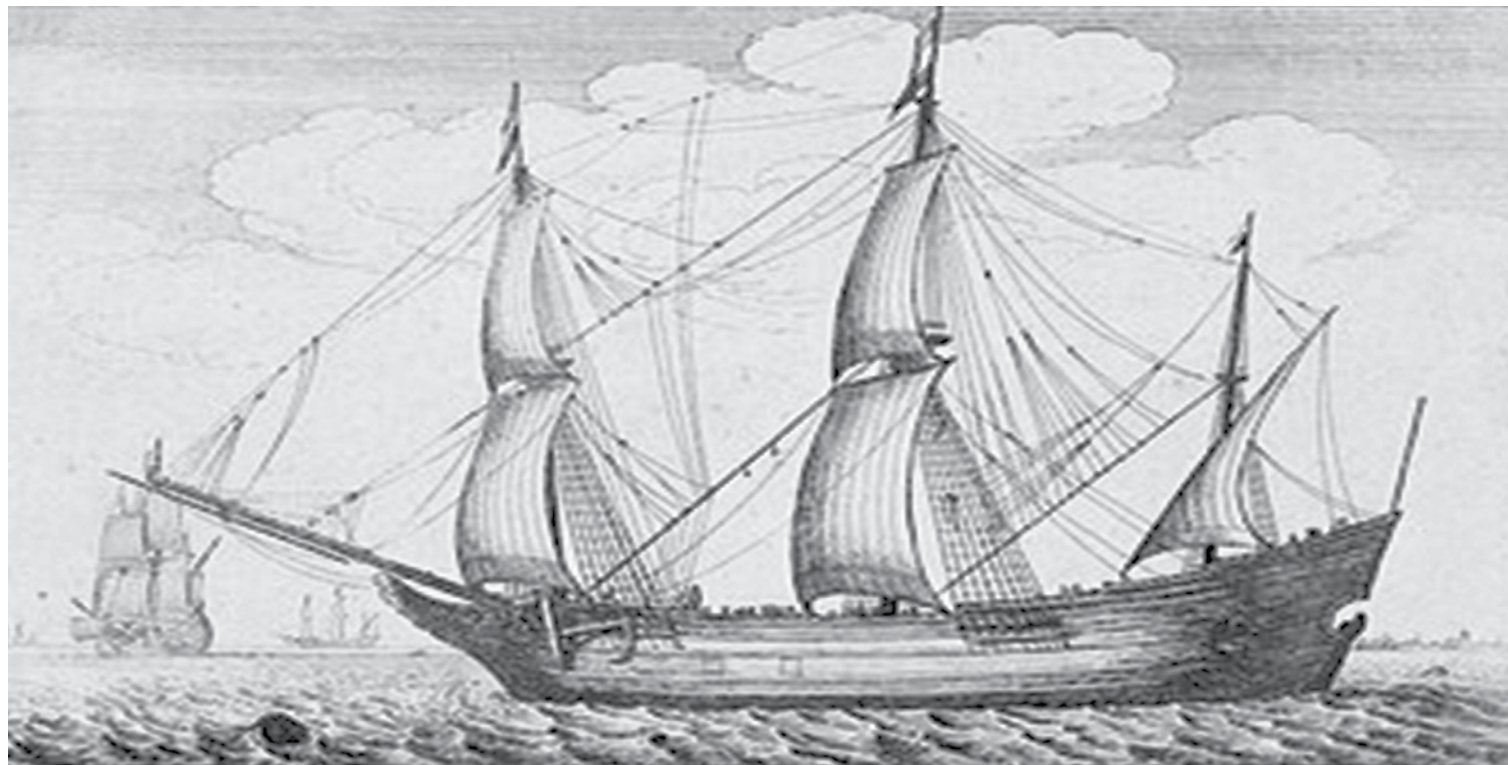
Без да се реши да слезе на брега и да го изследва, завил на юг и достигнал Хокайдо. Там заедно с 9 моряци слязъл на брега, но бил пленен от японците. Останалите моря-

ци отплавали с „Брескенс“ на изток. В района между 37-38° с.ш. те също напразно търсили „сребърните острови“, като се отдалечили на около 3400 км от Япония.

След срещата си двата кораба посетили Тайван и на 14 декември 1643 г. се завърнали в Батавия.

Холандците така и не открили в Източните морета „острови, богати на злато и сребро“, но пътешествията им доставили ценни сведения за земите и населението около Японския архипелаг.

Велимир Христанов

В САЙТА

НА BTS -

www.btsbg.org

можете да намерите информация за: стоте национални туристически обекта, телефони и адреси на туристически дружества и хижи; клубове в състава на BTS и федерации; история, цели, нормативна уредба и управленска структура на BTS.

Планинска
спасителна
служба

www.pss-bg.bg

При нещастен случай
дежурни телефони:
GSM: 1470
за абонати на MTEL и VIVACOM
0887 100 237/238
- за абонати на останалите оператори;
02 963 2000 - стационарен телефон
Централен дежурен пост,
свързан с телефон 112

Издава: БЪЛГАРСКИ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗ

Адрес на редакцията:

1000 София, бул. "Васил Левски" № 75, ет. 5, ст. 525, ПК 427

Тел: 02/ 93 00 680; 0882 966 134; ISSN-0205-0943

www.btsbg.org

Ако изпращате текстове по електронната поща, дублирайте задължително на двата адреса: exobts@gmail.com и на emateina@gmail.com

В редакцията не се приемат ръкописни текстове.

Последен срок за получаване на материали - 30-о число на месеца.

ГЛАВЕН РЕДАКТОР: Емилия Матеина

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ: проф. д-р Николай Овчаров; проф. д-р Витан Влахов; инж. Иван Петров – председател на Българската асоциация по картография; доц. Сандю Бешев – алпинист, историк на българския и световния алпинизъм; доц. Кънчо Долапчиев, Елисавета Първанова, м. с. по алпинизъм, Йордан Йорданов - експерт „Хижи и маркировка“ в BTS, Константин Койнов – ориентировач, генерален секретар на Българската федерация по ориентирване

Графично оформление и предпечат: Петя Бабукова

Печат: "Алианс ПРИНТ"

**КЪРПЕКТ
ЪКАУНТ**

Счетоводни услуги
и данъчна защита

тел.: 02/8664553
GSM: 0899881720
ekushlev@gmail.com

**Не ги е страх да излязат
от зоната си на комфорт.**

Сериозните туристи често се сблъскват с непредвидени обстоятелства, и то не по свое желание. Това ги учи да разрешават проблема бързо и без много мрънкане, както и да запазват спокойствие в непредвидени ситуации.

Приветстват промяната.

Пътуващите приветстват разнообразието. Хората, които често са обградени от нови и различни неща, избягват скуката и умеят да се фокусират по-добре. С такава психична нагласа те са по-креативни и иновативни.

Могат да се доверяват и не държат всичко да е под техен контрол.

Туристите често разчитат на някой друг и доста често това са хора, които те не познават. На тях им се налага да се сблъскват с езикови бариери, некоректни таксиметрови шофьори и непознати градове. В тези ситуации трябва да се разчита на добротата у другите. Приемайки факта, че не всичко зависи от него, човек започва да изгражда по-добри взаимоотношения с околните. Това умение им помага да придобият самочувствие в подбора на приятели и познати и, разбира се, да избягват тези, които не заслужават доверие.

27 септември – Световен ден на туризма

Туристите са по-успешни от другите хора

Те контролират страховете си.

Ключът към успеха е във вземането на решения. Когато пътуваш често, си поставен в ситуация, от която няма връщане. Това те учи да се изправиш срещу страховете си и да не им позволяваш да вземат превес.

Умеят да контролират емоциите си.

Пътуващите често са подложени на различни нива стрес: закъснял полет, дублирана резервация, няма места в хижата и много други фактори, които могат да ви подлудят. Туристите са развили умението Keep calm and carry

on („Запази спокойствие и продължи“) до съвършенство, което ги прави много по-продуктивни и в крайна сметка – по-щастливи.

Те разпознават и сграбчват новите възможности.

Туристите имат по-голям опит и по-широк мироглед от повечето хора. Те винаги са готови да научат нещо ново и да се сблъскат с нова култура. Тази черта им помага да разпознаят нови възможности за подобрене и усъвършенстване.

Умеят да преговарят, за да постигнат целите си.

Туристите преговарят често, защото всички се опит-

ват да се възползват от тях. Добрите умения за водене на преговори са от изключителна важност. Човек трябва да знае как да получи това, което иска, без да става твърде нахален или агресивен.

Те виждат красотата навсякъде.

Опитните туристи имат набито око, те могат да видят удивителното там, където повечето хора виждат обикновеното. Това качество е присъщо на великите фотографи, художници и хората на изкуството като цяло. Умът е като градина, ако я торим и плевим редовно, ще разцъфне.

Те са уверени и знаят как

да изглеждат така дори когато не са.

Хората, които пътуват често, умеят да разчитат на себе си. Това им помага да постигнат целите си и да се справят с възникналите проблеми или провала много по-бързо.

Те приемат различията у хората по-лесно.

Туристите се срещат с нови хора постоянно. Те умеят да задават много въпроси, с които да се информират за местната култура и мнението на своя събеседник. Тези въпроси идват съвсем естествено поради вроденото любопитство на туриста. Това им помага да завързват разговори и да приемат възгледите на другите без предразсъдъци.

Знаят кога да живеят за момента.

Да се научим да живеем за момента, има много предимства. Туристите прекрасно знаят, че времето им на дадено място е ограничено. Затова те не губят време, а се радват на живота всеки миг.

Усмивват се повече и са по-щастливи.

Проучванията показват, че пътуването ни прави щастливи. И по пътя на логиката туристите са по-усмихнати и щастливи, защото пътуват по-често.

Те умеят да слушат.

Това е умение, което липсва на повечето хора. Да се научиш да слушаш внимателно какво ти говорят хората, ще ти помогне не само да намериш пътя по-бързо, но и ще повлияе положително на връзката ти с тях.

Те не бързат да съдят и са по-състрадателни.

Туристите често се сблъскват с чужди култури и избягват да съдят другите, преди да са ги опознали.

Те може да не са богати, но знаят как да пестят и да харчат разумно.

Туристите обичат живота си и са готови да се лишат от излишното, за да получат това, което искат. Тази самодисциплина и контрол са изключително полезни и в света на бизнеса.

Игнат Игнатов

Алея и пътека

Каква си стръмна, тясна, камениста!
На всичко – и едва забележима?!
А пък да бъдеш като мене чиста –
по теб да се движат в ред петима! -
това ти можеш само да мечтаеш! -
Подвикнала надменно
асфалтната Алея
към тясната Пътечка,
минаваща края на нея.
Да не говорим пък сега и за това,
че се върви по теб с наведена глава!
Че здраво жулят храсти и къпини
решеният се звяр по теб да мине!
Че той на що ще стъпни
трудно може зърна
от кал, листи и камъни със мъх!

Усмивнато Пътечката отвърна:
- ЗАТОВА СЪМ С КРАЙ НА ВРЪХ!

Кантарите на комарите

**Автопосвещение!
И на всички оценители!**

От хората поука взели
и Комарите –
контрол в теглото си въвели
със кантарите.
Не знам каква е скалата била
на тез кантари,
но средно пълните Комари
били по нея сто кила?!
Кажи-речи го – колкото човек!
Че кой
на свой
кантар е лек?!

Катеричката

Катеричка млада и със чар
влюбила се беше в Заек стар.
Любовта им цъфна, разцъфтя!
Гдето Заю – там и Тя!
Той гризе на храстите кората;
Тя му се усмихва през листата!
Той прескача ров след ров –
Тя – от клон на клон!... Любов!

Щастие под чужда стряха
за кого е радост?!
Зверовеите завидяха –
засплетниха с ярост:

Той е стар и мързелив! –
Казваше пред нея Лиса.
Дългоух е и бълзлив! –
Характеризира го и Риса.
Той е любовчия! –
Не остана по-назад Петелът.
Той е гуляйджия! –
Каза и Свинята – дума взела!
Той е и такъв!...
Той е и онакъв!...
... и такъв...
... и онакъв...
... и такъв...
... и онакъв...

РЕЗУЛТАТА:
Катеричката – горката! –
на СПЛЕТНИТЕ не изтрая
и се раздели със Зая.

X X X

И СИЛАТА НА ЧИСТАТА ЛЮБОВ НЕ СТИГА
ДА ПОБЕДИ СПЛЕТНЯТА – ЗАВИСТНА
ВЕРИГА!